Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Homiliae IX in Hexaemeron

https://hdl.handle.net/1874/334515

Incipit prefacio Eustacij in Exameron basilij episcopi anthiocheni.

Eustacius Sincletice germane diaconisse. Salutem in xpristo

Religiosus simulque studiosus animus tue germanitatis. dum plenitudinem celestium nosse desiderat scripturarum: cunctas bibliothecas ecclesiasticas et earum qui fuerunt creditores crebris lectionibus investigans. pervenit tandem ad exameron sancti ac venerabilis episcopi basilij greco sermone conscriptum. Que dum monimentis ingerere lingue latinaris affectat: michi hanc causam censuit esse mandandam. Sed ego considerans quia hoc amore potius quam iudicio precepisti festinabam quidem simplicibus iussis obsequi summa comonitus caritate: sed promittere non audebam. propria contemplatus infantiam. Itaque gemina cogitatione distractus: quid agere nesciebam. verebar enim si negare maluissem. ne mentem presumentis offenderem: si parere. susceptum officium navare non possem. Que cum ita esset. statui operam meam fideliter exhibere. quam sermonem pertinaciter excusare: confidens quia si displicuero: dabis veniam que iussisti. Non enim meo vitio. sed tuo iudicio quod evenerit imputabis: michi satis est peregisse mandata.

In Omelia prima.

In principio fecit deus celum et terram. Conveniens exordium de mundi compositione narraturum assumpsit: decorationem gestorum operum. sui faciens sermonis initium. Celi enim terreque facturam referendam esse non sponte formata ut quidam opinati sunt: sed ex deo causas proprie nacta substantie. Qualis igitur auditus dignus sit magnitudine relatorum. vel quemadmodum non obstructus esse debeat animus ad rerum eiusmodi acceptionem: nimirum qui vitiis carnalibus sit immunis. et corporis minime secularibus sit fuscatus. quin etiam laboriosus et sollicite et omnia circumspectans. ut meritam dei notionem possit attingere. Sed antequam de verborum subtilitate disceptemus. et perscrutemur quanta sit harum vocum significatio: cogitemus quis est qui nos affatur. Nam licet altitudinem cordis historici non valeamus attingere propter inbecillitatem nostri videlicet intellectus: attamen prerogativa loquentis inspecta. ultro ad consentiendum hiis que dicta sunt adducimur. Moyses itaque est editor huius scripture. Moyses ille qui perhibetur venustus apud deum fuisse cum adhuc matris uberibus inhiaret: quam adoptavit filia pharaonis. et regio cultu liberaliter educavit philosophia egiptiorum eruditioni eius magistris adhibitis. Qui fastum tyrannidis exhorruit. et ad humilitatem suorum civium se convertit. contentus affligi potius cum populo dei quam fructum peccati capere temporalem: qui amorem iustitie de ipsa natura sortitus est: quippe qui prius quam plebis acciperet principatum. propter odium nequitie naturalis. usque ad necem videtur improbos persecutus.

Qui ab hiis effugatus est:
quibus ipse fuerat opitulatus.
Qui liberatissime tumultibus
egipti declinatis. ad ethiopiam
profectus est. ibique ceterorum
uacuus negociorum per annos qua-
draginta. rerum contemplationi
operam dans. octogesimumque e-
tatis agens annum. vidit deum ut
erat homini videre possibile: immo
ut nemini potius licuit aliorum
secundum testimonium ipsius domini. quia
si fuerit propheta quis vestrum domino
proprie per visum ei cognoscar et
per sompnium loquar: sed non ita
ut famulo meo moysi: qui
in omni domo mea fidelis est.
Ore ad os colloquar ei in
specie et non per figuram. Hic
itaque qui in potiendis presen-
tibus dei conspectibus angelis fu-
erat coequatus: que auscul-
tauit a deo disserit nobis.
Audiamus igitur ueritatem
uerborum non in persuasione
humane sapientie. sed in probatis-
simis spiritalis doctrine ser-
monibus: quorum finis non audi-
entium laus est: sed discen-
tium salus. ¶ In principio fe-
cit deus celum et terram. Retar-
dat igitur sermonem mentis
admiratio. cogitans quid
primum dicam. vel unde capiam
narrationis exordium. Argu-
am ne uanitatem secularium:
aut nostrorum potius predicem
ueritatem. Plurima super rerum
natura grecorum philosophi dispu-
tauerunt: sed nullus apud eos
sermo fixus habetur et sta-
bilis. priore semper a sequente
deiecto. Nichilque nobis ope-
precium est que illorum sunt in-
firmare: cum ad destructionem
propriam sibimet ipsi suffi-
ciant. Qui cum deum nescire
potuerunt. sapientiam rebus
preesse mortalium nullatenus
concesserunt: sed familiari

ignoratione sublapsi. ua-
riis omnia definitionibus conclu-
serunt. Preterea multi eorum
ad confusam informemque sema-
teriam redegerunt: elementis
mundi causas rerum omnium de-
putantes. Alii athomos et
indiuidua corpora. et tumo-
res et meatus continere na-
turam visibilium tradiderunt:
modo concurrentibus sibi leuibus
illis rotundisque corpusculis:
modo recedentibus a se atque
discretis. ortus obitusque per-
ficere: et in perseuerationibus
corporibus conplexionem athomo-
rum locatam. ualidius causas
eternitatis exprimens. Vere
telam aranee texunt qui ista de-
scribunt: et qui tam uana in-
aniaque principia celo terre
marique conscribunt. Nec enim
sciebant dicere. In principio
fecit deus celum et terram: Preterea
sine moderamine et guberna-
tione fortuitoque casu agi et
ferri omnia. insite sibi impietatis
ac decepti errore dixerunt.
Quod ne nos quoque pateremur:
primis statim sue narrationis
eloquiis mundificationis expo-
sitor. dei commemoratione sen-
sus nostros illuminans dixit.
In principio fecit deus. Quam
bonus ordo. Principium primo
posuit. ut non ingenitum qui-
dam mundum arbitrarentur: de-
inde subdidit quia fecit: ut
ostenderet quia creatura opus
parua exigua virtutis est con-
ditoris. Nam sicut figulus
uasis deformatis. nec artem
potest amittere nec virtutem:
sic opifex rerum deus. non uni
facture sufficientem poten-
ciam possidens. sed infinita-
tem potius excedens: solo mo-
mento proprie uoluntatis ma-
gnitudinem eorum que cernuntur
exstruxit. Quod si et princi-

piu mundus habet et factus
est: querere quis illi dedit
principium: et quis eius fabri-
cator est. Unde ne humana for-
sitan cogitatio distituens
a veritatis tramite deuia-
ret. preuenit instruens nos
doctrina: et animis nostris tamquam
signaculum cuiusdam custodie
figens. venerabile nomen
dei nomen inseruit dicens.
In principio fecit deus. Igitur
ubi natura et opulenta bo-
nitas. dilectissimaque cunctis
rationem habentibus. et nimium
lumina pulchritudo: principium
omnium que sunt. fons vite. intel-
lectibile nomen. inaccessibilis
sapientia: ipse fecit in principio
celum et terram. Non ergo infectum
esse vel improuida quadam videtur
opineris quod hoc: nec quia circum-
te discurrunt ea que mouentur
in celo. nec quod ipsius circuli
initium nostro sensui comprehensibi-
le non habetur: ideirco sine prin-
cipio esse uertibilium corporum
natura credenda est. Neque
enim orbis iste id planum rotun-
dumque schema quod sub uno puncto
continetur: quia nimium diffu-
git intellectum. nec unde cepe-
rit. aut quo recessarit possu-
mus inuenire: ob hoc etiam non
esse compositum debemus asserere:
aut quia sensus omnino nostros
elabitur: ideo rerum minus
aliunde cepisse putabit. Sic
et tu non quia in semetipsa fe-
runtur ea que uoluenda circum-
spicis. et quod planicies eorum
nullis medijs interpolatur
obstaculis: ob hoc sine princi-
pio finem mundi haberi deci-
piaris. Transit autem schema eius
celum terraque preterit: pre-
dicatio autem auctor de consu-
matione seculi mandator. et
de reformatione mundi sedis
notationem magisterii spi-
ritalis. ex hiis que in presentia bre-
uiter tradita sunt declarat.

¶ In principio fecit deus celum
et terram. Quia que ex tempore ce-
perunt: necessarium est tempore termina-
ri. Si est initium temporale: desine-
re non dubites. Geometrica et
arismetrica disciplina comme-
tineque scripture. et fabulosa
astrologia. idest occupatissima
vanitas. ad qualem igitur ter-
minum concludenda est: cum hii
qui circa me diata rerum in-
daginem vacauerunt. coeter-
num creatori omnium visibilem hunc
mundum esse pronunciant. ad il-
lius gloriam referentes cir-
cumscriptum hunc orbem. corpusque
habentem compositum. qui est in-
comprehensibilis nature.
Qui nec hoc quidem prospi-
cere potuerunt. quia cui singula
membra solutioni corruptele-
que subiecta sunt: eius etiam v-
niuersum corpus huiusmodi casibus
interire necesse est. Sed
usque adeo cogitationibus eua-
nuerunt. et excecatum est in-
sensibile cor eorum. dicentes
se sapientes qui stulti pror-
sus effecti sunt: ut etiam qui-
dam eorum sempiternum esse cum
deo polum et sine principio ac
fine haberi: rerumque parte
instituturum auctorem dispen-
satoremque esse audeat affir-
mare. Quibus ubi vel quando
sapientia secularis formidinem
future condempnationis inici-
et: qui sic acute res uanis-
simas intuentes. ad conspi-
ciendam ueritatis prudentiam
ceeati sunt. ¶ Alii stellarum inter-
ualla dinumerant. earumque
circuitus semper lucentes de-
scribunt. Et quante illarum que
sub axe mouentur australia
certis quidem suspiciuntur homi-
nibus. nobis autem habentur ig-
note. Vel borealem latitudinem

nec non signiferum circulum mille spatiis dividentes, astrorumque discursus et perclusiones et omnium motus principales subtiliter observantes, et post quantum temporis unaquaeque planetarum propria circuitione solet expleri, unam omnium causam repperire minime potuerunt, ut diceret deum mundi totius esse factorem, iustoque iudicio dignam remunerationem cuique pro suis facinoribus tributurum; qui nec futurae examinationis intuitu congruam cogitationem de rerum omnium fine ceperunt, considerantes quia mundum quoque reformari necesse est, si ad aliud vitae schema animorum status transferendus est. Sicut enim praesens vita cognationem habet mundi huius naturam, sic animorum conversatio familiarem speciei suae sumptura est habitum. Sed tantum absunt credere quod haec vera sunt, ut passim de nobis rideant, cum mundi huius consummationem et reformationem saeculi praedicamus. Sane qui naturaliter omnium rerum sunt prima principia, idcirco super his quae ex tempore ceperunt scriptor disserens, hanc notam praemisit dicens: In principio fecit. Erat enim quaedam ut videtur ante hunc mundum intellectu quidem mentis contemplabilis, sed inaudita relicta est, propterea quod ab his qui imbuebantur propter sensus pueritatem facile comprehendi non poterat. Erat antiquissima creaturae ordinatio illis quae extra mundum sunt apta virtutibus, orta sine tempore, sempiterna sibique propria, in qua conditor omnium deus opera constituit, id est lumen intellectibile conveniens beatitudini amantium dominum: rationabiles invisibilesque dico naturas et omnem intellectibilium decorationem, quae capacitatem nostrae mentis excedunt, quorum nec vocabula repperire possibile est. Haec substantiam invisibilis mundi replevisse sciendum est, sicut docet nos Paulus dicens: Quia in ipso creata sunt omnia, sive visibilia sive invisibilia, sive throni, seu dominationes, seu principatus, seu potestates, seu virtutes, seu angelorum militiae, seu archangelorum conventus. Cum vero necesse erat mundum quoque superaddi rebus, hunc mundum qui est praecipue castigatio et doctrina humanarum animarum, deinde cunctis quae oriuntur et occidunt opportunum domicilium, tunc etiam discursio temporis simul cum ipso mundo et animantibus quae in eo sunt congenerata dinoscitur, eaque semper urget et affluit, finemque nequaquam percipit commeandi. Aut non eiusmodi tempus esse dicimus, cuius pars quae emensa est non videtur, quae autem ventura est necdum affuit, quae vero praesto est antequam sensui innotescat elabitur? Talis est autem natura gignentium, aut crescens videlicet aut decrescens, cuius stabilitas et fundatio nichil habet certi. Par fuit ergo animantium arbustorumque corpora tamquam vi cuiusdam torrentis ad necessitatem insitam religata et illi motui subiecta qui ad ortus obitusque perducit, et ex natura temporis continetur, cognatam proprietatem rebus mutabilibus possidentem. Hinc consequenter relator exorsus est, manifeste de mundi constructione nos edocens: In principio fecisse deum.

·Principiū aūt est qd' ad tē
pus ptinet. nō qd' ad anti
quitatē respiciat: que est
oībus rebus anterior. Ergo
nō scdm eā dixit in principio
fecit deus: sed post illa inuisibi
lia et intellectibilia. initiū ge
nerationis eoꝝ q̄ cernunt sen
susqꝫ cōprehendunt enarrat.
diciturqꝫ principiū et prima
motio: sicut principiū ē recti
itineris iustificare. Ex iustis
ei operibus: incitamur ad beate
viuendū. Dicit etiā princi
piū eius rei que fit ex aliq
subsistente materia. sicut
in domibꝫ fundamentū: in
nauibꝫ carina: et scdm qd'
dictū est. initiū sapie timor
dni. Etenim tam muimentū
et fulcimentū quoddā ad
fidei firmitatē pfert sp
cū tiore religio. Sed et stru
ctibiliū operū prima ps
principiū nuncupat: sicut
sapia bezeleel circa taber
naculi dictus. Actiuū quoq;
fit plerūqꝫ principiū bonus
exitus inceptoꝝ. sicut in
largitate misericordie sequit ps
peritas dei: et in operatione
virtutū finis ille habetur
qui in pmissionibꝫ est lo
catus. Totiens igit noiato
principio: considera si non
pus hoc oībꝫ significatis
accomodata est. Etenī ex eo
tpe quo mūdi cepit insti
tutio. possibile est tibi di
cē. si de pntibꝫ ad pterita
repedando principale diem
mundane creationis inquiras
unde tempori motus primus
accesserit: deinde qa uelut
sedes et repagula quedā
celū terraqꝫ fundata sunt:
et qa est artifex uerbū qd'
decorationē oīm q̄ videntur
efficit. sicut uox relati mō
strat initiū: et qa nō sine

rōe uel frustra formatus est
mūdus: quippe qui utile ne
cessariūqꝫ rebus eēt exitū
prebiturus. Sit ireuera aī
moꝝ rōnabiliū sicut diui
nus magisteriū et diuine
notionis eruditionē p visi
biliū hec et sensibiliū tribuit
menti nre: regens nos ut
ita dixerī manu. quo facilius
inuisibilia cōtemplemur. sicut
dicit aplus. qa inuisibilia eius
a mūdi cōpositione p ea que
facta sūt intellcā cōspiciuntur.
Fortassis aūt ppter celeritatē
creature que sine ullo mo
mēto tpis est constructa. dic
tū est in principio fecit: qm
indiuidua quedā tps est et
indistincta principiū. Sicut eī
initiū vie nec dū via est. et ini
tiū domus nec dū domus ē: sic
et tpis initiū nec dū plenū tē
pus est: sed nec exigua ps
tēporis. Qd si repugnans
forte quispiā principium dix
erit esse tēpus: sciat hoc eē
diuisurū in multiplices por
tiones: idest in primā me
diā et extremā. Principiū aūt
principii querere ridiculū peni
tus et ineptū est: et qui diui
dit principiū. duas necessario
faciet pro una ptes uel poti
us plures quā illud qd' diui
sū fuerit. in duas sine dubio
scindit portiones. Ergo ut do
cerem simul cū dei uolūtate
mūdū sn̄ tpe substitisse. di
xit in principio fecit. Quā rē
certi interpretes planius ex
ponētes dixerūt sūmatim
fecit deus: idest breuiter subi
toqꝫ. ¶ Igit sup principio pau
ca de multis hactenus disseru
isse sufficiat. Sane qm artiū
oīm alie factiues alie nego
ciales appellantur. alie con
teplatorie: et cōtemplato
riarū quidē finis est sola

mentis intentio: negotialium autem motus ipse corporis. Qui cum defecerit nichil reliqui est: nec ultra videntibus demonstratur. Nam saltationis et cantus nullus exitus est: sed in semetipsam operatio tota consumitur. In artibus vero factivis etiam si labor actusque cessaverit. manifestum tamen est opus earum. sicut fabrilitatis et architecture et huius similium: quarum licet artifex presto non fuerit: ratio tamen artis ipsius apparet: possumusque de opere conspecto: peritiam cuiusque artificis admirari. Ergo ut certum fieret quia mundus arte perfectus est. qui cunctorum visibus habetur expositus: quatinus per eum fabricatoris sui sapientia noscetur: non alia voce moyses est locutus: sed dixit. in principio fecit deus. Non construxit aut composuit. sed fecit: quoniam plurimi eorum qui vana opinione preventi sunt. sempiternum mundum cum deo esse dicentes: nullomodo ab ipso factum concesserunt: sed tamquam obumbrationem quandam virtutis esse divine. fatentur enim eum sponte compositum: et quamvis deum eius habere fateantur auctorem. ita tamen fatentur: ut sine voluntate ipsius processisse confirment. sicut ex corpore umbram: vel ex luce fulgorem. Volens itaque huiusmodi errorem propheta corrigere: hac verborum subtilitate potitus est dicens. in principio fecit deus. idest non causam prestitit ut esset solum: sed fecit ut bonus utile: ut sapiens optimum: ut potens maximum. Cum enim dicit quia fecit. quendam sine dubio declarat artificem: qui singulorum compositione membrorum per omnia convenientem sibimet et congruum formavit

mundum. ¶ In principio fecit deus celum et terram. Ex duobus igitur summatibus elementis omnium substantiam designat extructam. celo quidem privilegia digniora contribuens: terram vero secundo in creaturis loco constituens. Et siquid aliud est medium: cum principalibus istis una perfectum est. Ita quamvis nichil de aere vel igne vel aqua dictum sit: te tamen in prudentia propria necesse est intelligere. Primo quidem quia omnia in omnibus sunt permixta: siquidem aquam et aerem et ignem terre coherere certissimum est: nam et ex ferro et ex lapidibus ignis per fricationem solet excudi: que utique de tellure nascuntur: et est mirum quomodo in meatibus abstrusa est flamma corporibus habetur innoxia: cum vero fuerit extrinsecus elicita. devorat eam materiam in qua fuerat custodita. Venis quarum quoque naturam venis subesse terrarum. fossores indicant puteorum: quibus etiam eo aerem esse permixtum ex eo cognoscere possumus. quod cum fuerit humectata tellus et teporem solis acceperit. mox vapores exalat largissimos. Deinde si naturaliter sedem superiorem celum sortitum est. terra vero habetur inferior: ob hoc quia que leviora sunt feruntur ad celum. que autem gravia sunt deprehenduntur ad terram. Contraria autem sibi sunt inferna et superna: quid dicendum est nisi quia ille qui res disiunctissimas. propter eam societatem coniunxit: etiam ea que medius utriusque elementi locus amplectitur. suo dispensavit arbitrio. Non ergo de singulis queramus rationem: sed illa quoque que

silētio scriptor ꝑtͥit ⁊ ex
hijs que relata sūt debebis
aduertē. In principio fecit
deus celū et terrā. Igitur ter
rena substātia. et inquisitio
singulorum q̄ nr̄is sensibus ex
posita sūt. tā longū nobis
faciūt narrationis affatū
ut multo plures sermōēs
in hmōi examinatiōe dis
serendi sint. qͥ in ceteris
oībus que explicari pos
sibile est. de qua re nulla
penitus cōmoditas edifican
de confertur ecclesie. Sed
sup celi quidā natura con
tenti sim9 hijs q̄ retulit
ysaias. qui uerbis usus
simplicibus sufficientem
nobis de eo pbuit intel
lectū dicēs. qui firmauit
celū sup fumū. idest qui
minime fortā crassamqȝ na
turā in celi cōpositiōe sub
tinuit. De firmate etiā
eius satis ab eo dictū ē cū
glorificatione dei. qui sta
biliuit celū ut cameram.
Eadem etiā de terra sen
tiri suademus. minime uide
licet discuciētes. qualis
sit eius substātia. nec con
ficere nos cogitationibus
ꝑscrutātes quid ei subia
ceat. nec scrutari naturā
qualitatibus uacuā et īfor
mē. sed tantū scire nos
cōuenit. q̄a oīa que circa
terrā uidemus. ad hoc solū
ut essent ordinata sūt.
quibus rebus substātia cō
pleretur. Itaqȝ ad nullū ꝑ
uenies terminū. si singu
las eius qualitates ꝑsequi
sermone teptaueris. Si
ei distraxeris eius rigorē
frigiditatē. grauitudinē
densitatē. et eas qualita
tes que sapore gustatus
cōprehensibiles habēt.

nichil erit penitus qd' tellu
ri subiaceant. Hec igitur
omittētes. nec illud hor
tamur inquiri sup quid
sit terra firmata. Torque
bitur eī mens. qd nullum
certū exitū pueniente dis
cussionis indagine. Siue
eī aerē dixeris eius subesse
fūdamini. pfecto deficies
cogitando queadmodū li
quida et diffusa natura tā
to pondē depressa subsistit.
ac nō potius labitur. undiqȝ
terra diffugiens densitatē
ac semp eminētior cū pma
nēte consistens. Quod si a
quā posueris terreque sta
bilitati esse subditā. nichi
lominus pcuttari necē est.
quō moles tā spissa et gra
uis. minime sub aqua dimer
gitur. sed ab infirmiore
natura supiectio tāti pon
deris sustentatur. Siquidē
ipius etiā aque fūdamēta
querēda sūt. et iterū defi
ciendū est. cū inuenire uo
lueris quo fulcimie resistē
te. fūdus ultim9 contineatur.
Si autē aliud quoddā ua
lidius esse corpus idupe
ris qd' terrā phibeat ad
yma descēdere. cogitare
debebis illud quoqȝ ipm
simili fūdatū repagulo. qd'
nō sinat inferius decidere
que portatur. Huic quoqȝ
ipi si quid cōfingētes pote
erimus opponere. denuo ali
ud erit munimen. necessa
rio discussura est mens.
et ita in infinitū cogitatio
ne ducimur. semp hijs que
īueniūtur firmamētis a
lia noua querētes. et quā
to longius sermone pgre
dimur. tanto magis uirtu
tū sustētaturē terre sup
ducere cōpellimur. que sil'

oīa que supiecta sūt uale-
at sustentare. Preterea dis-
quisitioni metas debebis ī-
ponere. ne qñdoqz curiosi-
tati tue nimis incōprehen-
sibilia ꝑtractanti uerbū iob
uideatur obsiste. et īterro-
geris sup quid curuli eiꝰ in-
fixi sint. Sed et si uquā in
psalmo audieris. ego con-
firmaui colūnas eiꝰ. cō-
postiorā ꝑfecto uirtutē eiꝰ
columpnas intellige. Qd' at
dm̄ est sup maria fūdauit
eā. quid aliud scilicet signi-
ficat. quā undiqz orbē terre
aquarum natura circūfusa
cōplectit̃. Quō g° cū sit
aqua fluida sempqz ad de-
cliuiora cōtendere soleat
pendula est. et in neutrā
diffūdit̃ partē. Illud quoqz
nō reputas. qr nō minorē
sed etiā maiorē difficul-
tatē nobis ipā tellus īpor-
tat. cū tanto sui pondere
librata teneat̃ in aere. Sed
necē est. siue sup seipām
locatā esse concesseris. si-
ue sup aquas eā ferri dix-
erimꝰ. nusqm̄ nos a pieta-
tis discedere cogitatiōe cō-
ueniat. sed cōtineri uirtute
creatoris oīa fateam̃. hec
itaqz nos oportet et nobis
ipsis suadē. et sciscitātibz
ubi sit ampla et insustēta-
bilis terre grauitudo fir-
mata respondē. dicētes qr
terre fines in manꝰ dei.
Hoc nichilominꝰ uel nobis
ad credendū cōmodius. ul'
auscultātibz utilius potu-
erit inueniri. licet quidā
de phisicis philosophis ta-
li quadā dispositione cō-
mētent̃ terrā imobilē ꝑ-
manē. Fertur qꝫ in mūdo
sita sit. et paribz undiqz
collecta spatiis ad sūmi-
tatē usqz nō habē quo ma-
gis ualeat inclinari. et
ob hoc semp in semetipā
cōsistere. īpossibileqz eē
ut eā patiatur equalitas
circūdata. ullū ī ue mire
momentū in aliū flecte-
di se locū. mediā at re-
gionē nō fortuitu ul' spō-
te nec aliqua sorte que-
sitā tenē tellurē. sed na-
turaliter necessarieqz
situ eiꝰ eā decretā. Cele-
sti ei corpe ulteriorē in-
sti ei corpe ... supioribz nacto sedem.
Queticūqz īquiūt arbitri-
muꝰ pondera de locis su-
mioribz ad yma descen-
dere. in mediū congregan-
tur locū. et in eas statio-
nes totū deduci necē est
corpus. in quas singule
ptes coierint. Qd' si lapi-
des et ligna cunctaqz terre-
na semp ad inferiora pel-
lūtur. ibi erit sine dubio
propria cōueniensqz terre
positio. siue aliqd de le-
uioribz ex media regio-
ne mouebit̃. id ad sup-
na ferri certissimū est.
qm̄ familiare est rebus gra-
uissimis yma semp appe-
tere. Yma at dicimꝰ me-
diū totiꝰ mūdi locū. Non
ergo mireris si nusqm̄ tellꝰ
inclinat̃. utpote mediā
eiū sortita sedē. in qua eā
necē est semp stare. nul-
latenusqz cōtra naturam
de ꝑrriis finibz submoueri.
Hoc igit̃ si qd tibi ꝑbabile
uideatur. ad sapientiam
creatoris qui hec ita dis-
posuit. oportet te ymōi
trāsferre miracula. Neqz
eī minuet̃ rerū dignitas
maximarum. si que sit ear-
ratio detegamꝰ. Aut si se-
cus euenerit. simplicitatē

fidei potiorē ceteris fieri
suadeat documētis. De ce
lo quoq; si eadē diversis nō
pertribis. licet philosopho
rū multiloquax disputatio
plurima sup celi natura
disseruit. quorū alii cōpo
situ ex q̄tuor asserūt ele
mētis. ipmq; eē īuisibilē.
paritaq; habere telluris.
ppter insitā sibi duritiā.
habē etiā ignis societatē.
ex quo q̄si pspicuū putat
esse. Nonnullique etiā re
liquarū portionū pmixtio
nes amplectit. Nonulli
at. hmōi opinione cōtempta.
quintam quādam naturā
in celi cōpositiōe. prio cō
mētati arbitrio subiūxerit.
quibz videt corpus ethere
um. nō aer eē. nō terra.
nō aqua. nō ignis. nec ali
ud penitq qd simplex esse
credat. ob hoc scilicet q̄ si
plicibz familiare est motū
semp habē directū. quorū
leuiora sursū semp inten
dūt. grauiora vero deorsū
labūtur. Sed nec supiorū
aut inferiorū pbs telluris.
uertibili mō idem ōino ul'
directū erga circuli rotū
ditatē cōtinēt itervallū.
Quorū at naturales mo
tus mutari solent eorū
etiā qualitates ipās muta
biles eē nate est. licet nec
de illis pricipalibz corpibz
que uocātur elemēta. pos
sibile nobis est credē celū
fuisse cōpositū. qm ea que
ex diuersa materia cōstitu
ūtur. minime sibi cōueniūt.
nec possūt sine vi aliqua
motū tenere concordem.
utpote singulis ptibz aliū
atq; aliū impetū habētibz
ex natura nimioq; labo
re quo cōposita sūt ī motu

continētur assiduo. Neq;
eī pt una atq; eadē ratio
rebus īter se dissimilibz
ac repugnātibz cōsonare.
cū ea que leuioribz sūt a
mica. grauioribz cōtraria
iudicātur. Nā cū ad supna
et celestia pperamq. pon
dere terreno deprimimur.
Cū at ad yma dimergimur
vim facimq igni cōtra na
turā suā. cū pticipātes ī
ferius. Elemētorū at dis
tractio in ptes ducta diuer
sas. ruine causas et solu
tionis īportat. Qd' eī vio
lēter natura recusante
cōptatur. celeriter dissi
patur. ut singulis ptibz pote
p quas moles cōstructa si
sistit ad suū pricipiū rede
ūtibz. Preter hāc igit opi
nionū uarietates. certa pri
orū phorū hij qui postea suc
cessere respissa. prias
assertiones subicere fes
tinarūt. quintam quādā
naturā corporis ut diuinā
in celi sydērūq; substan
ciā subesse firmātes. Ali
us at quidā de actioribz
hec quidē que narrauim
mq cūcta destruxit. Priu
vero dogma in suis est cō
mēdare. de quibz si refer
re singula maluerimq
similē illis patiemur er
rorē. Sed eos a semetip
sis vicissim deici reliqua
mq. et cum illorū cōtenti
one postposita. sequamur
moysen dicentē. In prin
cipio fecit deq celū et ter
ram. conditoreq; optimū
rerū sapientissime formata
rū glorificemq. et ex vi
sibilium pulchritudine illū
qui nimis optimq est cō
templemur. et ex magni
tudine corporm circūscptorū

meciam illum infinitum et ma-
ximum. denique cogitationem
cordis humani sue virtutis am-
plitudine transgredientem.
Nam licet naturam creature mi-
nime comprehendimus. tamen id ipsum
quod tenuiter nostro subiacet in-
tellectui. tantum habet admirationis
ut etiam velocissima mens infe-
rior videatur hiis rebus que
in hoc mundo habentur exigua.
Debitaque super omnibus laude con-
ditori referamus impensius.
cui gloria et honor nunc et semper
in secula seculorum Amen.

Omelia secunda.

Modicis mane
deductis ser-
monibus. usque a-
deo abducta mul-
titudine intellectus
invenimus. ut liberet omnino
de sequentibus desperare. Sed enim
sacrorum talis introitus est. ut
vestibulum templi sit decorum
et splendidum. ut elegantia
sue pulchritudinis oculos
nostre mentis irradiet. qua-
lia censenda sunt secreta sacrorum?
Quis ergo sit ausus impossibili-
a contrectare? aut quis inve-
niet ineffabilia? quorum et
visus est intactibilis? et
ratio intellectus ineffabilis?
Tamen quoniam apud iustum iudi-
cem et pro solo studio me-
diocrum non contemptibilis est
meritus est deputata. mi-
nime nos pigeat explorare.
Nam quamvis multum digni-
tate huiuscemodi abesse
credamus. tamen si voluntatem
scripture sequamur. suffra-
gante sancto spiritu. nec nos im-
probabiles iudicabimur. et
nutu gratie celestis edificati-
onem aliquam conferemus ecclesie.
Terra autem inquit erat invisibi-
lis et incomposita. Cuius igitur
utriusque elementis. idest celo
et terra pari hora constructis
celum quidem perfectum fuerat.
tellus vero adhuc incompo-
sita est? Aut quod omnino cau-
se fuit quo nunquam perficeretur
et visibilis non esset? Igitur
terre plene composita est pro-
pria fecunditas. idest universarum
sarum germinatio plantarum
et arborum fructiferarum copia.
florum colores odoresque flo-
res et alia que paulo post
divino iussu progenita. decorum
haberet tellurem. quorum quia
nondum aliquid extiterat.
merito eam sermo scripture
incompositam nominavit. Hec autem
etiam de celo inspecto rite dici-
mus. quoniam nec ipsum proprium sup-
sisset ornatum. quippe quod mi-
nime solis adhuc et lune fir-
mamenti fulgore lustratum. nec
choris syderum coronatum. Ita
non videberis a veritate de-
flectere. si etiam celum incompo-
situm dixeris. Terram autem invi-
sibilem ob duas causas. aut
quia necdum spectator eius
homo processerat. aut quia
sub aquis que tunc ei super-
erant latens nullo modo cer-
nebatur. Nondum enim aque con-
gregate fuerant in proprijs
receptaculis. quas in unum
postea collectas dominus maria
nuncupavit. Invisibilis itaque
est. vel quod oculis non potest car-
nalibus comprehendi. sicut materia
nostra. vel illud quod natura
quidem cerni potest. sed propter
obductum sibi velamentum
corporis alicuius absconditur.
sicut ferrum quod in profundo
latet. Hec itaque ratione esse
invisibilem terram deum esse
putandum est, utpote que
aquarum superficie tegebatur.
Deinde quia necdum luce con-
stituta. mirum non est. si ha-
beretur invisibilis. cum aer

ipse splendore carens. cet-
obscurus. Sed obtractato-
res veritatis sensu prio
scripturas nimis consequa-
tes. ad suum arbitrium inter-
pretationem trahentes. ear-
materiam rerum dicunt per huius-
cemodi verba monstrari. que
quasi natura invisibilis et
incomposita atque informis erat.
et omni specie schemateque pri-
vata. quam assumptam artifex
pro sua sapientia conformavit.
atque ita per eam omnia que videntur
effecit. Quam si dixerimus
ingenitam. sine dubio coequa-
lem cum deo in primordiis estima-
mur honoribus. et hiisdem quibus
ille privilegiis digna cen-
sebitur. Quo quid fit nephan-
dius aut sceleratius quam ut
res confusa penitusque de-
formis. pari dignitate pre-
dita indicetur. qua sapiens
et potens nimiumque bonus
et omnium conditor deus. Deinde
si tanta est ut omnem divinam
possit accipere disciplinam
nichilominus eius substantia
dei videbitur potentie coequari.
si tamen valet tellus se per
cunctam dei sapientiam metiri.
Sin autem minor est mate-
ria divine potentie. et fit in
atrociorem blasphemiam eo...
sermo ducitur. quippe quod propter
inopiam materie. cessata-
tem et ociosum in suis operibus
deum conatur asserere. Eos
quidem humane nature talia
sentire cogit indigentia.
Sane quam apud nos ars u-
naqueque circa aliquam ad-
hibitam materiam exercetur.
sicut fabrilitas circa ferrum.
carpentaria circa lignum. Et
in hiis aliud est quod subia-
ceat. aliud species. aliud
quod formatur ex specie. Nam
materia est que extrinsecus
assumitur. species que ex arte
producitur. perfectio autem est que
ex utraque componitur. id est de
specie atque materia. sic opi-
nantur: et divina operatione
schema quidem mundo de sa-
pientia conditoris allatum.
materiam vero extrinsecus
creatori fuisse subiectam.
atque ita universum mundum eo
constructum. qui substantiam
quidem possideat aliunde que-
sitam. schema vero et figuram
ex dei virtute perceptam. Hinc
illis datur occasio ne grandi
causis dampnum passe mundanis.
et tamquam stirpis alicuius ceru-
gentiale portionem exiguam
contulisse. minime valentes
propter intellectus inopiam ad
culmen respicere veritatis.
Nec consideraverunt. quia hic qui-
dem ars post materiam no-
scitur. adhibita vite gratia dis-
pensande. Nam lana quidem
fuit anterior. texendi
autem usus postea repertus est.
ut id quod per naturam minus fu-
erat. suppleretur ex arte.
lignum quoque prius fuit.
quod ars dolatoria postmo-
dum percipiens. in usus que ne-
cessarios formas commodi-
tatem nobis non parvam contulit.
Nam et remum nautis. et a-
gricultoribus ventilabrum. et
bellatoribus hastam dedit. Deus
autem priusquam faceret que vi-
dentur. omnia mente complexus
est. volensque in nativita-
tem producere que non erant. con-
sideravit qualis mundus
esse deberet. eiusque speciei
congruam materiam conge-
neravit. et celo quidem
depinxit decentem sibi
naturam. terre vero sche-
mati familiarem debitamque
substantiam commodavit.
Ignem vero et aquam et aerem

distinxit ut voluit. et in
ordinem deduxit quem singu-
lorum ratio flagitabat. Cum
autem mundum cum esset sui dissi-
milis. ex diversitate compo-
situs. inviolabilibus cuiusdam
concordie vinculis arctatum.
in unam societatem compagina-
tionemque devinxit. ut etiam
illa que multum a se positione
distabant. permixtione mutu-
a copulata crederentur. Cessent
ergo fabulosis figmentis ac
miserabili suarum cogitatio-
num sensu. virtutem manentem
incomprehensibilem et huma-
nis sermonibus ineffabilem co-
arctare. ¶ Fecit deus celum
et terram. non singula ex di-
midia parte. sed integrum ce-
lum et integram terram. idest
ipsam substantiam cum specie
comprehensam. Non enim sche-
matum receptor est deus. sed
totius nature creator. Nam
respondeant nobis quo sibi
conveniant. operatrix dei vir-
tus. et passibilis natura
materie. quarum una quod sub-
iectum est solummodo sine fi-
gura prestitit. altera sche-
matum periciam possidens or-
dinavit oblata. ut utrique
quod deerat preberet ex al-
tero. Conditori quidem. ut
haberet in quo posset ar-
tis ostentare scientiam. ma-
terie vero. ut informitate
deposita vultum sumeret spe-
ciosum. Sed super hiis hactenus.
ad illa vero que proposuimus re-
vertamur. ¶ Terra autem erat
invisibilis et incomposita. Cum
diceret in principio fecit deus
celum et terram plura reti-
cuit. idest aquam ignem ae-
rem. que utique passiones
quedam de illis principalibus
procreata sunt. que omnia
utpote mundi consummato-
ria sine dubio precesserint.
Sed historicus hec consul-
to preteriit ut nimirum acu-
eret ad industriam ex pau-
cis occasionibus capiendi.
que facit nos cogitantes
investigare que desunt. Ergo
quoniam nusquam de aqua dictum fu-
erat quod fecit eam. dixit autem quia
terra invisibilis habebatur. ce-
terum reputare debebis quo
tegmine terra velata non
apparebat. quam nec ignis
abscondere poterat. qui uti-
que lucidus potius quam tenebro-
sus est. nec aer operire. cuius
certe natura perspicua est. quippe
qui omnium rerum species liquido
visentibus manifestat. Reli-
quum est igitur. ut intelligamus
aquam fuisse summitati tellu-
ris obductam. nondum enim in sua
conceptacula huius maris natu-
ra defluxerat. Ob hoc igitur non
solum invisibilis terra. sed etiam
incomposita nominatur. licet e-
tiam nunc aquarum habundantia
impedimento sit terre. quominus
fructuum copia ministret. hec ergo
causa extitit. ut nec videri posset
arida. et haberet incomposita. est.
Siquidem terre compositio est.
sinus ut diximus naturalis
ornatus. idest segetes in
planicie fluctuantes. nemora
prata virentia. variique florum
colore splendentia. colles u-
beres. montiumque vertices.
arboribus excelsis opaci. Quo-
rum nichil habebat terra par-
turiens adhuc nascitum
cunctorum. propter insitam sibimet
a creatore virtutem. sed tempus
expectabat. ut preceptione di-
vina conceptus suos proferret
ad lucem. Et erat inquit tene-
bre super abyssum. Hinc sibi que
alie fabularum occasiones et
infandorum figmentorum dant
hiis qui ad arbitrium sui

detorquent verba scripture.
Tenebras enim non eo modo quo
nate sunt interpretantur. id est a-
erem quedam obscuratum. vel locum
interiectione alicuius corporis
obscuratum. sed virtutem dicunt
malignam. vel potius ipsam
maliciam. habentem ex semet
ipsa principium adversarium
bonitati dei. et hanc asserunt
tenebrarum esse naturam. Si enim
deus lumen est inquiunt. sine
dubio repugnans ei virtus
obscuritas est. Secundum eundem
sensus non ex alio quodam mu-
tuata substantia. sed est ma-
licia sui genitrix labes ani-
marum mortis effectrix probita-
ti contraria. quam et subsistere
et a deo facta esse contendunt.
Ex hoc igitur quod non impium
et profanum dogma fingatur?
qui non lupi raptores dila-
niantes gregem domini ex hac
voce sumentes exordium sim-
plicibus animabus obripiant.
Hinc marcionis et valen-
tini. et execrabilis mani-
cheorum secta manavit. Quam
putredinem quis ecclesiarum nari-
nans non pertranuit? Quid
longius a veritate secedis
o homo. causas ipse tibi per-
ditionis exquirens. cum sit ser-
mo simplex et omnibus planus.
Invisibilis inquit erat terra.
quare videlicet superiecta illi fu-
erat abissus. Abyssi autem
quid est intellectus? aqua ni-
mia. infinitum habens profun-
dum. Sed scimus inquiunt mul-
ta corpora etiam per aquam lucidam
plerumque spectari. Quomodo ergo
nulla pars terre per aquas
ostendebatur? quoniam nunc ca-
rebat. et obscuratus erat
adhuc superfusus aquis aer.
Nam cum radii solis aquam pe-
netraverint. calculos eos qui
habentur in altum sepe perspi-

cimus. quod certe nullo modo
fieri nocte potest. Causa ergo
ut esset terra invisibilis super-
iectio fuit aquarum. Dicit enim
abissum fuisse qui retarda-
ret aspectum. et ipsa abissus
obscurata erat. Ergo nec
abissum contrariarum virtutum
multitudinem. ut quidam fal-
so disputant. nec tenebrarum
principalem quandam malig-
namque substantiam bonitatique
repugnantem esse dicimus.
Duo enim proposita sibi per contra-
rietatem necta est. alterne fo-
re perniciosa substantie. inu-
giaque sibi sempiterna paren-
cia. utpote ius inter se pu-
gnandi contentionibus obliga-
ta. quorum si unum superaverit.
sine dubio contraria pedem-
cta consumitur. Quod si semper
equiparare maliciam bonitati
voluerint incessabilem rebus
conflictum corruptelamque sub-
icient. modo superantibus in-
vicem se partibus. modo sibi ceden-
tibus. Verum si maliciam a bo-
nitate superari pervenient.
que ideo est. ut natura ma-
licie non videatur funditus inte-
risse. Sin autem quod dicere ne-
fas est. minorem quam non fugi-
unt tam sacrilegam blasphe-
miam proferentes. Sed nos
nascendi maliciam princi-
pium a deo non accepisse hanc
esse firmamus. quia nichil e-
orum que sibi contraria sunt
potest sui quippiam gene-
rare dissimile. Neque enim
vel ex vita mortis origo
processit. vel tenebras con-
stat a luce formatas. vel
ex egritudine sanitatem.
sed in affectuum mutationibus
semper ex contrariis ad contra-
ria translationes efficiunt.
In naturalibus vero non ex
contrariis. sed ex similibus

res unaqueque succedit. Ergo inquiunt si neque generales tales sunt tenebre. neque ex deo facte. unde illis origo est? Nam quia sunt male. nullus audet impugnare uiuorum. Quid ergo nos dicimus quia malum est? Non aliqua uiua et animata substantia. sed affectus quidam uirtuti contrarius. et a bonitate deiectus. et in prauissimorum mentibus collocatus. Quapropter nolo te malum extrinsecum arbitrari. nec idem principalem naturam nequitie possidens opinari. sed sue quisque malicie se auctorem esse cognoscat. Eorum enim que nobis eueniunt. alia sunt ex natura. idest senectus et languor. alia ~~sponte~~ sponte succedunt. idest fortuitu casus. qui alienis a se plerumque negotiis incursantes. uel leticiam nobis afferunt. uel merorem. sicut puteum fodientibus. occurrit thesauri latentis inuentio. aut ad forum pergentibus. fit obuiam rabidi canis aduentus. Alia uero in nostra sunt potestate. sicut uoluptatum frenare cupidines. temperare libidines. iracundiam cohibere. uel instigantem uitare. uel ueritatem sequi. uel odisse mendacium. mitem moribus esse uel asperum. humilem uel elatum. Quarum igitur causam deum habemus. eorum aliunde non mutuamur initia. Itaque recognosce. quia quod proprie malum est. ex commissis arbitrii libere capit exordium. Neque enim si malum ex necessitate descenderet. cunctis peccantibus legum motus tribueret. aut iudices supplicia criminosis digna statuerent.

hec michi dicta sunt super eo quod proprie malum est. Egritudinem uero uel egestatem aut ignominiam. et alia que solent mestificare mortales. necdum in malorum ca sed parte ponenda. quia nec eorum contrarie cause. in maximis bonorum sedibus collocantur. quorum alia sunt naturalia. que plerumque non uidentur utiliter euenire. Quapropter suspectam de manibus figurationem in principio compescentes. consideratione potius tenebrarum simpliciter ac sine ulla calliditate nostris mentibus attrahamus. Flagitat autem sermo scire nos. si tenebre congenerate sint mundo. et si anteriores putande sint esse quam lumen. Quod si ita est. cur deterior meliora habetur antiquior? quamquam asserimus nos has quoque tenebras non ex sui constare substantia. sed esse uicium quoddam in aere subtracta luce confectum. Et rursus querendum est. quare luce totus mundi repente priuatus est. Arbitramur enim quia si fuit quopiam ante institutionem sensibilis huius et corruptibilis mundi. profecto in luce fuit. Neque enim dignitas angelorum. nec omnium celestis milicie. uel siquidem nominatum aut incompellabile. aut aliqua rationabilis uirtus. uel ministrator spiritus degere posset in tenebris. sed in luce et leticia. decentem sibi habitum possidebat. De qua re neminem puto contradicturum. quisquis lumen illud quod super celos est in bonorum promissionibus operitur. De quo salomon

dixit. lux iusti semp. et
aplus. gratias inquit agentes
deo patri qui nos fecit ydone
os in portione sortis scorum
in luce. Si ei dampnati
in tenebras ultimas abigun
tur. hii qui remuneratio
nem pro dignis opibz pre
stolantur. in ea sine dubio lu
ce que est extra mundum quie
tis domicilium sortient. Igitur
qr constat factum esse celum pre
ceptione dei. subitoque dis
tensum. ac fabricam circum ter
ram rotunditate conclusum.
habens corpus spissum et a
deo validum. ut possit ea
que extrinsecus habentur.
ab interioribz separare. ob
hoc necessario post se re
gionem relictam carentem luce
constituit. utpote fulgore
qui desup radiabat exclu
so. Cum enim sil' oportet in
umbra facienda concurrere.
locum. corpus. et obscuratum
locum. Ergo mundanas te
nebras ex umbra celestis
corporis extitisse sciendum
est. tu vero p exemplum
manifestum adverte que
dicimus. Si sub meridia
nis horis tabernaculum ti
bi quoddam ex materia de
sa nimis et opaca funda
veris. in spontaneis te
ibidem tenebris collocabis.
Tales ergo et illas tenebras
esse opinare. non principa
liter. substitutas. sed p
cessum secutas alterius. Has
at tenebras ferunt abysso
superferri. qr extremitas
aeris solita est coniungi cor
porum spebz. sed tunc aquam
qui omnibus superiecta. prop
qd' necessario tenebras
sup abyssum fuisse relatum
est. Et spus inquit dei fe
rebatur sup aquam. Sive

diffusionem aeris istius
spm dixit. percipe scriptorem
portiones tibi mundi singu
las enumerantem. Nam fecis
se deum dixit celum. terram. aqua
et aerem huc liquidum atque dif
fusum. sive qd' magis existio
et qd' hiis qui ante nos fu
ere probatum est. spm dei dixit
idest scm. Reservavit enim
scriptura ut precipuam huius
competentem mentionem nois
declararet. nulluque alium
spm dictum debemus credere
nisi scm. qui bte ac vene
rabilis trinitatis expletor
est. et hunc intellectum ca
piens. maius tibi subinde
commodum conferri reperies.
Quo ergo hic spus aquis su
pferebatur. dicam tibi non me
o sermone. sed viri cuius
dam genere syri. qui tantum
aberat a sapia seculari quan
tum vere doctrine proximus
habebat. Dicebat enim spirit
um verum facundiorem esse.
et propter. hebraice lingue
cognationem scripturarum
magis sermonibz induxisse.
Sensus itaque dicti illius
hoc modo est. Supferre
batur. inquit deus. hoc est
fovebat et vivificabat a
quarum naturam ad similitu
dinem galline cubantis. vi
talem virtutem hiis que fo
vebantur inserens. Huius
modi ergo id qd' dixit sup
ferebatur. sic creditur. pretat.
idest ad vivificandam aquarum
naturam compellabat. Ex
quo sufficienter etiam illud
qd' a quibusdam valde requ
iritur. approbari pot. qr nec
dum genitali potentia spus
scs carebat. Et dixit deus.
fiat lux. Prima vox dei
naturam lucis fabricavit.
ac tenebras dispulit. me

corāq; dissoluit. et oc̄m
subito letam spem iocūdā
q; pduxit. Polus tūc appa
ruit. qui erat interī cela
tus a dn̄o. tantaq; ei⁹ pul
chritudo p̄clarut. quantā
nūc etiā testificatur aspe
ctus. Aer eī inlustrabat̃
ex ea luce que sibi erat
admixta. acutaq; penetra
tionē ꝓpri fulgoris ubiq; p
oēs suos terminos extende
bat. Sursū eī ethere erat
celoq; vicinq. latitudīe aūt
boreales sil' et australes
easq; ptes. uerno et occi
duas contingebat. Quippe
cui⁹ natura lucida est atq;
pspicua. ꝓpter qd' nullas
moras in tpe lux p eū cō
means sustinebat. Sicut
eī optut⁹ nr̄os sn̄ ullo mo
mēto tpis acī mox ad ea
dirigit que videntur. ita lu
cis uelociter et qn̄ celerita
te ꝓceptū. p om̄s fines su
e complexiōis infudit. E
ther quoq; uenustius illū
nat⁹ effic̄it. et aque splē
didiores apparent. nō so
lū quia lucis candore lustrā
tur. sed etiā repercussioē ei⁹
emicātes. clariorē reddūt
aeris effigiem. Ita oīa vox
diuina. grata et honesta
cōstituit. Nā sicut hij qui
olei aspgine pspicuū sibi
pfūdū maris efficiūt. sic
reꝝ conditor de⁹. sui oris
afflatu iocūditatē lucis
mūdo repente phibuit. Fi
at lux dixit de⁹. cōfestim
q; ꝓceptio fuit opus. et stā
natura est. qz nichil uolu
ptuosius in fruendo cogi
tationē poterit subire mor
taliū. Sed et si qn̄ uocem
sermonēq; uel ꝓceptionē
dei dicimꝰ. debes aduertē
nō intētione motuq; cor

pis uocē reddētis. sonū
quāpiā destinari. nec ae
rē lingua uerberatū ser
monē. sed uolūtatis sue
momentū. quā ꝓpter eos
qui docētur. utilius esse
censemq speciatim figura
preceptū. Et vidit deꝰ
qz lux bona. Quibꝫ igi
turē celebrare nos laud
bus poterimq. cū tale de
sua bonitate testiōniū a
conditore meruerit. Si
cut diuina uerba nr̄os pa
ria oculos de illa iudicare
cōpellant. Nam sermo nō
sufficit explicare. quātū
sensus acri preueniens
attestat̃. Si eī pulchritu
do corpeā ex mēbris īter
se rite cōposita est. et ex
coloris uenustate format̃.
quō lucē cui⁹ natura sim
plex est. sibiq; p oīa simil'
plena predicatione qd' bo
na sit possumq explicare.
Ita eī et aurū bonū dicimq
nō qz bene opatū est. si q
coloris sui magna nobis
oblectamēta largit̃. Simi
liter etiā stella que uo
catur lucifer. oīm sydeꝝ
pulcherrima uocatur. nō
ꝓpter eximiā cōpaginatiō
nē mēbroꝝ que nulla sūt
ei. sed qz letū alacremq;
fulgorē nr̄is īpendit obtu
tibꝫ. Huiusmōi ergo dei testimo
niū nō ad hoc solū respicit
qd' p se lux bona est. et io
cūda cernētibꝫ. sed etiā ꝓp
ter utilitatē que postmo
dū ex ea fuit collata mor
talibꝫ bonā dixit. Et se
parauit deꝰ inter lucē ac te
nebras. idest incōmixta
naturā illaꝝ sibiq; ex cō
trarietate disparē fabri
cauit. quippe quas pluribꝰ
a se spatiis et destituit et

discreverit, sicut dictum est ei.
Et vocavit deus lucem diem,
et tenebras noctem. Nunc quidem
post solis creationem dies
appellatur, id est aer sole
illustratus, cum in emisphaerio
quod supra terram est commora-
tur. Nox autem dicitur terrae
obumbratio, quae sole in occa-
sum condito generatur. Nunc
autem non solum annui corporis
motu, sed diffusione prin-
cipalis lucis modo se subdu-
centis, modo denuo reducen-
tis, secundum divinam praeceptionem
dies fiebat, noxque seque-
batur. Et factum est vespera
et factum est mane dies unus.
Vesperae igitur nuncupatio commu-
nitati intelligenda est. Nam
et incipiente die et ad oc-
casum vergente, nox ei sua
vicinitate contigua est. Ve-
rumtamen ut nativitatis diur-
nae privilegia reservaret,
dixit primo vesperam, cetus
quod nox diem comitatur. Nam
antequam lux crearetur, nox
non habebatur in mundo sed te-
nebrae. Obumbratio quoque terrae
quam sursum diximus intercidens
diem, nox non appellata est.
Et ideo novo nomine post ge-
nerationem diei vocitata est.
Facta est itaque vespere et factum
est mane. Non dixit dies
atque nox, sed vespera atque ma-
ne, ut vocabuli videlicet
dignitatem parti meliori
tribueret. Nam diei aeque
vespera maneque contingit.
Et hanc consuetudinem reperi-
es ubique custodire scriptu-
ram in temporibus numerandis.
Dicimus enim tot dies elap-
sos esse, nulla faciendo
noctium mentionem, sicut psal-
mus docet: Dies annorum nostro-
rum. Et iterum Iacob: Dies vi-
tae meae breves et maligni.

Et alibi: Omnes dies vitae
meae. Ergo quae tunc histo-
riae causa relata sunt, pro le-
gibus in posterum valitura
scriptor instituit. Et fuit
vespera et fuit mane dies
unus. Quamobrem non dixit
primus sed unus? Et certe con-
sequentius fuerat ei qui
dicturus est secundo et tertio
et quarto, primum diem po-
tius appellare quam unum.
Sed hoc dixit, aut mensu-
ram diei simul noctisque de-
finiens, et tempus utriusque
contingens, ut viginti qua-
tuor horae unius spatium di-
ei viderentur efficere, sub-
audientibus videlicet nobis
quod nuncupatione diei nox
quoque intelligi debet. Unde etiam
si unum ex ipsis fieri lon-
giorem solstitiali mutatione
contigerit, praefinitum tamen tempus
horarum utriusque complectitur
intervalla, tamquam si dixerit
viginti quatuor horas ad
mensuram unius diei pertinere.
Vel unum forsitan dixit ob
hoc, quod in caelo de certis sig-
nis in eadem iterum sub uno di-
e processio solis et reversio ce-
lebratur. Ita quotiens ves-
pera vel mane secundum solis
circuitum terrarum orbem complet-
tur, non ampliori tempore quam
unius diei spatio propria solet
curricula definire. Vel sicut
secretior tradit ratio, deus tum
naturam temporis procrearet, men-
suram ei signaque certa ex dierum
constituit intervallis, et per
septimanam numerari voluit,
eamque semper in semetipsam con-
verti praecepit, motum temporis me-
tientem. Rursusque septima-
nam suppleri iussit unius diei
spatia, quae in semetipsa re-
flectitur. Haec enim ideo est volubi-
lium schematum, ut a se incipi

entia. semper in semetipsa
feratur. Quod etiam seculorum primum est. que per sua se incessanter
vestigia revolvendo. termi
num nulla ratione percipiunt. Pre
terea vertice temporis non primum.
sed unum nuncupavit diem. ut
ex ipsa nuncupatione cum seculo
sibi servaretur affinitas. Rerum
enim simplicium nichilque commune cum ali
is habentium specimen indicans.
congrue penitus et decenter nomi
natus est unus. Et quamvis multa
secula nobis scriptura decla
raret dicens. seculorum esse secula.
tamen nec ibi primum aut secundum
aut tercium seculum numeravit.
unde causarum potius diver
sarum actuumque differentias. et
non seculorum circuitus et successi
ones ac fines datur intelligi.
Dies enim inquit domini magnus et
lucidus. Et alibi. Quid nobis
inquit querere diem domini. quia tamen
tenebras habet non lucem. sed
tenebras eas dixit que depu
tate sunt sibi dignis. Nam in
occiduum et sempiternum diem illum
sermo testatur. Quem etiam
octavum psalmus appellat. quippe
qui extra tempus habetur. Sive
ergo diem sive seculum septimum
[struck] dixeris. ex eodem incipi
tur intellectu. singulariter
et non multipliciter declaratur.
Itaque ut ad futuram vitam nostram
cogitata dirigeret. diem prin
cipalem qui est ymago seculorum
unum non inmerito vocitavit.
utpote lumini equo coevum.
dico autem secundum dominicum qui re
surrectione glorificatus est
salvatoris. Et hoc est quod
dixit factum est vespere et factum
est mane dies unus. Sed ves
pere quidem illius narratio
occupata. presenti vespera modum
cursui nostre disputationis impo
nit. Pater autem vere lucis qui
diem celesti lumine decoravit

et noctem ignis radiis cla
rificavit. qui venturi seculi re
quiem meritis preparavit.
corda nostra illustret agniti
one veritatis. et intamina
tam custodiat vitam nostram.
prestans nobis honeste am
bulare. quatinus fulgeant
ut sol in claritudine sancto
rum. ad exultationem mea
in die domini. cui gloria et honor
nunc et semper et in secula seculorum.
Amen. Omelia tertia.

Prioris diei opera
vel potius uni
us neque enim fas
est eum nos de
trahere digni
tatem quam a
conditore promeruit. cum per se
singulariter ederetur. nulla
tamquam aliarum est numerata in ea
curriculis. qui omnia que in ea dif
ferentia sunt. heri noster sermo dis
seruit. et hec passim divi
dens alimoniam matutinam
vespertinamque leticiam prestitit
animis auditorum. nunc autem ad
miracula secundi diei perve
nimus. Hoc autem commemorantes
non in artificis potentia
collatio que dicuntur. sed in
scriptura gratiam que natura
liter possidens intelligendi
facilitatem. illis amorem
suum cordibus inspiravit que
persuasioni superflue ante fe
runt veritatem. Sicut et
psalmus veri suavitatem can
tans ita dicit. Dulcia fau
cibus meis verba tua super
mel ori meo. Heri itaque
quantum possibile fuit erga
verba domini commorantes
nos sensus delectatione
replevimus. in hodiernumque
diem festinanter occurrimus. miracula ex
sequentium rerum miranda in
spectaturi. Veruntamen mi
me latere nos potuit quia

multi opifices laborem suarum
manuum victitantes circumstant
nos. admonentes ut narra-
tionem propositam brevitate strin-
gamus. ne diutius extrahantur
ab opere. Quibus hoc respon-
deo. quia pro modica temporis fene-
rata deo. non solum ipsa non de-
perit. sed cum magnis ab eo
rependitur incrementis. Omnes
enim res que occupationum cau-
sas efficiunt. dominus omnibus oper-
tune scilicet tribuens corporibus
fortitudinem. animisque leticiam.
negociorum facultatem negociis pa-
randis. si tamen nos secularibus
preponenda spiritualia censea-
mus. Quod si forsitan in presenti
vita remunerationem bene
gestorum recipere non potuerimus
futuris tamen seculis copiosos
sine dubio thesauros sortiemur.
Quapropter obsecro vos. ut
omnes cogitationes mundanas
de vestris mentibus exclu-
datis. et penitus michi vos inte-
gros prebeatis. Neque enim
ullum commodum capiet presentia
corporalis. cum mens curis in-
plicata terrestribus creditur
absentare. ¶ Et dixit deus.
fiat firmamentum. et sit se-
parans inter aquam et aquam.
Jam quidem hesterna die au-
divimus verba domini dicentis.
fiat lux. hodie fiat firma-
mentum. plus tamen quiddam
videtur habere presentia. neque
enim in nudo precepto remansit.
sed causam pro qua queritur
firmamenti productio aptius
declaravit. idest ut dividat
inter aquam et aquam. Primo
quidem reputemus discutien-
tes quomodo deus alloquitur. numquid
idest hominum more. qui prius
future rei formam concipimus
intellectu. deinde ex subiectis
congruas et familiares unicui-
que significationes colligentes

exprimimus. Et post hec
ministeriis vocalium officiorum
cogitata manifestantes. per
aeris receptum et articulati
sermonis obsequium. publice-
mus sensum corde conceptum. Et
quis non insanire dicendus
est qui deum talibus officiis in-
digere pronunciat ad expla-
nanda que cogitat. cum ma-
gis purum sit asserere. quia volun-
tas divina et prior impetus
mentis eius verbum est dei. Quod
ideo in speciem quandam scriptu-
ra figuravit. ut ostenderet quia
non solum fieri voluit creatu-
ram. sed etiam aliquos operantes
perfecit. Poterat enim sicut ex-
ordio de omnibus historicus et
modo referre. quia in principio
fecit deus celum. deinde fecit lu-
men. et postea firmamen-
tum. Nunc autem deum iubentem et
loquentem videtur inducere.
Nullo nos impediente faci-
nore. quo minus vestigiis
indicentisque producti ad contem-
plationem eius qui est ineffa-
bilis veniamus. Que enim la-
bore quesita sunt. et iocunde
percipiuntur. et diligentissime
conservantur. Nam quorum
facilis habetur adeptio eorum
sine dubio fastidiosa pos-
sessio est. Propterea nos
tramite vario rationis ingres-
sos. ad explorandum dirigit
unigenitum. Et certe vocis
ferro sermone non erit opus
incorporee nature. cum cogi-
tationis cooperanda latere
non possent. quibus quippe con-
siliorum societas ex ipsa po-
testate subpeditat. Nam
vox propter auditum necessa-
ria est. et auditus propter
vocem. Ubi vero nec aer est
nec lingua. nec auris. nec
tractus asperior ad sensum
capitis repercussum sonitum

pducēdo. ibi nec sermo ne-
cessarius est. sed ex ipsa ut
ita dicā cardinali cogitatiōe
fit pticipatio uolūtatis. Sit
ergo predixim9 ut mēs nrā
consurgeret ad inquisitio-
nē uultus ei9 de quo agim9.
prudēter et optime schema
hmōi eloquutiōis assūpsit.
Scd'o loco querendū est. si
aliud ptat id qd' in ītio fcm
est celū firmamentū fuit.
qd' tn̄ et ipm̄ celū uocitat'
uel si certe duo celi sūt. qr
quā philosophi de celo dis-
putātes tolerabili9 ad qui-
escēt linguas suas truncan-
das expone. quā ut duos
celos esse cōcedant. Unū
eī asserit celū. cui9 natu-
rā inīma pati confirmāt.
ut scd'm uel terciū adicia-
tur ei. qm̄ inquiūt tanta
celi substātia in vni9 con-
formatione consūpta est.
Singulare nāq3 ferūt cor-
pus esse uertibile. rectoq3
ambitu circūscriptū. qd' qr
in prima celi creatione p-
fecit. nichil reliqui eē ad
scd'i uel terti cōpositionē.
Sed hec dicētes materiā
quandā ingenitā cōditori
opinātur habitā. ex prima
fabulositate sequentiū me-
dacia cōtexentes. Nos at
rogam9 grecoꝝ philosopho9
nō antea reprehendēe quā
iter se ualeant ipsi tenere
concordiā. Nōnulli eī de
hiis infinitos eē celos as-
serūt. et mūdos īnumera-
biles. quoꝝ qm̄ male suā
pfessionē superauerint.
acriores pbationibꝫ quibꝫ-
dam ex geometrica neces-
sitate collectis. rursus af-
firmare se putant. eo qd'
natura nō ferat. ut aliqd'
celū preter unū generari
potuerit. Sed eos tūc ma-
gis nos risu dignos duci-
m9. maxime qr uidētur
sepe quoq3 in aqua fieri
plurimi. Unde dubitandū
nō est de multitudīe celoꝝ
et inuida creatiōe oīm uir-
tus in eoꝝ cōstructiōe suf-
ficerēt. quoꝝ fortitudinē
et magnitudinē sidei po-
tētiam cōtemplati fueri-
m9. nō arbitrām' discre-
pare a fluxu liquoris. ex-
tū in uacua uasa diffudit.
quibusdā interdū refiat.
onibꝫ intumescit. Ergo in-
fibilis eoꝝ penit9 īposit-
o est de oīpotētis īpossibi-
litate certantiū. Nos at
tn̄ ausūm9 scd'o celo dis-
cedēe. qr et terciū pfite-
mur. cui9 beatissim9 paul9
nō est fraudat9 aspectu.
Nā psalm9 noiāns celoꝝ
celos. etiā pluriōꝝ nobis
subicit ītellectū. Nec tn̄
mirabilior ista questio
septē illis orbibꝫ uidetur.
scd'm quos fieri septem
stelle cōsonātēr ab oībꝫ
predicātur. Quos etiā ex-
recōditos in se dicit ex-
plo celoꝝ uno sup aliū cō-
missoꝝ. et eos contrariis
aduersus motibꝫ īpulsos.
et acuta cū grauibꝫ cōpari-
tes. cōcentū quēdam et ar-
monie melos reddēe dulce
confirmāt. Cui9 rei asser-
tores cū fidē dictoꝝ suoꝝ
rōe cōis sensus approbare
rogātur. hoc dicūt. qr p u-
eterē cōsuetudinē intentis
auribꝫ circa strepitū illū qui
ex prima natiuitate resonuit
usu cotidiano obplatū au-
rium sensus obsurduit. Et
ideo min9 armoniā possum9
auscultare. sicut in officina
fabrili assiduis ictibꝫ opantiū

contusus hebescit auditus.
Verū has secularium medi
tatas astucias illis tractan
dꝰ pmittātes. nos ad sermo
nē redeamꝰ ecclesie. Dcm̄
est itaqꝫ a predecessoribꝫ nr̄is
nō esse hanc sedē tali creati
onē. sed prioris expositio
nē. Ibi eī carptim scriptura
retulit celi terreqꝫ facturā.
hic curiosius eādem tradidit
nobis. qr vniuqdqꝫ cōfectū
sit elementū. Nos aūt dici
mꝰ qr quando et nomē aliud
et usus aliud prius est. in scd̄o
aliud esse necessario. illud
qd̄ primo factū est celū ha
bēs naturā validiorē. que
prestat rebus oībus utili
tatē precipuā. ¶ Et dixit
dns. fiat firmamentū. et
sit diuidēs iter aquā et a
quā. Igit̄ iudicia eoꝝ anteqꝫ
que scripta sūt attingamꝰ
expiamꝰ ea que nobis obi
cienda putamꝰ ab aliis ī
pbare. Spissitatem nāqꝫ
nos ꝓponētes. si sperā simi
le habet̄ firmamēti cor
pus sicut visio ipā testat̄.
quō fluitans aqua sēpqꝫ
ad inferiora delubricans
poterat in globositate cur
uati firmamēti cōsistere.
Quibꝫ rndemꝰ. qr nō omi
modis qd̄ videt̄ nobis sus
piciētibꝫ intrinsecus eē vo
lubile. hoc etiā extrinsecus
in spere similitudinē cir
citer esse formatū. Siqui
dem lauacroꝝ marmoreas
videmꝰ cameras. interius
quidē semirotūdo schema
te fabricatas. in fastigiis
uero suis habē planiciem.
Cessent ergo sup hoc nobis
calumniam generare iactā
tes. qd̄ aqua nō possit in
superioribꝫ ptibꝫ cōtineri. Re
liquū est ut dicat̄ que na
tura sit firmamēti. ut
cuiꝰ rei gratia iterate sta
tuta est aquis. Sollēpne
igit̄ scripture est in causis
virtute prestātibꝫ hec pferre
velut si dicat̄. Dns firma
mentū meū et refugiū me
ū. Et alibi. Ego firmaui co
lūnas eiꝰ. Itē. laudate eū
in firmamēto potētie sue.
Et seculares quidē firma
mentū corpus dicūt. quasi
condensatū et refertū. qd̄
ad distinctionē mathema
tici corporis indicat̄. Aliud ē
eī mathematicū. et aliud
qd̄ vallorū plixitate subsi
stit. idest in altitudinē ac
latitudinē distensū. Qd̄
aūt firmū est cū sit disiūctū
spatiis. etiā duriciā possidet.
Sed scriptura cōsueuit il
lud corpus qd̄ est validū
nimis et solidū. vocare
firmamentū. sicut et aerē
crassū et concretū eodē so
let sepius appellare voca
bulo cū dicit. qui firmauit
tonitruū. Spissitudinis eī
duriciem. qua spūs cōcep
tus in nubibꝫ. violēterqꝫ ꝑ
ruptus efficit sonitū toni
trualē. firmationē tona
tionis appellat. Unde cur
quoqꝫ arbitramur in aliq̄
firmissiā natura meatū
aquaꝝ lubricationēqꝫ cō
sistere. contenta noctis huiꝰ
repagulo sustineri. quā de
aquaꝝ cōmuniū editione
natiuitatē traditur habu
isse. vel certe humore coa
gulato similē esse cōuenit
estimare. aut eiꝰ alicuiꝰ mo
di materie que ex diffusi
one liquoris sūpsit origi
nē. qualis est lapidis na
tura cristallini. quē ferūt
ex aquaꝝ cōcretione ge
nerari. Lapis vero q' ꝑrie

lucidā possideat pspicuitatē
et qui sedm suā naturā
fuerit sincerius īuentus·
nec alicuius putredis ad
mixtione fedatus· nec fū
dus ei9 rimis aliquibus
fissus est· aeri similis ha
betur in colore· sed nulli
eorū cōsortia nos fas est
firmamentū· Puerilis eni
tenera et insipiētis est
mētis· talē capere de ce
lestibz opinionē· Sed neqz
si oīa in oībus sūt· idest ig
nis in terra· aer in aqua·
in aliis alia· nec qz eorū e
lemētorū que nro sensui
subiciuntur· nichil sotiabile
habet· uel medium uel
contrariarū rōione causa
rū· Ob hoc etiā arbitrari
debemus firmamentū aut
unū ex simplicibz eē· aut
qd ex eis pcessit eē pmis
tum· cū manifeste nobis
scriptura precipiat nichil
sensum nrō licere āplius
qz concessū est opinari·
Nec nos illud queso pre
tereat indiscussū· qz post
qz deus precepit dicēs fiat
firmamentū· nō sit idē
adiecit historicus· et fcm
est firmamentū· Nā ante
fecit deus firmamentū· et
iterū diuisit· Auscultant
igit surdi et inluminatur
ad uidendū ceci· Ms at cā
surdus est· quā qui non
audit ita palam notifi
cantē scripturā· uel quis
tā cecus· nisi qui euiden
tibz documētis instructus
gloriā unigeniti nō respe
ctat· Et dixit deus· Fiat
firmamentū· Hec uox
destinationis indicat cau
sam· Qd at dixit qz fecit
firmamentū· pfectionis
est demōstratio· unit in

reliqua sermo uertatur·
Et sit diuidens inter aquā
et aquā· Infinita erat
quātū datur intelligi aqua
rū diffusio undiqz ablue
tiū terrā· ita ut aliorū
etiā elemētorū statutos
terminos uideretur excede
Propterea in subcamus dicit
abissus circūdedisse tellu
rem· Sed multitudis qui
dem aquarū causā paulo
inferius exponemus· Ue
runtamē nullus nrm· sed
nec eorū qui ualde sūt e
ruditi et acutissiē intuē
tes· corruptibilem hanc
fluuiāqz naturā opinādo
ualebit reprehēdere· uel
īpossibilia figmētis qui
busdam narrationi cōgru
tinatis nos uerba pfer
re· Nec exiget pbatiōes
pquas possimus astruere
sup quid aquarū fuerit
natura fūdatum· Ea enī
rōe qua terrā aquis gra
uiorē firmātes· in medio
oīm hanc libratā esse p
nuntiant· illā quoqz celesti
aquā pp naturalē ipius
eiusqz ad īma tendentia et
pp equalitatē ex oī sibi
pte collatā· nectē est sup
hēc terrarū stabiliter pmanē·
Ergo ampla nimis erat aq
rū natura· ac nō pro terre
dimēsione diffusa· s multo
largius illius ambitū su
perabat· Ita ex īitio mag
nificentissimus artifex futu
ra pspiciens· sequentiū u
tilitatē ex priorū disposi
one cōstituit· Que causa
fuit ergo ut aque enormi
tas exuberaret in terris·
qm necessaria est rebus
ignis natura· nō solū erga
dispensationē terrestriū·
s etiā ad pfectionē cunctorū

Etenim brevissima semper plena qz forent omnia si maximis ac principalibz elementis aliquod minus esset. que quidem contraria sibimet atqz alterne substantie devoratoria scimus esse. Ignis enim consumit aquam quam virtute prevalet. aqua vero cum habundaverit extinguit ignem. Erat ergo necessarium neqz concordare inter se firmitate hec elementa. nec iterum penitus defectione alterius prebere causam solutioni rerum omnium. ideoqz sufficientem gubernator mundi reposuit humoris copiam. ut prescriptos sibi terminos non excedens. ignee edacitati posset resistere. Deus enim qui omnia sub ponderationis mensura constituit. cui etiam gutte imbrium numerate sunt teste iob. noverat quanto tempore aqua in orbe terrarum permanere deberet. vel quantam igni alimoniam preparavit. Hec est aquarum ratio secundum creaturam. Veruntamen usus ignis quam necessarius sit rebus humanis. quis ita vivendi penitus expers habetur. ut hoc non aliter nisi ex doctrine traditione cognoverit. Nam non solum hec etas que vite humane sustentaticias (?) indiget ignis auxilio. sed arborum etiam germinatio fructuumqz maturitas. et animalium tam terrestrium quam marinorum nativitas. neqz principio processisset neqz perdurasset in tempora. si caloris beneficium defuisset. Aquarum quoqz habundantia valde fuit necessaria. ut incessabiliter et sine intermissione pastum sibi de his ignis attraheret. Intuere deniqz diligentius creaturam. et invenies vim fervoris cunctis que oriuntur et occidunt potentem herere. Propterea terris aque largissime sunt infuse. ultra qz quod videtur extense. que et fundamentum telluris attingunt. unde etiam fontibz et puteis largior copia manandi subpeditat. Preterea (?) torrentium cursus ut humor in multis ac diversis videlicet horis conderet. Itaqz ab orientibz partibus hibernus progreditur indus fluvius omnium violentior fluviorum. sicut speculati sunt hii qui situm descripsere terrarum. De meridianis autem locis bactrus effluit et cohaspis et araxes. ex quo tanais abruptus in meotidam transit paludem. Phasis autem de caucasis exit montibz. et innumerabiles alii de regionibz arctois ad euxinum feruntur pontum. Ab occidentis vero climatibz estivus sub pyreneo vertice tartesus atqz hister. quorum unus in exteriora maria decurrit. alter veniens per europam digeritur in pontum. Eos autem quod nec est enumerare qui de ripheis scithie interioris montibz oriuntur. quorum est rodanus. qui cum plurimis aliis navigabilibz fluviis. galathas hesperios. celtorumqz gentem multasqz finitas preterluens nationes. pelago miscetur occiduo. Nam eorum qui ex superiora meridie per ethiopiam descendunt. idest tages et nisus. et cremeas. et nilus. alii in nostrum mare influunt. alii in exteriorem devolvunt oceanum. licet nilus non sit fluviis comparandus. quippe qui more pelagi tempore diffusus estivo. terram stagnare co-

fuerit egiptiam. Ita mundi corpus habitabilis aquis tota repleta est. non minus fluctibus circumsepta quam amnibus irrigata. propter ineffabilem sapientiam conditoris. qui repugnatricem calori naturam ut esset sufficiens ordinavit. Erit autem tempus quo ignis cuncta torrebit. ut testatur ysaias loquens ad omnium dominum deum. qui dicit abisso dissipaberis. et omnia flumina tua siccabo. Despecta ergo sapientia secularis: recipe una nobiscum magisterium veritatis. nullis quidem facundia falsis exornatum. Sic vero voce potissimum. Propterea fiat firmamentum in medio aque et sit dividens inter aquam et aquam. Diximus quid significat appellatio firmamenti. idest non durum fortemque naturam. que fulcimine aliquo sustentatur et pondere. Nam multo prius eiusmodi vocabulum terra meruisset. sed propter substantiam superiorem que subtilis et rara est. nulloque sensu comprehensibilis habetur. firmamentum nuncupavit. comparatione scilicet corporum leviorum que nec visu nec tactu valemus attingere. Et sic cogita locum quendam qui discernit humorem humoris ut partem tenuiorem supernis stationibus deputavit. crassiorem vero limosumque inferioribus destinavit. ut illa que ex initio facta est temperatio permaneret aquarum paulatim minuatione confecta. Sed tu quidem liquoris amplitudini non discredis ad ignis autem vim non respectas. qui licet exiguus habeatur in visu. multitudinem tamen aquarum valet expendere. Semper enim trahit ad se subiectas undas in modum medicatoris cucurbite. facileque consumit eas exemplo lucis lucernalis. quod per appositam stuppam labens oleum mox perdit. Etheram autem quis dubitat flammeum esse atque torridum. quod nisi statutis sibi a creatore finibus frenaretur. facile cuncta consumeret. Cares prohibet. ut non totus humor qui rebus diversis insertus est. calore solis voratus accresceret. Ob hoc celestis factum est aqua loco superiore collecta. quam paludes et fluvii pelagusque singulatim de se vaporibus exalant. ut non ardor ethereus omnia que subiecta sunt conflagraret. Siquidem solem quoque videmus estate stagna latiora brevissimo temporis spacio repente siccare. Ubi autem ergo aqua illa? demonstrent nobis callidi. Dubium ne cuipiam possit esse quin fervore solis expensa defecerit. Licet nec calidum solem dicant ceteri. Tamen illis suppeditat loquendo facultas. Et considerate quo fuerit documento universis evidentissimis adversatur. Cum inquiunt candidus a calor eius et non rubeus puniceus habetur. ob hoc igneum solem non esse contendunt. Calorem autem fieri ex asperiore eius circumversione pretendunt. Hoc videlicet argumentantes. ut asserunt nichil expedire de humore. Sed ego etiam si verum sit quod obicitur: non refutabo sed monam. utpote michi ad stipulatorem. Dicebat enim. aquam propter ignis edacitatem. multiorum necessariam esse multitudinem. Nichil tamen interest utrum naturalis sit an quesitus ardor. dummodo tanta

eandē materiā silēs ca-
sus exercteat. idest siue
tū īter se ligna fricātur.
flāma cōsurgit. siue spō-
te succēsus ignis qua fue-
rit ūesta consūpserit. uni9
scilicet atq3 idem exitus
ab utroq3 procedit. Et certe
uideamus moderatricē sapi-
entiā dei solē in alias p-
tes ex aliis transponentē.
ut nō sp in eisdē cōmorat9
loris. feruoris auiditate mū-
danū depopulet9 ornatum.
Sed nūc eū ad australem
zonā. nūc ad signa solstiti
alia pro tpm mutatiōe tra-
ducit. atq3 inde in arctoam
regionē cōuertit. ut pau
latim p diuersa cōmigrās
terrenis fructibz tēpera-
mēta custodiat. Videāt tn̄
si nō ipsi sibi pbātur obsis-
tere. cū mare ideo cōfirmāt
incrementis fluuialibz non
augeri. q2 a calore solis ab-
sorbeātur. Unde etiā salsa
et amara ei9 aqua pficit9.
utpote que saporē ꝯnie *
dulcedīs raptu feruoris a-
mittit. et ubi leniorē qui-
dē ptē secū aufert. gra-
uiorē et limosā uelut fe-
cem aliquā hic reliquit.
Sed qui de mari mō talia
disserebāt. rursū mutati
nullā defectionē fieri liq°-
ris a sole pnūciant. Et
uocauit deus firmamentū
celū. Prius quidē aliud illi
cōueniens fuerat nomē.
Struim9 tn̄ sepissīe celū dici
locū spissū densatūq3 ae-
ris istius palā nūis obtu-
tibz occurrentē. celū at a
celādo uocari. qd' ex grē-
corum meli9
colligim9. qd'
appellāt
sicut dicit scriptura

uolatilia celi. Et alibi uo-
latilia sedm firmamentū
celi. Tale est et qd' dicit9.
ascendūt usq3 ad celū. Et
moyses benedicēs tribū
ioseph. ex finibz celi et
mutatione solis et con-
cursione mensiū. et ex
uertice montiū benedi-
ctionē dat. utpote regio-
ne telluris rerū taliū co-
piis habūdante. Sed et in
maledictis isrl. sit ingt
tibi sup caput celū eneū.
indicans integrā siccitatē
atq3 defectū liquoris aeris
p quē terrenis fructibus
fecūditas optata prestat9.
Quādo g° de celo dicit emit-
tit rorē uel pluuiā. aquas
intellige que supiorē te-
nere iusse sūt regionē.
Cōglomeratis ei uapori-
bus in altū. et aere uēto-
rū flatibz cōdensato. exa-
lationes hee que subtili-
ter nubibz inseruntur. p
mutuas accessiones gut-
te pficiuntur. suoq3 pondē
elise. deorsū pelluntur. hec
est ymbriū generatio. Cū
uero fuerit despumatus
humor. flabror uiolētia
repercussus. que frigore
uehemētius indurescit.
concretis nebulis nix ge-
lata defertur. ad terram.
et oīno sedm ei9 modera-
tionē licebit tibi oīm qq-
rū expectare naturam.
quō circū aerē qui sup
nos est cōgregatur. Nul-
lus tamē argumētatiōi
eorum qui de celo disputāt
simplicitatē spiritaliū
uelit conferre sermonū.
Quantū ei caste uiuen-
tiū mulierū pulchritudo
meretricie formositati
ꝓponit9. tm̄ ni sermo

seculari noscit' peritus esse
doctrine. Illi aūt coactā uerbis
suasionē soliti sūt afferre.
nos aūt nudā fallendi pferi
mq ueritatē. Sed q'd opus ē
nos cōmouē certamē illoꝝ
mēdacia infallētes. cū possi
mq scripturas suas sibimet
cōferētes sn̄ nr̄o labore illoꝝ
expectare conflictū. qui nec
eloquētia diffelētes. nͤ nu
mero pauciores. nec digni
tate deteriores suis aduer
sariis repugnātes. cū igne
oīa corrūere penitꝰ ac deno
uare confirmāt. Rursus de
recidiuis seminibꝫ q̄ ignis
cōflagratio derelinquit cās
regenerationis inducūt vn̄
etiā in eoꝝ cōstructione suf
ficerit. mūdos īnumerabi
les introducūt. Sed illi utri
usq; pfessionis ueritate pri
uati. hinc inde p īopiam sub
sidia sui erroris exquirunt.
Sed quidē et de hiis aquis
que firmamēti interiectio
separauit occasione allegori
aꝝ et sensus altioris. quas
dam figuras obiciūt. dicētes
spūales īcorporeasq; uirtu
tes mutabiliter intelligi de
bere pro aquis. et rursus
quidē sup firmamēto remā
sisse digniores. in humilioribꝫ
aūt diuersoriis utpote crassi
oribꝫ et cenosis nouias con
stitisse. Prebeāt dicūt' aque
que sup celo sūt laudare
deū. idest optimas uirtutes
que digne sūt ob sue meri
tū puritatis dicētibꝫ celebra
re laudibꝫ conditorē. Eas
uero que cōtinētur inferiꝰ
spūs esse prauitatis affir
māt. ex altitudie naturali
in pfūdū malitie deuolu
tas. quos ut turbidos ac
sediciosos et viciorꝫ tumul
tibꝫ fluctuātes. mare ppt'
uarietatē sui ꝓpositi q'd'
mutat' assidue nūcupatos.
Sed nos huiuscemodi ser
mones ut sōnioꝝ cōiectu
ras et aniles fabulas omit
tētes. aquā intelligamꝰ a
quā esse uerā separationēq;
firmamēti. ita ut scriptu
ra tradit accipiamꝰ. et si
qn̄ laudē in commune oīm
dn̄o aque dicātur offerre.
nō ob hoc estimāde sūt ro
nabilis esse nature. Neq;
eī qr celi narrant gloriā
dei modis oībꝫ aīati sūt. nͤ
firmamentū sensibile ma
esse putandū est. qr enū
ciat facturā manuū suaꝝ.
Q'd' et si dixerit celos nō
contēplabiles eē uirtutes.
firmamentū aūt facticeam
dei potentiā. sermonem
quidē huiuscemodi q'uis
cōmentitius sit. tn̄ nō ad
spernātes admittimꝰ. sed
uerū hūc esse nullatenꝰ
patiemur. Nam nec ros aut
bruma uel frigus et' estus
qm̄ laudare oīm creatorem
iubētur a daniele sensibi
les esse uel īuisibiles intel
ligenda nature sūt. sed cō
sideratio eoꝝ prudēter ac
sensū habētibꝫ contēplan
glorificationē pficit crea
toris. Nō solū enī aqua q̄
sup celos est tpr̄ceteris ho
nore precellens ppt' insitā
sibimet uenustate laudā
cōpendit dn̄o. sed idem fa
cere etiā que in terra sūt
īuitātur. idest dracones
et omēs abissi. Ita et nec
abissus quā in peiorē pte
conātur alicui fabricato
res allegoriaꝝ refutabi
estiātur a psalmista. cū
et ipsa scd'm suā qualitatē
hȳnos potētie conditoris
emittit. Et uidit deꝰ qr

bonū est firmamētū. Mo
norulorꝫ ꝓbatione dixit
bonū. Neqꝫ eī corporeā de
lectationē prestant nobis
que cōstituuntur a deo. nec
ea illorꝫ ꝑcipienda volup
tas est que videtur iocūda
mortalibꝫ. Sed bonū dixit
opus qđ artis sue vōe pē
satur. et ad finē future cō
moditatis intēdit. Merito
ergo quidā in vōem gignen
tiū manifestum esse ꝓposuit
illa que subinde ꝑ ꝑtes ef
fecta sūt opifico sue virtu
tis sermone perurtās. utpo
te mūdi consūmatoria con
laudauit. Nam manꝰ et o
culos ceteraqꝫ mēbra simu
lachri enei sparsim picta
nulli videtur bona. cū aūt ī
suū ordinē cōposita redigū
tur. speciēqꝫ cōgrua forma
tiōis acceperint. a quolibet
īperito facile discernūt.
At vero elemētorꝫ creator
et ante singulorꝫ cōpositi
onē noverat cuiusqꝫ opis
bonū singulaqꝫ collaudans.
cogitationū sue mētis ad
futurū exitū dirigit forma
tor. Talis ergo iuīt quoqꝫ ar
tifex singularꝫ ꝑtiū deꝰ as
sertor et predicator. Et pau
lo post oī pariter mūdo cōpe
tentē laudē cū fuerit con
sūmatꝰ īpertiet. Sed hic iā
narratio matutina secūdi
diei terminū sortiat. ut
auditoribꝫ studiosis indu
tias ꝓbeamꝰ quo īter se
cōferre que dicta sūt me
moriēqꝫ beneficio in inti
mis cordibꝫ ad utilitatē ꝑ
priā retinere cuncta preu
lent. et usu meditatiōis
assidue doctrine cibū ru
minātes. post digestio
nē salubrē residuis fla
gitant alimēta sermōis.

hiis vero qui vivēdi causa
manibꝫ exercētur. indulgen
tiā medio tēpe tribuamꝰ. ut
cōpletis operibꝫ. animū curarꝫ
nexu solutū rursus dapibꝫ
exhibeant vespertinis. In
terea dn̄s qui magnifica
fecit ex nichilo et a nobis
hec parua verborꝫ ꝓferri
libamina dispēsauit. det
vobis intellectū veritatis
ut ex visibilibꝫ īuisibilem
cogitatis. ut ex magnitu
dine ac pulchritudine cre
ature decentē gloriā con
ditoris mensura ꝑcipiat.
ut et in terra et in aere. et
in celo et in aquis. et īter
diē ac nocte. et in oībus q̄
cernūtur benefactoris mo
nimēta certissiā capiatis.
Neqꝫ eī aut peccatis tēpus
dabit. aut īimico locus sug
gerendi cōtraria reliquet.
dn̄o vestris sensibꝫ adherē
te. cui glā et veneratio nc̄
et sp̄ ꝑ oīa sel̄a sel̄orꝫ. Ome
lia quarta.

H buit urbes qua
dam quarꝫ popu
li ex spectaculis
mirabilibus a
matutiō tpe us
qꝫ ad vesperū ꝓprios oculos
pascēdo reficiūt. cātus e
tiā blandos modulatiōēsqꝫ
lasciuas. luxū nimiū gene
rātes. sensibꝫ suis īcitiunt.
quorꝫ auscultatiōe diutiꝰ
oblectati nullatenꝰ satia
tur. Et tn̄ eos hoīes multi
beatos appellare cōsueuūt.
qꝛ necessaria negocia de
serētes et artes quibꝫ vi
uēdi subsidia cōparātur.
ꝑ desidiā et voluptatē sta
tutū sibi tēpus vite pagē
tes. variis artibꝫ occupāt.
ignorātes qꝛ saltatio spe
ctatiōibꝫ approbata turpissis.

publicũ et cõe pficit magi-
strariũ vicior. Iccirca etiã car-
mina cantusq; tybicinũ et me-
retricie cãtiones cordibꝫ au-
dientiũ sublapse. q̃d aliud
q̃ infamiã spectatoribꝫ ino-
lescũt emulantibꝫ istriones.
Nõnulli aũt currentiũ furiali
ardore detenti noctibꝫ sõni-
antes p equor velocitate
cõtendũt. mõ currus mutã-
tes. mõ aurigas in pte aliã
transferẽtes oẽmq; psus
diuturnã cogitatione tẽpe co-
poris deuoluere nõ desistũt.
Nos aũt quos dñs qui opifex
rerũ maximus et valde mi-
rificus habet ad demõstratio-
nẽ suor operũ cõuocauit.
deficere nõ debemus erga e-
or spectacula. nec desides
fieri in auscultãdis sp̃s sci
sermonibꝫ. sed circũdantes p-
clarã hãc diuini opis stati-
onẽ. transactaq; tpa cogita-
tionibꝫ reputãtes cõtemple-
mur. celũ quidẽ leuatũ ut
cameram sicut dicit ꝓpheta.
terrã aũt vasta nimis imẽ-
sitate vel pondere in semet
ipsã cõstare fũdatam. Aerẽ
diffusũ. liquidũ natura. cõ-
gruã et incessabilẽ spiran-
tibꝫ alimoniã ministrantẽ.
scindentẽq; se mouẽtibꝫ oi-
bus. leniterq; cedentẽ mol-
litudĩs incessu. Aquã uo
altricẽ corpm et humano cor-
pori nimis utilẽ cõstitutã.
ac moderate in deputatis
sibi receptaculis pmanẽtẽ.
Quas res ita se habẽ de
hijs q̃ recẽter lecta sũt ap-
babis. ¶ Et dixit deus. Con-
gregẽtur aque que subter-
celos sũt in congregationibꝫ
suis et appareat arida. Et
vocauit deus aridã terrã.
et congregationẽs aquar
appellauit maria. Quãtas
michi calumpnias in hijs q̃
secuntur obiectaris exigẽs
quẽadmodũ terra possit
inuisibilis haberi colore p-
sente. siquidẽ color oĩs se-
sũ cõprehẽditur visionis. et
fortasse tibi nõ videtur esse
sufficiens qd dixim⁹. q̃ nõ
ad naturã sed ad nos inui-
sibilis fuisse terra relata ẽ
pter aquar videlicet ꝯecti-
onẽ. que tũc oẽs terras ope-
ruissent. Nũc uero ausculta
scripturã quõ se ipsa decla-
rat. Congregẽtur aque.
inquit et appareat arida.
velamentũ subducitur.
ut cõspicua fieret que in-
terim nõ videbatur. Illud etiã
forsitan quis requirit. cur
id qd p naturã subest aq̃s
ideest ut sp ad pcliuiora con-
cedant. hoc ad preceptionẽ cre-
atoris sermo cõuertit. Aq̃
nec eĩ in planitie fuerit ina-
recondita stabilis est. nõ uẽ-
niens quo declinat. Ubi uero
descẽsus occurrerit. irrũpen-
te primus pte priora reliqua
multitudo cõsequitur. precedentẽ
effugiens que precedit in-
gente venientis ĩpulsu. tan-
toq; velocior meatus aspicit
q̃nto maioris põderis aqua
que cõfluit. locusq; deuexi-
or. Si g̃o talis natura liquo-
ris esset. differrat utiq; pre-
ceptionẽ qua iusserat aq̃s
in unũ receptaculũ congre-
gari. Poterat eĩ sine dubio
pter naturalẽ ĩpetũ in re-
giones cõcauas spõte decur-
rere. priusq; terga cõpleret.
Nullus eñ terrar locus sic
equalis est. ut aquar sit.
Deinde inquiunt. Quõ in
vnã cõgregationẽ iussa ẽ
cõuenire cũ maria ẽẽ diuer-
sa sciamus. q̃ terra multũ a
se distare nouimus? Ad ill

igit' qd' primū quesitū est
hoc iudamq. qr tu quidem
post editionē p̄cepti diui
norís motū cognouisti. z
qr circū fluuius habet' sepq
decurrēs. Nā prius q̄ mea
tū caperet ex auctoritate re
lesti nec tu eū vidisti. nec
ab alio qui viderat didicis
ti. Unde debes aduertē q̄a
vox dei nature formatiue
est. et p̄ceptio que tūc data
est creature dispositionē
cursus que forēt gignēda p̄
bebat. Nam et dies et nox
semel facta sūt. et ex illo
usqz nūc sibimet vicibz suc
cedendo. curriculor suorū
tpa certis portionibz diuer
sa custodiūt. Cōgregētur
aque. Iussū est aquar na
turā diffluere. et nūq̄ de
ficiūt obsequēdo mādatis.
hoc aūt dico respiciens ad
liquidā aquar sortē. quar
alie sp̄ manāt ut fōtes et
fluuij. alie cōgregate sūt
et sistētes. Sed michi nūc
de fluētibz sermo est. Con
gregētur aque in cōgre
gationē vna. Si q̄n te stan
te iuxta riuū subit cogita
tio reputātem cui9 ī pulsu
de tellurībz aqua pgredit'.
uel que sint horrea de q̄
bus tam largiter effudit'.
aut qui locus ad quē co
gitur pueīre. uel quō nc
illa deficiat que sequitur.
nec ea que p̄cessit exu
berat. P̄fecto repies oīa
hec ex uoce prima rene
ri. Unde etiā meatus illi
suppetit sempiternq. Cūi
obrūē in oī sp̄ historia me
mēto prime p̄ceptiōis
que dicit. cōgregētur aq̄.
Ceterū oportebat eas decur
rere p̄ceptā. ut deuenīret
ad p̄priā regionē. et postq̄

uentū esset. stare in con
ceptaculis deputatis. atqz
ultra nō tendere. p̄terea
scd'm ecclesiasten dcm̄. in
mare fluuij delabūtur.
sed mare nō suppletur.
qr et qd' aquar cursu sun
gitur. et qd' mare certis
circūscriptū finibz retinet'.
prime p̄ceptionis virtus
est. Congregētur aque
in vnā cōgregationē. nō
scilicet illa que influit ex
pletis cōceptaculis sup̄fu
sa. que ne cūctos sil' terrā
rū terminos īundaret. id
circo iussa fuit in vnā se
cōgregationē redigē. p̄
terea pelagus uētis sepe
turbar ac fluctibz estuās
in altūqz cōsurgēs. ubi li
tora vicina tetigerit. fer
uoris īpetū spumādo re
soluēs. mox frāgitur. at
q̄ subducitur. Aut me nō
timebitis dicit'. qr arenā
terminū pono mari. Ete
ni mirū est quō res oīm
que in terris habētur īn
firmior arena iussu dei
violētiam maris frenat.
Qd' si secus esset. que ꝓ
hibere poterat rubrū ma
re ut nō egiptū totā que
utiqz deuexior habetur.
īuaderet. p̄rimoqz pela
go misceret'. nisi p̄cepto
esset inhibitū conditoris.
Na qr humilior est egiptus
rubro mari. docemur ab
hijs qui egiptū et īdicū
mare coniūgere uoluerīt.
Quor primq ē sesostres
egiptius. scd's darius me
dus. Hec ideo dixi. ut di
uine sanctionis potētiā
nosceremq. Cōgregētur
aque in cōgregatione v
na. idest altera nō p̄cedat
ex illa. sed in primo con

receptaculo quo collecta est te-
neatur. Deinde cum dicerit. congre-
getur in unam congregationem
docuit quia multis erant aque
divise in modis. Loca enim con-
vallia profundioribus natura-
liter cavata spaciis habe-
bant aquam collectam. necnon
etiam campi pleni erant simi-
litudinem pelagi referentes. a-
lieque eiusmodi regiones. de qui-
bus omnibus in unam congregationem
confluere sunt precepte. Et nul-
lus dicat. quia si tota terram nunc
aquarum texerat multitudo.
nichilominus ea quoque loca
in que postea iusse sunt a-
que convenire repleta tunc
erant. Ubi ergo deberet aqua col-
ligi que omnes terrarum partes
invaserat? Ad hoc inducimus. quia
quando preceptio data est ut in u-
nam congregationem coirent.
tuncque susceptionis earum cau-
sa processit. Neque enim illo tempore
mare quod extra gadiros est.
nec maximum illud et solis
audacibus navigabile pelagus
quod britannicam insulam et hiber-
iores occiduos alluit habeba-
tur. sed postmodum iussu dei
capacitas sufficiens prepa-
rata est. ut aquarum ibidem mul-
titudo confluerat. De qua re
quoniam repugnare videtur nostre
mundificationis sermo dicentibus
philosophis eo quod minime in
unam congregationem sicut exp-
ti sumus aqua collecta est di-
cere quod multa et omnibus nota
possemus. Sed ne contendere
talibus ridiculum videtur quamquam
etiam obicere nobis deberent pa-
ludes et stagna. necnon eas
aquas que colliguntur ex im-
bribus. ut per hec assertionem
nostri sermonis infringerent.
Sciant tamen quia maximam perfec-
tamque aquarum omnium continuacionem
deus notavit congregationem.

Nam puteus aque collectio
est. manufacta in profundam co-
nationem liquore delabro-
Non ergo qualibet aquarum co-
receptacula congregationis
illius vocabulum manifestat.
sed illa maxima excellens-
que susceptio in qua totum ele-
mentum repente collatum est.
Nam sicut ignis in parvulis ac
diversis quibusque materiis
est dispersus. prebens omnibus
usum necessarium. totus tamen in
ethere continetur. sicut etiam
liceat singulis corporibus sit in-
lapsus. universum tamen orbem con-
conplectitur. sic et aquarum natu-
ra quamvis variis commissa sta-
tionibus teneatur. una tamen est
maxima congregatio qua dis-
onie elementum illud. dis-
cernitur a terris. Lacus enim qui
circa regiones habentur
arctoas. vel in ellasponto.
seu in macedonia. vel bithy-
nia. congregationes sunt dubio
nominantur. Sed nunc nobis
mentio est de illa que reliquis
omnibus ita prior est. ut ter-
rarum amplitudini coequatur.
et quamquam quod in minoribus quo-
que congregationibus aquarum nullus
inesse multitudinem nullus
obsistat. non tamen illas que certe
maria nuncupabit. quamvis
certe paludes salsugine
maris infecte sint. sicut
illa que vocitatur asfaltus in
partibus iudee. vel serbonitis
que inter egiptum palestinam-
que iacens deserta contingit
arabie. Omnes hee quot pa-
ludes sunt unum tamen habentur
mare. sicut asserunt qui pe-
ragrando terras omnes obierant.
Sed hyrcanium caspiumque lacus
quidam in semetipsos cir-
cumscriptos esse pronunciant.
Et sane quoniam oportet nos
historicorum cosmographiam

diligentius intueri. quid de
hiis relatum sit audiamus.
Ferunt itaque memoratos lacus
occultis quibusdam perfora-
tos cavernis. in mare ma-
ximum suos meatus evol-
vere. Unde etiam rubrum pe-
lagus affirmatur in mare
quod ultra gadyros habetur
effluere. Cum ergo inquiunt
si deus diversas aquarum sta-
tiones maria vocitavit.
quum in unum receptaculum con-
venerunt. et rursus congre-
gationes omnes idest sinus
quos pro scemate suo ter-
re circumdatio comprehendit.
maria nichilominus nun-
cupantur. idest mare arc-
toum. mare australe.
mare eoum. mare occiduum.
Et iterum uniuscuiusque pe-
lagi propria nomina sunt. euxi-
num. ellaspontium. egeum.
ionium. syculum. tyrrenum. et
alia plurima. quorum omnium si-
gillatim vocabula percurrere
longum nimis et operosum est.
Propterea congregationes aquarum
deus maria nominavit. Sed
nos quod nunc ad hoc pertrac-
tantes ordo sermonis ad-
duxit. ad illud vero quod du-
dum cepimus revertamur.
Et dixit deus. Congregentur
aque in congregatione unam.
et appareat arida. Non dix-
it appareat terra. ne iterum
eam in eodem posita demonstraret
utpote limosam et adhuc
aquarum inundatione defor-
mem atque invalidam. Simulque
ne soli quispiam causam ter-
rene siccationis ascriberet.
merito nativitate solis an-
teriorem telluris ariditatem
creator instituit. Adverte
namque sensu diligentius. quia
non solum aqua que superfu-
erat terre. sed etiam illa

que in profundioribus partibus
latitabat. famulata prop-
ter dominantis effluxit. Et
factum est sic. Sufficit igitur
adiectio ista declarans vo-
tum conditoris effectui man-
cipatam. licet relatum sit ut
multis cosmographie codi-
cibus quia collecta est aqua que
fuerat subter celos in con-
gregationes suas ut appa-
reat arida. Quod certe nec
reliquorum commentatorum ita
esse manifestat editio. neque
usus exprimit hebreorum.
Nam revera superflua vide-
retur. post testimonium quod
asserit. quia factum est sic. rur-
sus de eisdem repetita nar-
ratio. ¶ Et vocavit deus
aridam terram. et stationes
aquarum vocavit maria.
Cur et in precedentibus dictum est.
congregentur aque in congre-
gatione una et appareat
arida. cum magis dici debuis-
set appareat terra et iterum
apparuit arida. Et vocavit
deus aridam terram. Quia arida
videlicet proprietatis est speciem
designans illud quod nature sub-
iectum est. terra vero nuda
cause nuncupatio est. Sicut
enim rationabilitas propria est hominis.
homo autem ipse vox est significa-
toria illius animalis cuius proprie-
tas. ita terre propria principua
ariditas habetur. Ergo ele-
mentum quod proprie sortitum est
siccitatem terra non inmerito
nominatur. sicut animal cui proprium
est hinnitus equus appel-
latur. Non solum autem hoc de
tellure notandum est. sed etiam
in aliis elementis propria cui-
que qualitas est tributa per
quam a ceteris singula discer-
nuntur. et quale sit ipsum
manifeste dinoscitur. idest a-
qua retinens suam qualitatem

p quā demōstrat᷑. Aer autē
habet hūiditatē. ignis ardo-
rem. sed ea quidē utpote
pricipalia cōpositure rerū e-
lemēta. Sed rerum que dicta
est mēte sola possumus cō-
templari. ea uero que in corpo-
ribus in labra sūt et visui sb-
iciuntur. coniunctas sibimet pos-
sideāt qualitates. nullumqꝫ e-
orum absolutū pt esse uel si-
plex. quippe que oculis cō-
prehēduntur. et sensu. Nā
tellus est arida et frigida.
aqua hūida et frigida. aer
calidus et hūidus. ignis
calidus et aridus. atqꝫ ita
p hec nature potētia puo-
cata facit ut cōparamētis p
mixtionis alterne sibimet
oīa copulētur. uicinoqꝫ ele-
mēto p sociā qualitatē v-
numqꝫ coherent. et ꝑ ter-
insitā singulis cōmunitatē
contrariis misceātur. sicut
terra que arida est et frigi-
da. cōnectit᷑ aquis p cogna-
tionē frigiditatis. aeri āt p
aquā copulat᷑. Etenī media
horum aqua posita. tꝗ̄ duarum
porrectione manuū gemi-
na illis qualitate coniungit᷑
idest p frigiditatē terre. p
hūiditatē aeri. Rursusqꝫ a-
er interiectione sua conci-
liator nature repugnātis
efficitur. idest ignis aque.
Igni quidē sociatꝰ p calorē.
aque uero p humorem. Ignis
āt qm feruidꝰ aridusqꝫ na-
tura est. aeri quidē caloris
interuentu coheret. p sicci-
tatē uero terre cōmunicat.
et hoc mō q̄si circulus qui-
dā et chorus cōpaginatus
alterutrū sibimet conciean-
tibꝫ elemētis uidet᷑ esse p-
fectus. Hec ideo disserui.
ut ordo clarescat ꝑpter-
quē dn̄s aridā terrā noīa-

uit. et nō potius tellurē
uocauit aridā. Siccitas eī
nō postmodū facta est. s
erat anterior. quippe que
sit consumatoria substan-
tia eiꝰ. atqꝫ ideo iure uo-
cabuli huiꝰ priuilegiis ho-
norat᷑. Unde etiā tellus ut
pote principalis causas sū-
e notionis adsūpsit. ¶ Et
vidit deꝰ qꝛ bona est aqua.
Nō omnimodis speciosita-
tem eā que ex uultu ma-
ris emicuit. bonā deo fuis-
se visam sermo significat
s pulchritudinē creature.
ineffabili sapiā que facta
sūt intuetur. Nobis eī uo-
luptuosū est mare cū sta-
bili ceperit tranquillitate
candescere. aut cū lenibꝫ
aspratū flabris purpureū
colorē ceruleātibꝫ ostentat.
et qn̄ nō uiolētis tellurē
uerberat fluctibꝫ. s uelut
pacificis eā cōplexibꝫ oscu-
latur. Veruntamē nō ita de-
o uideri bonū mare scrip-
turā dixisse putandū ē.
Ibi eī bonū nō aspectu. s
facture rōe censetur. Pri-
mo qꝛ fons quidā totius
humoris qui terrā rigat est
mare. qd' in occultis dif-
fusū uenis sicut appbāt
scrobea defossaqꝫ loca p
que cōmeans aqua ma-
rina cū aliquibꝫ mētuo-
sis obstaculis retardata
fuerit. īpulsa spū quo
urgetur prerupis obicibꝫ
procedit ad lucē. pota-
bilis iā effecta p defeca-
tionē. amaritudine depo-
sita naturali. idemqꝫ fer-
uidam qualitatē recipit.
cū p terra quedā metallo-
rum transcurrit. et fit nō so-
lū calida. s etiā ardens.
qd' etiā in īsulis plurimis

et in diuersis litoribȝ ma-
ritimis inuenimus. sicut et in
mediterraneis fere regioni-
bus cōstat. Cur aūt hoc dixerī
ut assererē qr tellus oīs p
abditas inuisibilesqȝ uenas
aquis est repleta manantibȝ.
que trahūt ex mari pncipiū.
Bonū etiā mare deo visū ē.
et pter decursū quē pagit
in pfūdo terrarū receptacu-
lū est fluuiorū. cunctarūqȝ a
quarū que in se undiqȝ de-
uoluuntur: manēs intra ter-
minos suos. bonū quoqȝ ob
hoc qđ aquis aeris fons qui-
dam et origo est. que cū fu-
erit fota calore solano de-
ponit hudorem subtiliorē p
tenues uapores. qui tracti
in altiorē locū frigidiqȝ pfe-
cti. utpote qui nubibȝ obū-
brātur. rores generāt atqȝ
ymbres. Et huic rei nullus
erit incredulus. si ad crat-
eres spumātes feruore res-
pexerit. qui cū repleti a-
qua fuerint. igne subpo-
sito uacui sepe redduntur.
licet ipā quoqȝ maris aq̄
solis decoqui radiis ut nau-
tici referūt affirmatur. nā
uapores exalātes suscī-
piunt penicullis. atqȝ ita
sitis cōsolantur ardorem.
Bonū nichilominus dnō vi-
detur mare. qr cōstringit
insulas nō minus oīs mu-
nitionē prhibens quā or-
natū. et qr classibȝ ineuita-
bilē prestat accessū. diui-
ciarūqȝ causas mercatori-
bus submīstrat. Et qr plu-
rima terrarū incolis igno-
ta nauigantiū relatione
discūtur. multaqȝ penitus
uite hoīnū cōmoditatis ex
mare tribuit. Nā ea que
nobis exuberant in alias
puīcias regioēsqȝ transue-
uehimus. et inde rursū que
minus hēt subpeditāt appor-
tātur. Sed unde michi pos-
sibile erit maris pulchritu-
dinē designare ita ut con-
ditori uisū est? Qđ si mare
bonū atqȝ laudabile est a-
pud deū. quō nō cetus eccle-
sie catholice pulchrior iudica-
tur. in qua etatū oīm sexuū-
qȝ diuersitas uocibȝ glorifica-
toriis ad deū fusis similem
marinis fluctibȝ sonū reddit.
que firmiter in petris statio-
ne fundata. nullius quassati-
onē turbinis sustētat heret-
ici. Quāobrē pficite nos di-
gnos remuneratioē celesti
cetus huius ordinis conser-
uātes in xpo ihesu. cui glā
nūc et sp. et in scla sclorū
Amen. Omelia quinta:-

Et dixit deus.
Germinet ter-
ra herbā pabu-
li seminans se-
men scdm ge-
nus. et lignū
fructuosū faciens fructū se-
cūdū genus. cuius semē in se-
metipso est. Consequēter
itaqȝ postquā tellus respira-
uit eluctata iam pondus
aquarū. datū est illi precep-
tū. germinare prius herbā
deinde pabulū. qđ etiam
mō fieri uidemus. Nā uox
que tūc emissa est et pri-
ma illa preceptio. ueluti lex
quedā nature fuit et inhe-
sit terre. creādi fructificā-
diqȝ sibi prebēs in posterū
facultatē. Germinet terra.
Primū est in generatione
nascentiū germinatio. de-
inde cū paulisp emiserit.
herba fit. et cum creuerit
pabulū habet. eadēqȝ pau-
latī pubescēs articulatur
et ita usqȝ ad tēpestiuam

maturitatē seminis coalescit. Nam herbosa viriditas species oībz est cōis. Germinet terra herbā pabuli. Per se videlicet tellus germinare precepta est. nullius indigens adiumento. Nam quidem opinantur plantis ac seminibz solē causas prestare crescendi. dū ea que de terra pullulant proprii caloris attractu ab imis sedibz ad superna producit. Idcirco sole antiquior terrene fecunditatis ornatus emicuit. ut occasio venerandi solē. utpote auctorē nascentiū. hiis qui in errore positi sunt auferretur. si tamē suaderi potuerint. quia prius quā ipse creatus est erat iā terra suis fructibz decorata. Consideratis qd' herbis sol in nascendo posterius est. Quid ergo dicemus. quia pecoribz quidē conditor alimoniā reponebat. nobis vero genus nullius cura dignū provisionis habuerit. Non est ita. Nam qui bobus et equis tuis pastū preparauit. uberiores utique diuitias et fruendi copiam ministrauit. et subsidia tue vite per illorum nutrimenta recondidit. Seminum quoque productio. quid aliud debet intelligi. quā tue dispensationis instructio. si quidē olera radicesque palmarum agrestiū. non sit dubiū cibos hominibus ministrare. Quod et si est aliquod genus herbarū alienis non nostris usibus aptatū. tamē idipsum videtur nobis nichilominus lucro proficere. nobisque omni seminū commoditas deputata sentitur. et hinc esse profecto constat super hiis que dicta sunt intellectū. Germinet terra herbā pabuli. et semen seminans secundum genus. Recte inquit sic enarrationis consequentie ordo constabit qui nunc sibi quodam modo creditur repugnare. et necessitas naturalis dispensationis implebitur. Primo est ei germinatio. deinceps herba. post hec pabuli successio. quam mox seminis perfectio comitatur. Quomodo ergo cuncta que nascuntur e terra seminaria esse sermo declarat. cū nec calamus. nec gramen. nec menta. nec crocus. nec alia plurima nascendi principiū sortiuntur ex semine. Ad hoc dicemus. quia quedā eorum que terra producit in radicibus et in fundo creduntur virtutē seminis obtinere. sicut calamus post incrementa recētia rursus aliā subolē de radice submittit. reparationem stirpis in posterum porrectura. Hoc autem facit non solū calamus. sed etiā alia mille. que sub tellure nascentia rediuiuā prolē in radice custodiunt. Unde verū esse probatū est. quia unicuique nascentiū aut semen suppetit renouandi generis aut vis quedā seminaria sit adiuncta. et hoc est qd' dicit secundum genus. Neque enim calami progenies potest olearum habere creaturam. sed ex calamo calamus alter per similitudinem cognationis exoritur. et ita qd' de prima generatione terra producit. usque nunc posteritatis successione seruat. Germinet terra. Respice quomodo ex parua voce ex preceptione

breuissima tellus arida ste-
rilisque repente parturiens et
ad fetum fructificationis inpul-
sa. uelut quodam luctuoso
amictu deposito. suptilisque la-
tioribus indumentis. et cultu
quorum decoris exultans. omnia
que iussu celesti conceperat
effundebat. Cupio itaque in tu-
is sensibus altius herere cre-
ature miracula. ut ubicumque
receptus fueris et cuiuslibet
nascentium generis exspecta-
tor adstiteris. magnificam per-
cipias memoriam conditoris. et
ante omnia tu uideris herbam
feni uel florem. mox te ad
humane nature conuertas
ymaginem. recordatus ysaie
sapientis exemplar. quia omnis
caro tamquam fenum et omnis gloria
hominis tamquam flos feni. Etenim
uite huius breuitas et mi-
nimum gaudium et super rebus
prosperis hylaritudo morta-
lium. congrue prorsus a propheta
comparata est. Uidetur enim
hodie quispiam membris re-
fertus. facie robustus. eta-
te primeuus. firmus uiri-
bus. atque impetu non ferendus.
Sit sequenti mox die mise-
rabilis inuenitur. dum aut se-
nectute frangitur. aut lan-
guore tabescit. Alter itidem
spectabilis habetur. et maxi-
mam refertus opibus facul-
tatum. fultus obsequiis sus-
ceptorum amicorum. etiam si mi-
litum stipatus examine. nec
non parasitorum uel adfinium
adulatorum circumseptus ex-
cubiis. a quibus et procedens
et rediens inuidiam cum ui-
tuperatione conquirit. neque enim
potest hunc morbum declina-
re qui eminet diuitiis. Ci-
uilem quoque potentiam. et
honores delatos a principibus.
gentium regimenta. militum
magisterium. preconesque horri-
fica uoce personantes ante se-
ipsum fascesque uectores hinc
et inde persequentes. grauis-
simum terrorem supplicibus facien-
tes. Adde uerbera proscriptio-
nes. auctiones. uincula. car-
cerem. ex quibus intolerabilis
glomeratur formido subie-
ctis. Quid postea? mox una
et febris accessio. lateris do-
lor. pulmonisque suspirium di-
uulsum ex hominibus ducit hominem
totaque eius scena repente de-
tegitur. illa tanta potentia
uelut transactum sompnium non
uidetur. Quapropter propheta tem-
pestiue florem imbecillitatis
similitudinem glorie compa-
rauit humane. Germinet ter-
ra herbam pabuli. seminans
semen secundum genus. Usque nunc
igitur prime dispositioni ter-
ris est ordo nascentium. Ger-
minatio enim omnia que germinantur
anteuenit. et siquid de ra-
dice prorumpit ut crocus et gra-
men. prius id germinare ne-
cesse est. et post hoc fenum
uiride fieri. atque in frugem
maturam stipula iam flauescen-
te produci. Germinet terra
herbam pabuli. Semen igitur
cum ceciderit in solum et medi-
ocriter humore fuerit et ca-
lore mollitum. mox gremio
terre connectitur. quedam sub-
inde genitiua fomenta susci-
piens. et in uenas eius sen-
sim labendo demergitur.
sparsisque minutissimis fi-
bris tumorem subiecte tellu-
ris nascendo prorumpit. Funda-
tumque iam firmiter facile con-
surgit. tot numero sursum
calamos explicans quot deor-
sum radices extenderit. atque i-
ta teneritudo germinis tepe-
facta subiecto uapore qui
tractu caloris inlapsus est

p radices et terre nutrimē-
tis adhibet. Partē sui diffūdit
in culmū. partē ducit in cor-
ticē. partē ministrat in grana
ptem porrigit in aristas. et
hoc mō cōgregatione pfecta.
paulatī ad suam mēsuram
singula queqꝫ pueniunt. Er-
go siue triticū fuerit. siue
legumē. siue holus siue ar-
bustū. sufficiēter instruere
poterit tuū sensū quo possis
intueri sapiām cōditoris ar-
tifitis. quomō tāq̄ genibꝫ
quibusdā stipula frumenti
succingitur. ut trabibus cōpagi-
nationibꝫ alligata. facilius
valeat onus subvectare spi-
carū. cū grauitudine matu-
ritatis inflexe deorsū ceperit
inclinari. Propterea calamus aue-
ne totus uacuus habetur. qꝛ
nullū siliter gerit podus in
capite. Triticū aūt lōge aliter
natura muniuit. cuiꝰ grana
prudenter admodū locauit
in eis ut nō diripiātur ab a-
uibus. et idcirco ei rōnabilit
aristas causa custodie uelut
hastas apposuit. quarum acule-
is minores bestie repellātur.
Quid loquar qđ rerītiā tam
copiosos respiciens thesau-
ros creatoris. Ideo difficilis
affectio mediorum. sed iactura
nō tolerabilis omissorum. Ger-
minet terra herbā pabuli.
Maior cū uictualibꝫ et pnitio-
sa pcedūt. idest cū tritico ci-
cuta. cū reliquis semibꝫ elle-
borus et aconitū et madra-
gora. et papaueris sucus.
Ideo ergo postposita graciarum acti-
one sup munificentia con-
ditoris accusaremus eū de no-
xiarū pductione causarū.
minime cōsiderātes illud. qꝛ
nō oia pter nrm facta sūt
uētrem. sed nobis quidē re-
putare dapes tā pbate qm̄

nota sūt. Vnūqdqꝫ uero eorum
que generata sūt habet p-
priā rōem. Neqꝫ eī qꝛ tauri-
ni sanguinis haustus letifer-
ū habet. idcirco animal ipsū
fieri nō oportuit aut penitꝰ
nō uideri. cuiꝰ utiqꝫ labor ad
uarios uite nre usus ualde
necessarius estimatur. Sed ti-
bi sufficiet rōnabilitas fa-
miliaris hoībꝫ ad declinādi que
noxia sūt. Etenī si ouibus
et capris sensus suppetit
naturalis. cauendi contra-
ria solo intellectu discernē-
tibꝫ lesionē tacuit. et sermo-
nis facultas presto est. et
artis medicine sollertia sibi
suppetit. remedia sanitatis
explorās. et rerū frequēs
experiētia. malorum nobis ef-
fugia demōstrando difficile.
Dic michi. poteris pericula
uitare. quorum nichil est oc-
ciose uel inutiliter constitutū.
aut eī pastū ministrant cer-
tis quibusqꝫ pecudibꝫ. aut
nobis egrotantibꝫ solatia
conferūt ad salutē. Nam
cicutā sturni solēt edere.
cuiꝰ uenenū pro qualitate
sui corporis dicitur effugē.
Tenuissima eī sūt adiacē-
tia eorum cordi spiramina.
priusqꝫ illis eueniat ut di-
gerāt que sumpserūt. quā
frigiditas ad intima eorum
intestina perueniat. Coturni-
cibꝫ etiā in usu esse habet
elleborus. huiꝰ virus pes-
tiferū. nature sue quadā
temperatione deuitat. Hec
tū oia nosipōs quoqꝫ iu-
uare creduntur. Ex madra-
gora eī sōnifera medicami-
na cōponuntur. grauissimis
mēbrorū doloribꝫ pfutura.
Quidā aūt per cicutā mo-
lestissimā uescendi rabiē
mitigarūt. Nō nulli per-

ellleborū diuturna vicia cor-
pis extinxerūt. Ergo unde
putabas conditori crimen
obicere. inde potius refe-
rende sibi laudis augmē-
ta sortiris. ¶ Germinat ter-
ra. Quantā igit̄ dicit ali-
moniā sponte in foliis her-
baꝝ et radicibꝫ et seminibꝫ
inueniri. uel quantū ex cul-
tu et diligentia conferri.
quāquā nō cōtinuo ꝓrepit
fructū semēqꝫ ꝓduci. Sꝫ ger-
miare prius statuit et vi-
rescē tellurē. et tūc matu-
rare semen. ut prima illa
ꝓceptio documentū nature
fieret ad rationē sequētiū.
Quō g° scd̄m genꝰ semina
terra ꝓducit. cū fuluū tri-
ticū serētes. atrū plerūqꝫ
colligimꝰ ē qd̄ nō ꝑtinet ad
mutationē generis. sed in-
firmitatē quandā et lāguo-
rē seminis fuisse dicemꝰ. Ne-
qꝫ ei desniīt esse frumentū
qd̄ adustione nigratū est.
sicut ex ipā possumꝰ appel-
latione cognoscē. Qui a ni-
mietate frigoris excocta.
species in aliū semē et co-
lorē trāstulit et saporem.
Dicut ecōtra si ager fecūdꝰ
extiterit et tali clemētia
potiat̄. mox ad pristinū se-
ma reuertit̄. Loliū uero et
cetera adulterina genera
que zizaniā solet nūcupa-
re scriptura. victualibꝫ ad-
mixta segetibꝫ. nō ex tritici
corruptione gignūt̄. Sꝫ ex
sua ꝓpria nascūtur origie.
Hoꝝ cōsideratio illis confe-
renda est qui dn̄i mādata
subuertūt. et nō sincē uer-
bū monitioīb accipiūt. sed
maligno magisterio depra-
uati audēt se mēbris ecle-
sie salubribꝫ admiscari. ut
morbi sui clādestinā ꝑnitiē
latētē mētibꝫ ītegris īole-
scāt. Licet dn̄s ꝑfectionē cre-
dentiū. merito seminis cōpa-
rat ī incremētis ita dicēs. Si-
cut homo mittat sementem
sup̄ terrā. et ille dormiat ꝛ
surgat nocte ac die. messis
ac leuat̄ et crescit ipō nes-
ciente. sponte ei terra fru-
ctificat primo fenū. postea
spicā. ¶ Germinat terra her-
bam. Igit̄ in breuissīo tpis
momēto a germiatione tel-
lus incipiens. ut legē crea-
toris īpleret ꝑ oēs cresēdi
ꝑfecta gradus. mox matu-
ritatē que nascebātur eue-
xit. Cerneres eo tpe saltus
oēs herbaꝝ viriditate splē-
descere. campos etiā cuigi-
dis messibꝫ coronatos. yma-
ginē quodāmō pelagi fluctu-
antis spicaꝝ motibꝫ emula-
ri. Omne tūc fenū et oē genꝰ
holitoriū. et siquid arbustiuū
uel semiariū est copiosis su-
ꝑ terrā fructibꝫ eminebat.
Nulla tūc erat desperatione
tuenda semibꝫ. nō ignauia
culpanda cultoꝝ. nō aerū
intēperantia. nō ullius cau-
se querela corruptelā frugi-
bus apportātis. nō condēp-
natio que fertilitatē possit
īpedire terraꝝ. Postea ei
delictū extitit. pro quo sumꝰ
addicti. ut in sudore vultus
nr̄i panē manducaremus.
Inter hec ꝓrepit quoqꝫ lig-
nū nasci fructuosū faciens
fructū cuiꝰ semē in ipō est.
sed genꝰ et similitudinē.
Huiꝰ igit̄ editione sermo-
nis. oīa cōfestim nemora
densabātur. Arbores etiā
quibꝫ mos est in altū surgē.
idest olea uel cedrus et cy-
pressus et pinus. nec nō
frutices foliis uestiebātur.
et frondibꝫ virgulta. quetiā

que coronasia uocitatur.
roseta dico et mirteta. et
laureata. sub uno temporis mo
mento tamen ante non esset sin
gula cum sui proprietate sur
gebant. alterum ab altero ma
nifestissima probatione distinc
tum. et certa designatione
productum. Veruntamen illo tempore
rosa sine spina fuit. nam
postea pulchritudini eius
adiuncta est. ut esset videli
cet uoluptati sollicitudo co
gnata. iam miscentibus nobis
peccatum cuius gratia dumos et
uepres generare terra damp
nata est. que quidem iubetur
et lignum faciens fructum pro
ducere. sed multa ligna vi
demus neque semen neque fruc
tum ferentia. Ad hoc dicimus
quia que sunt utiliora manda
ri memorie principaliter me
ruerunt. deinde subtiliter in
quirentibus patefiet. aut semi
narias esse omnes arbores.
aut similem seminum habere vir
tutem. Populus enim vel ulmus
et salix et alie tales. fruc
tum quidem nullum videtur af
ferre. manifestum semen in
eis siquis attentius scruta
tur inveniet subiectum. Est
enim circa foliis granum quod
muschum nuncupare solent
hii qui uocabulorum compositi
onibus operam dederunt. hoc
vim seminis optinet. Nam
ea que de ramorum planta
tione nascuntur. ex semet
ipsis quam plurimum radices fu
dunt. Forsitan et gemme ille
que de stirpe truduntur.
rationem quandam seminis ha
beant. quas agricultores a
uulsas reparandi causa ge
neris pastinare consueverunt.
Primo tamen ut supra diximus
arbores ille digne memo
rie habentur que nostram

vitam suis fructibus sustentan
tes atque hominem nutrientes
invidiosam ei facture erant
fruendi libertatem. sicut vi
tis que vinum generat leti
ficans cor hominis. et olea fruc
tum ferens que vultum exhilarat
in misericordia. Quanta alia
tunc simul emergebant in
genitum hoc producente natu
ra. Itaque radix vinee sit in
cito sarmenta virentia diffu
sa per terram. ex quibus nunc ger
men oritur quod fit labrusca.
post hoc uva. Sufficit igitur
vinea que prudenter inspe
cta recordationem tibi natu
re subiciet. Meministi enim
divini sermonis exemplum
quo se dicit esse vitem. pa
trem vero cultorem. singulos
autem nostrum qui per fidem inserti
sumus ecclesie sarmenta nun
cupavit. provocans nos ad fruc
tificationem copiosam. ne
desidie accusati flammis con
tradamur eternis. Denique non
cessat ubique animos hominum
vitibus comparando. Sic enim dicit
vinea facta est dilecto in cor
nu pingui. Et iterum. vineam
plantavi et sepe circumdedi.
animas videlicet indicans hominum
quas celestium mandatorum mu
nitione consepsit. apposita
nichilominus angelorum custo
dia sicut scriptum est. emit
tet angelum dominus in circuitu
timentium eum et eripiet eos.
deinde uelut uallos quosdam
quibus fulciremur erexit. con
stitutis in ecclesia primo
apostolis. secundo prophetis. ter
tio magistris. atque ita nos
exemplis veterum sanctorum susci
tans in sublime provexit.
nec omnino passus est mentem
nostram humi iacentem fieri
dignam calcationibus aliorum.
Vult etiam nos uelut quibus

dam viteis claviculis idest amplexibus caritatis astrictos. et proximum quemque diligamus. impetu animi semper ad superiora contendere. similes effectos sarmentis que solent paulatim crescendo ad summos arborum vertices pervenire. Exigit nos etiam fossionem pati. foditur mens secularium depositione curarum. que cordibus nostris onus grave configunt. Ergo qui inlecebras corporee voluptatis abiecerit. et expetibilis ambitum glorie divitiarumque contempserit. tamquam fossionis cultura nitescens. ad spiritum libere incipit. omni labe terrene conversationis absterse. Convenit etiam nos secundum proverbii vocem minime luxuriantes effluere. idest non ostentatione vivere. nec captare decus laudis externe. sed fertiles nos vero demonstrare cultori. bonorum operum proferentes industriam. Tu autem sicut oliva fructifera nulla te spe nudaveris. sed semper habeto fidei viridem validamque constantiam. Ita enim vivacitatem illius arboris et opulentiam fructuosam videberis imitari. si ubertate misericordiam omni tempore largiaris. Sed iam redeamus ad scrutationem dispositionis artificis. Quanta sint genera extite lignorum. quorum quedam fecunda sunt. alia pretiabilia. nonnulla navibus fabricandis accommoda. quedam focis necessaria. rursus in hiis vigor expectatur ornatus. quorum et proprietatis investigatio difficilis habetur. et differentia singulorum. Nam alia profundioribus. alia summis et lenibus sunt annexa radicibus. alia in altum porrecta singulisque defixa stipitibus. alia humiliora

et de stipitibus suis oculos plures fundentia. et quorum vertices sunt excelsi. eorum radices multiplices et profundiores habentur. in circuitu quoque diffuse. quas velut fundamenta quedam natura subiecit. quibus moles supposita valeat sustentari. Quanta etiam diversitas in corticibus est. quorum alii lenes et nitidi. nonnulli nodosi et asperi. alii simplices certi etiam multis conserti cauditibus. et quod magis mirabere senectutis et iuventutis humane similitudo capitur in eis. Nam novellorum et pollentium virgultorum deductus et tensus est cortex. senescentium vero rugosus et scaber. et horum quedam cum fuerint amputata regerminant. alia mox cum truncata fuerint arescunt. tamquam mortem quandam ex incisionis iniuria preferendo. Multis sane probatum est quia exuste vel incise pinus [ ] glandiferum se transformant. Notum est etiam quasdam diligentia cultorum curatas. naturali penitus mali malitia caruisse. Nam mala punica que sunt acidiora. vel amaras amigdalas homines ferunt posse molliri. si iuxta radicem trunci earum terebratis tede cuneus per medium cardinis transfigatur. omnem molestiam saporis incogniti mutatione dulcedinis exempturus. Ideo nullus hominum caligine malignitatis offusus de propria salute desperet. sciens quod agri cultura pomorum qualitates reducit in melius. labor spiritualis potens est omnium morborum superare nequitiam. Et sane tantam in arborum fecunditatibus videmus esse distantiam. quantam ne verbo quidem possimus

explicare. Neqȝ ei solū in
alterno gen̄e discretio fe
tuū cōtinet². Sȝ in singulis
etiā pluriā diuersitas īue
nit². siquid aliud spēm mas
culini fructꝯ aliud femini
ni cultorꝝ fertur tradidisse
sollertia. qui etiā palmas
gemini esse sexus affir
mat. Nā videt² quō apud
eos que feia nūcupatur
ramos ꝓprios incuruat ad
marē uelut concubitū pe
tens. ut possit ex eiꝰ admi
xtione concipe. Vnde īge
niosi agricolē sublatis de
masculo certos aculeos fe
mīe dicūt² inserē. et ita qͥ
coitu desiderante repleto
cōfestim subductis brachi
is pristinū recurrit ad sta
tū. Hec āt de ficis quoqȝ nar
rātur. Nā quidā plātas a
grestes hortensibꝫ narrāt²
appone. nōnulli etiā ficū
caprifici domesticis alli
gant cōferende ualitudīs
causa quo possint germi
na sua retinere cadēntia.
Cuiꝰ rei videlicet figura mo
nere nos creditur. ut agno
scamꝰ qȝ oportet etiā ab ali
enigenis nos capere fidei
documentū. ad ꝓfessionē bo
norꝝ operū declarandā. Si
eī videris quēpiā de gētilibꝫ
aut hereticis ab ecclesia dnī
segregatū. vite morūqȝ cul
tibꝫ onestatū. eniti debebis
īpensius. et studiū tuū ma
gis ac magis augere quo
possis accedere ꝓpe illā fru
ctiferā ficū que de societate
siluestriū vigorē mutuata
scd̄m vicia qđ molesti flu
xus inhibuit. subsidia uero
virtute fertilitatis arripuit.
Igit² si tanta rō generati
onis illarꝝ est ut vix pau
ca pro multis poterimꝰ
exponē. q̄s oīm fructuū
uarietates qualitates se
mata ue ꝑcurrat et quāta
in singulis habeat² utilitas.
cū sint alie que sole decocta
maturescūt. alia que tegu
mētorꝝ presidio defensa pu
bescūt. et quō eorꝝ que mol
lem fructū ferūt folia forti
ora sint sicut fici. quorꝝ āt
fructꝯ durior habet² mēbra
narꝝ textura tenerior est
sicut nuces. Etiā ficus vide
licet ꝓpter ībecillitatē ma
terie flagitat operimēti ma
ioris auxiliū. nucibꝫ āt le
sionē facere potuisset den
sior opacitas foliorꝝ. Pam
pinus etiā quā rōnabiliter
multifida formatione ꝑfe
ctus est. ut vna p eā ꝑtem
que tegit² aeris repellat ī
iuriā. p eā uero que pateat
fomēta solaris caloris exci
piat. Nichil itaqȝ fortuitū.
nichil irronabile fcm̄ vide
mꝰ. est in oībꝫ īeffabilis
quedā miraciqȝ sapiētia.
Que āt mēs aut cuiꝰ facū
dia sufficiet cōprehēdere
cuncta subtiliter. ut hec con
tēplari ꝓprietates ualeat.
et discernē differētias sin
gularꝝ. uel latentiū penitꝰ
causarꝝ secreta rimari. quō
vnꝰ idemqȝ humor p arbus
torꝝ radices attractꝰ in offi
cia numerosa dispgit². alit
ipām radicē nutriens. alit
corticē. aliter truncū. et alit
medullā. et quō nūc foliū
fit nūc in palmites ramosqȝ
formatur² et fructibꝫ ꝓhibet a
limēta crescendi. lacrimas
etiā quasdā p ramos eadem
fūdit materia. Quarꝝ q̄
ta sit īter se differētia q̄s
poterit explicare. alia est
lacrima schini. alius balsa
mi sucus. alius etiā de egip

tris libiciisq; ferulis sudor e
manat. Fama est quoq; q
electrū lacrima sit cuiusdā
ligni more lapidis obdura
ta. cui rei testimonio sūt sur
culi uel muscule pue que
considerātes in electri manā
tis suco cū gelaret heserūt.
Et omino de eoꝝ qualitatibꝫ
nisi qui experiendo doctꝫ fue
rit plenā rōem pferre nō
poterit. Quō iterū ex ipso
humore vitis qui vinū gene
rat. olea oleū. et nō solū ho
mirabile est qr dulcis hic z
ibi pinguis efficitur. sed qđ ī
ipis fructibꝫ multiplex ad
modū saporis mutatione
demōstratur. Alia est ei dul
cedīs in uua. alia in malo.
alia in ficu. alia in dattilo.
Volo itaq; te ad huc enucle
atius hoc examinare negotiū
quō labioꝝ sensui gustui
q; placidissimo videtur hu
mor. cū in quibusdā pomis
allata maturitate dulcescit.
in aliis acerbus habetur et
anxius cū acescit. Contris
tat aut sensū p amaritudi
nē nimiā. cū se in absinthi
o uel in scamonia diffunde
rit. in quernis uero uel cor
neis pomis stipticus et du
rus efficitur. in therebinto aut
uel nuce mollē recipit pin
guēq; substātiam. Sed cur
longinqua psequimur.
cū in una eademq; ficu
odor amarissimus sit. humor
in suco mō dulcissimus in
fructu. in vite fit acerbus
cū germinat. suauis ī uua
matura. colorumq; quātas
ditas esse distinctiones. De
niq; si quādo florea rura
respexeris. videbis eūdē
liquorē quō punicans ha
betur in hoc flore. purpure
us aut uel candidus uel au

rosus in alio. maioremq; rur
sus odoris differentiā quā
coloris ostēdit. Sed iā sen
tio michi sermonē in īme
sa spacia contēplationis
auiditate pserpere. que
nisi uictū ad necessitatem
creature redegero dies me
pfecto deficiet. magnificam
nobis sapiām ex minorꝫ cō
paratione pandentē. ¶ Ger
minet terra lignū fructuo
sū faciens fructū. Moꝫ ut
preceptū datū est. iuga mō
tiū arboribꝫ comātia cre
brescebāt. horti cernebātur
exculti. ripe fluminū diuer
sis frondibꝫ generibꝫ reple
bātur. quaꝝ quedā dispo
site sūt mēsas exornare
mortaliū. nōnulle pabula
prebēre pecudibꝫ. alie medi
candi usibꝫ aptabātur. et
ut carptim dicā quātumq;
nobis experientia rerū diu
turna cōgessit. undiq; ne
cessaria colligēs hec uelo
cissime dispensatio cōdito
ris ab īicio factura pspiciēs
generari cōstituit. Sed tu
cū uideris domestica siluestria.
terrena. aquatica. flo
rea. maris adicias inquirē
do quēadmodū terra ligno
rū sp esse fecit uirētia. nō
nulla que nudētur hiber
no. et rursus eoꝝ q̄ sp uirē
tia sūt quedā solēt folia
mutare latētera. ut p hoc
nūquā possint ꝑrijs frōdibꝫ
spoliare. sicut est oliua uel
pinus. alia sēpiternis īduta
foliis esse precepit. ut palmā
quibꝫ ex principali germina
tione perceptis. usq; ad extre
mū finē credit esse cōtēta.
Illud quoq; cōsidera quō
arbor ea que mirice noīa
tur uelut ambigui gene
ris est. q̄ppe q̄ nō minus

locis humilioribus quam siccioribus delectatur. Preter quod ihesemias mores uarios et mutabiles huic uirgulto prudenter equiperat. ¶ Germinet terra. Igitur pua ista preceptio cogit eam uiuas proprias quantas habet singulis annorum circuitu lis ad informandum genus herbarum seminum lignorum producere. Nam sicut turbo pineus ictu prioris uerberis incitatus. curuatis spaciis giros explicat tortuosos. centroque semel fundamine defixos semet ipse circumfert: ita nature initio ex priore mandato dei sortita principium per omne transit euum. donec ad commune terminum finem que perueniat. Ad quem nos quoque bonorum operum repleti fructibus properemus. ut plantati in domo domini floreamus in aula dei piissimi in christo ihesu. cui gloria et honor sit semper et in secula seculorum amen. Omelia sexta:.

Athletarum certaminum spectatores oportet dimicantium ualitudinis esse consortes. Quod ab editoribus ludorum lustralium facile probabitur. qui congregatos in stadio nudato capite sedere precipiunt. Prouida ut michi uidetur ne non solum spectator intersit unusquisque. sed etiam particeps sudoris existat. Ita uidelicet maximorum atque excellentium spectaculorum quesitorem et summe sapientie atque ineffabilis auditorem conuenit afferre proprias causas ad contemplationem rei proposite meritoque partiri laboris huius ut potuerit. socium se magis arbitrans astare quam iudicem. ne forte lateat nos ueritatis inuentio. et mea culpa fiat cum auditoribus commune dispendium. Quorsus hec dixerim? quia uidelicet proposita nobis est disputatio de mundi compositione non ex seculari sapientia nacta principium. sed ex quibus famulum suum moysen dominus docuit. in specie non per figuram locutus ad eum. Ergo necesse est ad eum maximarum rerum studiosissimos spectatores non inexercitato animo questionibus interesse presentibus. Itaque si quando sub serenitate nocturna ineffabilem syderum pulchritudinem desuspexisti cordo te captum cogitationibus rerum omnium conditorem quesisse quibus floribus eiusmodi celum uariauerit. et quam in hiis que cernuntur maior delectatione probatur utilitas. Itemque si interdum sobria mente discutiens considerasti diuina miracula. per uisibiliumque rationem qui habetur inuisibilis reputasti. animo promptus ad audiendum uenisti dignum te demonstrans celebritate honesti huius uenerandique spectaculi. Quapropter faciam quod solent hii qui urbium peregrinos manu comprehensos ad destinata perducunt. id est ut uos ad occulta miracula maxime huius ciuitatis utpote nescios introducam. In hac igitur urbe. sita est antiqua patria nostra. ex qua nos traduxit homicida diabolus suis sollicitatos illecebris. Hic conspiciens primam hominis generationem et mortem quem nos subinde secuta est. quam peperit peccatum quod est primogenitum uetusti demonis germen. ibi recognoscens hominem natura terrenum. sed opus esse manuum diuinarum. ualitudine multum

pectoribz deteriorē · sed ani-
mantiū in animorūqz prī-
cipē constitutū. instrumē-
tis naturalibz inbecillem.
sed ad celū ipm operationis
elatū. Sed hec si didicerimus
nosqz ipōs recognoscerimus
dei reminiscemur. conditorē
adorabimus. dnō seruiemus.
patrē glorificabimus. bene-
factorem venerabimur. aucto-
rem vite nrē pntis et futu-
re nō cessabimus venerari.
qui p eas quas largitus ē
nobis diuicias. etiā earum fidē
quas pmisit ostēdat. et qui
experimēto pntiū illa quorum
que sperātur affirmat. Si
ei tpalia sūt eiusmodi. qua-
lia sempiterna? si visibilia
tā bona? qualia que nō vi-
dentur? Si celi magnitudo
mēsuram hūane mētis ex-
cedit? qđ sempiternorum na-
turā sufficiet estīare? Si
corruptiōis obnoxius tam
bonus et magnus est. nobi-
litate valore. diuersisqz or-
dinatus. habēs congruam
āplitudinē quā statutam
rebus oībus mediocritatē
transgredi nō queat. deco-
rem autē nature velut o-
culus quidā pspicuus orna-
mentū mūdo pbibet. si in-
saciabilis est eius aspectio?
qualis in pulchritudinē sol
putabit esse iusticie? Si
ceco iactura est hec nō vise-
re? quātū dispendiū patit
peccator vera luce fraudatus?
¶ Et dixit deus. Fiant lumi-
naria in firmamēto celi
ad inluminandā terrā. et di-
uidāt inter diē et noctem.
Celū scilicet et terra iam
pcesserāt. lux sup hiis iā
fuerat fabricata. dies a no-
cte discretus. arida iā re-
uelata erat. aquarum cōgre-
gatio in stationē sibi depu-
tatā. terra suis erat fructi-
bus reuelata. repleta quippe
que tot herbarum milia germi-
nauerat. et variis platarum
generibz habūdabat. Sol aūt
nec dū erat et luna. ne pri-
cipē videlicet patremqz luīs
eū notarēt. vel auctorē e
terra nascentiū qui deū ne-
sciūt opinarentur. Propterea qrto
die dixit fiant lumiaria. et
fecit deus duo lumiaria. Cuius
precepit? quibus obsecutus est?
Nō consideras in hiis duplica-
tionē psonarum. Ubiqz igitur
dogma deitatis misticū roe
consertū est historie. causaqz
presto est creandorum luminari-
orum ad illustrandā terrā. Quo
ergo si lux ante cessarat. ad
inluminationē sol dicitur cōstitu-
tus? Primo quidē sermonis
nrī simplicitas nullū tibi
risū moueat. si facūdie urē
nō adfectamus eleganciā. nec
cōpositiōes sequimur clausu-
larum. Nō eī cōsueuimus verborum
instructuras vel euforniam
pnūciatiōis excolere. sed ho-
nestā significationē noīnū
ubiqz ducimur pponēdam.
Aduerte itaqz quō p natu-
rā sufficiēter qđ voluit de-
clarauit. Pro inluminatiōe
eī luminaria noīat. qđ utiqz
nō repugnat hiis que de lu-
ce pdicta sūt. Tūc eī natura
luīs est producta. nūc aūt so-
lare corpus effectū est. quo
superfertur illud primogeni-
tū lumē. Sicut eī aliud est
ignis. aliud lucerna. quorum
unū inlustrandi vim possi-
det. aliud ministrandi causa
luīs hiis qui eius indigent est
formatū. sic et mūdissime
illi et sincerissiē luci. pro ve-
hiculis quibusdā luminaria is-
ta subiecta sūt. licet apls

quosdā luminaria mūdi noīet
Sed alia est uera lux mūdi
ex cuius trāsfusione lustrati
sci luminaria fiebāt aīalz hiis
quas ueritatē docētes de te-
nebris eas ignorātie libera-
bāt. Sic et sol iste visibilis il-
lo prīcipali fulgore flāmatus
elucet. Et nulli videat̃ incre-
dibile qđ diximus. aliud esse
lumīs splendorē. aliud subiectū
lumini corpus. Primo q̄a que
cōposita sūt in duas ptes di-
uidūtur. idest in materiā re-
ceptricē. et in eā que sibi e-
uenerit qualitatē. Sicut ergo
aliud est naturalis candor et
aliud qđ candescit. sic illa que
dicta sūt distare a se quidem
videntur natura. sed creatoris
virtute cōiuncta sūt. Et nō in-
dicas īpossibile est hec ab al-
terutrū separari. Neq; eā ego
separationē lumīs a solari cōpre-
hensibilē corpe michi tibiq;
cōfirmo. sed q2 nobis opinati-
one sola diuisibilis estimat̃.
plane nutu conditoris possūt
hec a natura sua facile se-
iungi. Deniq; nobis īpossibile
penitus est ardorē solis a splē-
dore discernere. Sed deus uolēs
famulū suū mirifica visiōe
cōuertē. sic apposuit rubo
flāmā ut solam vim claritu-
dinis eius deposita torriditate
mōstraret. sicut et psalmus
testatur dicēs. Vox dn̄i īter-
cidētis flāmā ignis. Vnde eti-
am in retributionibz delictorum
que in vita cōtraximus ratio
quedā nos secretior docet p-
tiendā ignis esse naturam.
cuius lux ad illuminādos depu-
tabit̃ iustos. ardor aūt ad con-
cremādos pficiet peccatores.
Licet de luna quoq; passio-
nibz facile queamus fidē fa-
cere quesitorum. Decrescens
eā nō toto corpe psus expē-
ditur. sed insertā sibi lucē
modo deponens. modo capiens
cōcretionis et diminutionis
pprie quasdā nobis exhibet
fantasias. Nā q2 sane creta
ea minime totū corpus eius ex-
pendit. testimonio sūt que vi-
dentur. licet eī tibi aere libe-
ro nebulosisq; carente uapo-
ribz spectare lunā deficien-
tē quādo rotūdo sed scema
est quādo globus eius ex eo
latere quo tenebrosū est.
taliter circūscribit̃ quali-
cū luce plena est. quā cum
detet integrū pfectumq; con-
spicies ea manifestatū pte
qua fulget. Et nō michi
dicas q2 lux eius aduētitia
est. quū minuit̃ qn̄ contra
solē uertit̃. crescit aūt cū ab
eo discesserit. Nā nec quidē
nobis hoc modo disputare ppositū
est. sed q2 aliud est eius cor-
pus. aliud causa lumīs. Tale
quiddā ergo m̄ et de natura
solis intelligē qui ob hoc
tantū discrepare videtur
a luna. qđ hic quidē suscē-
ptā semel insitāq; sibi lucē
minime deponit. illa uero se-
pius exuta iterū induta lu-
men facile poterit ex se e-
tiā que de sole dicta sūt cō-
firmare. Hec ergo lumīaria sta-
tuta sūt diuidere īter diem
et noctē. quorum natura tūc
ab alterna cōtrarietate dis-
tituit ut erga se incompre-
hēsibiliter haberent̃. nullaq;
cōmunitas tenebris posset
esse cū luce. Qđ eī est ūbra
īter diu. hoc obscuritas habet
in nocte. sicut ūbra oīb da-
corpibz lumini subiectis emit-
titur. Mane hĩ extendās ad
occasū. uespe vergēs ad o-
rientē. meridianis horis
ad partē septētrionis īcli-
nās. Nox quoq; ipsa retrorsū

lucis radiis repercussa recedit.
Cuius quid aliud intelligenda
natura est quam mundi obum-
bratio? Sicut enim lucido die
stantem quempiam sub aurora
solis mox umbra comitatur,
sicut umbrato aere qui terre
proximus est nox efficitur. Et hoc
est quod dicit separavit deus inter
lucem et tenebras. Nam fere semper
obscuritas refugit lucis adven-
tum. quippe quibus ex prima gene-
ratione alienatio iter se
naturaliter est apta. Nunc
hic solem precepit spatia diur-
na peragere. lumen vero cum
orbem suum compleverit. modera-
tricem noctis statuit. pro certa-
que dimensione invicem sibi lumi-
naria ista succedunt. Nam sole
procedente. luna si plena est.
statim ducitur ad occasum. rursus
hic cum sol occasui suo metas
posuerit. hec incipit exoriri.
Sed si secundum alia schemata mini-
me spatio noctis lunare lu-
men equiperat. non interest pro-
posite questionis solum nobis
illud asserentibus. ex quo perfecta est
luna noctis obtinet principa-
tum. prius superans astra fulgo-
re ceteraque plustrans. Temporis huius
mensuram equaliter cum sole
partitur. ¶ Et sint inquit in si-
gnis et in temporibus et in diebus
et in annis. Necessariis igitur
humane vite sicut longior usus
docet signorum notationes et
observationes invenies. Si
tamen non invenies eas quas opor-
tet inquiras. Multa enim super
futuris imbribus possumus di-
scere. plurima quoque de vapo-
ribus terrarum motibusque vento-
rum. seu per partes venien-
tium. seu generaliter ubique
spirantium. et utrum violenter
an placide sint venturi. Unum
itaque ex demonstrationibus
habetur solis. quod ostendit nobis

dum dicens futuram tempestatem
cum reperit celum igneo rubore
tristari. Nebulis enim subeuntibus
offuscati radii rutilo sangui-
neoque colore cernuntur. Aeris
videlicet densitate talem speciem
nostris obtutibus exhibente. qui
nec dum caloris vi expressus
propter exhalantes subinde va-
pores et augmentis aquarum
magis magisque crassatus: cer-
tissimam tempestatem regionibus
in quibus fuerit glomeratus in-
tentant. Similiter etiam fit quando
habetur luna circumflua. vel cum
solem circumdederit area que vo-
catur. nimium aquarum multi-
tudinem aut ventorum fremitus
futuros annuntiat. vel cum
circa eum fuerint discurrentes hii
qui soles contrarii nominantur. per-
fecto casus aliquos etherei
tractus imminere portendunt.
sicut et virge ille miri disco-
lore sub matutinis nubibus osten-
duntur. vehementis pluvias
et procellas aut aliquam omnimo-
do perturbationem celi signifi-
cat. Plurima etiam indicia cres-
cente vel senescente luna qui
huic scientie studuerint notasse
dicuntur. asserentes quod aer ter-
re proximus necessario pro lune
schematibus qualitatibusque ver-
tatur. Nam cum fuerit tercia. si
gracilis et nimie cornibus op-
tusis appareat. serenitatem
stabilem formamque declarat.
Sin autem rubicunda pinguis-
que cornibus habeatur. imbres
nimios australemque violentiam
imitatur. Horum igitur observatio
quantum commoditatis impendat
hominibus quis ignorat? Possunt
etiam navigaturi intra por-
tum retinere classem. futura pe-
ricula providentes. Viator enim
cautius effectus ex celi tristi-
cia. tranquillitatis tempus ex-
pectat. Agricultores quoque

semībz et plātis sollicitam
diligentiā cōmodātes. Ex
multis medrātis instructi
signis oportūitatē cogniuā
prestolātur. Siquidē sol uti
suis etiā rerū oim̄ in sole
lunaqz et stellis visenda ꝓ-
digia dn̄s ꝑdicauit dicens.
Sol uertetur in sanguinē.
et luna nō dabit lucem suā.
Verū hec indicia sūt mūda-
ne consūmationis ut diximꝰ
Sed illi qui ultra fossā saltꝰ
suos conatur extēdere. ad
ipsēm genesis cursū ꝓpositi
sermonis inflectūt. Ferūt
eī vitā nr̄ām de motu pēdē-
re celestiū. Ꝓpterea chaldei
notationēs astroꝝ ad casus
hūanos asserūt ꝑtinē. sim-
plexqz dictū scripture qd̄
ait in signis nō ad mutati-
onē videlicet aeris uel tē-
poꝝ qualitatē. sed ad sor-
tē vite trāsferētes hūane
prout sibi videtr̄ exponūt.
Dicētes quorūdā discurrē-
tiū syderū cōplexionē. cū
ad illas stellas que in zo-
diaco monētur circulosi
scdm̄ tale uertī qnā schema
coierint certe in genesin
solere ꝑficere. Rursusqz si-
aliter habitus illaꝝ fuerit.
cōtraria dectrina cōponit.
De quibꝫ nō erit fortassis
inutile. si aperiende questi-
onis qnā paulo superius
repetita serie narrationis
exordias. Dico aūt nō meū
quid ꝓpriū. sed cōfutationis
illoꝝ causa suis utor elo-
qiis. ut hi qui errore pre-
uenti sūt remedia cōcep-
te lesionis accipiant. et ce-
teri munimē aliqd̄ ne si-
milia patiātur inueniant.
Repertores igitr̄ genesia-
ce rōis diuturnitate tp̄is
experti qd̄ eos de scematibꝫ

multa diffugiat. in angus-
tum paruꝰ tp̄is redegere
mensurā ut etiā minutissi-
mo īteruallo sicut dicit aplus
in momēto et pūcto mag-
na sit īter genesim gene-
simqz distātia. asserentes
qd̄ ille qui natus est in hoc
pūcto rex erit gentiū prin-
cepsqz populoꝝ. maximā
potentiā. multasqz diuici-
as sortiturus. eū aūt qui in
illo momēto creatus ē mē-
dicū et uagū fore. cotidia-
niqz victus causa diuersos
ianuas subiturū. Ideo nā-
qz circulū qui signifer appel-
latr̄. in duodecī ꝑtibꝫ diuidūt.
quā sol ꝑ triginta dies egre-
ditur. Duodecimū locū ferre-
eius que a planes idest ier-
rabilis uocitatus. et unū-
unūqdqz membrū ꝑtiū trice-
naꝝ ꝑ spatia duodena de-
ducūt. quoꝝ singulas iteꝝ
portiones in alia sexagita
distribuūt. eorūqz sexagita
sexagies portiones enume-
rant. Huiusmodi ergo nascē-
tiū genesim disponētes.
videamꝰ si possūt hāc sub-
tilitatē sub tp̄is dimēsiōe
seruare. Mox eī quo infās
pressserit ex utero specula-
ri necesse est obstetricem
que dicat puer sit an puel-
la qd̄ natū est. et expectat
uagitū. quo capiat puuli
uiuētis indiciū. Quanta
vis dū hec agūtur sexagies
dicas transisse momēta.
Itaqz manifestatr̄ editus pu-
er mathematico. quāta di-
cimꝰ elapsa esse pūcta dū
mediti responsa reddūtr̄.
Qd̄ et si contigerit extra
fores cubiculi stare eū qui
nascētis horā colligit. opor-
tet visitare latericulū. ut
diligēter et sine ulla īter-

missione calculari possit cursus horarum sive diurni fuerit sive nocturni. Cumque torum igitur sexagesiorum numerus eo ipso tempore preterisse putabatur. Necesse est ei ut inveniatur stella que non solum involuta parte duodecimi spatii. sed etiam in quoto puncto duodecies divise portionis adsistit. Vel potius in quoto momento sexagesiorum repperietur in quibus diximus decimatorum sorte fuisse divisum. aut ut divino vaticinio inquiratur. in quoto eorum sexagesiorum. ostento que a primis sunt sexagesimis separata. Verum istam sic enucleatam et incomprehensibilem temporis inventionem. in singulis quibusque planetis fieri necessarium esse confirmant. ut cognoscatur qualem habitum gesserit adversus ceteras stellas. vel quale iter se sterna tenuerit cum nasceretur infantulus. Nam si hora sollicita non fuerit custodita. contigeritque vel modicum quid de illa subtilissima conclusione mutari prorsus observatio tota confundit. Sunt que risui digni qui huius inexplicabilis discipline studiis vacaverint. sed multomagis illi qui avidius in eorum inhiant tractatus scientes aliquid. Itaque solent vultus et effigies quoque predicere singulorum. declarantes illum crispo capillo futurum et alacrem. quoniam in ariete posita est eius hora. Talis enim species est eius animalis. Erit quoque magne potentie. quoniam principalis est aries. prescitalem quoque futurum et questuosum. quoniam pecus istud sine molestia deposita lanam facile resumit. ministrante natura. Qui autem sub tauro creatus est tyrannicus erit et laboriosus idemque servilis. Taurus enim iugo submittere consuevit. Qui vero signo scorpii nascitur vulnificus habebitur. utpote similis illi. Qui autem sub hora libre fuerit iustus habebitur. propter equitatem que servatur in trutina. Quid his risibilius fieri poterit? Arietes igitur ex quo genesim mutuaris hominibus duodecima pars habetur celi. in quo sol constiterit. et ceteraque signa contingit. libra quoque vel taurus duodecima portio est signiferi circuli. Quos quasi principales inde causas asserendo vite mortalium de terrenis pecudibus nascentium formas mentes. et dicis munificum fore arietinum hominem. non quia morum eiusmodi per illa celi perfectior est. sed quia naturalis est ovis? Hortaris quasi nos prelata dignitate stellarum. aut potius suadere conaris per hostias mutas accomodare tibi consensum. Quod si de animalibus assumptas morum proprietates habet polus ipse quoque subiacet necessitatibus alienis. quippe qui nactus est ex quadrupedibus causarum ducta principia. Si autem hoc dicis ineptum esse. multa illud pronuntiabis ineptius. ut audeares de his rebus assertiones afferre. que nichil nobiscum videtur habere commune. Verum hec illorum argumenta similia sunt cassibus araneorum. in quibus si culex aut musca consederit. tenetur innexa. Cum autem de fortioribus aliquid inciderit. ipsum quasi more penetrat. textus vero perrumpit invalidos. tamen his non usquequaque contenti sunt. sed longiquius

progrediuntur errantes. Nam
res que in arbitrii nostri liber-
tate sunt posite idest virtu-
tes aut vitia celestium neces-
sitatibus applicant cogitur mihi
videtur non transire silentio. a
quibus illud principe in loco
postulamus agnoscere. si non
diebus singulis milies stema-
ta mutantur astrorum. Semper
enim moventur atque discurrunt
stelle que planete vocantur.
quarum alie celeribus se vesti-
giis consequuntur. non nulle tar-
dius discurrentes. sub eadem
hora sepius et aspiciuntur.
sepe et absconduntur. Maxi-
me sane habetur in genesi
ut illi dicunt. si aut bona stel-
la respexerit. aut maligna
nascentem. Fit autem plerumque ut
eo tempore quo bona stella prefu-
erit. mathematicus non inve-
niens tempus editionis propter ig-
norationem unius minutis-
siarum quas supra retulimus
portionum. sub cato demone
illum iacere describat. ut ipsorum
sermonibus cogar uti. in quibus
quod magna dementia. sed
maior habetur impietas. nam
malignioris stelle causas
nequitie proprie in suum trans-
ferunt conditorem. Quibus si
ex natura subeat improbitas.
conditor profecto maligni-
tatis extiterit. Si autem proposi-
to faciente sunt pessime. pri-
mo quod animalia quedam pu-
tant arbitrio suo famulantia
absolutoque et libero impetu
ad hoc quod sibi libuerit inci-
tata. si quod totius modum
furoris excedit insimulare
res exanimes. Deinde immo-
nabilitas quanta est bonum ma-
lum ne non pro sua cuiusque dig-
nitate distinguere. sed ex loci
qualitate aut respectu al-
terius vel optimum fieri defini-
re vel pessimum. et cum paulis-
per de stemate stella diver-
tit. sue proprie dicitur malignita-
tis oblita. Sed hec quod hactenus
sane per singula momenta
temporis ut dicunt in aliud atque a-
liud stema transeunt. In hiis
itaque tantarumque mutationum
milibus quantas cotidie natura-
lium regionum decreta formari
putanda sunt. Cur ergo non sin-
gulis diebus principes creantur.
aut quare apud illos
successio semper paterni iudi-
cii custoditur imperii. Cum neque
videlicet eventus suorum liberorum
referat ad stema stellarum. quip-
pe quibus regnum non genesis
fato. sed generis iure defertur.
Nonne igitur ioatham genera-
vit ozias. et de ioatham na-
tus achas est. et tamen nullus
eorum servilis horam conditionis
incurrit. Deinde si vitiorum vir-
tutumque principia non ex arbitri-
o nostro. sed ex genesis necessita-
te sortimur. superflui sunt ut vi-
deo latores legum. sequenda no-
bis vel fugienda mandantes.
superflui quoque iudices. hone-
stos laudibus exornantes. impro-
bos suppliciis punientes. In-
sontes etiam cessande est homi-
cide vel furis audacia. qui-
si cohibere manus proprias a
facinore maluisset. minime
potuisset. propter inclinabi-
lem necessitatis impulsum. Vani
omnes artifices estimandi sunt
vite subsidia manuum labo-
re querentes. supervacaneus
porro sudor agricolarum quibus
copie fructuum possint etiam
non operantibus habundare. Mer-
cator etiam divas efficeret
mercatio cui vellanti pecuniam
genesis apportasset. Ipsa
nostra vero spes que magna
est sublata penitus interes-
set. quam frustra vel iustitia

colitur. vel dampnatur iniquitas.
si omnino nichil ex sententia fa-
cere permittimur. Etenim quam gene-
ralita vis et decretio fatalis
incumbit. nullum locum prorsus in-
venit examinatio iusti iudi-
cii. Hec quidem adversus illos
disseruisse sufficiat. Neque
enim aut vos prolixoribus sermo-
nibus indigetis utpote mentis
sanitate pollentes. aut tempus
patitur ulterius limitem dispu-
tationis extendi. sermonem
magis ad reliqua torquea-
mus. ¶ Sint inquit in signis
et in temporibus et in annis. Dixi-
mus iam de signis. tempora
sane intellegimus esse partes
quatuor anni vertentis. idest
ver. estatem. autumpnum atque
hyemem. hec sibimet succedun-
do vicissim pro luminariorum
dispositis cursibus temperantur.
hyemps enim fit in australibus
sole regionibus commorante.
nocturnaque opacitate cuncta
clima quod nos habitamus spa-
cio longiore ducente. Unde
fit ut aer terre proximus fri-
gidus efficiatur. omnesque ne-
bulosi vapores conglomerati
pluvias et nives glaciesque
efficiunt. Cum autem de meridiana
plaga rediens sol medium or-
bem celi tenuerit. tunc diebus
ac noctibus tempus equale dis-
tribuit. quantoque altius a ter-
ra subvehitur. tanto magis
paulatim componit temperiem
per quam ver procedit. cuius bene-
ficio frutices arboresque fron-
descunt. et animalia cuncta ter-
rena vel aquatica genitali
calore stimulata. propagina-
tionem generis successione
prolis extendunt. Inde se
sol mox ad estivam lineam
deflectendo confinia transit
arctoa dies nobis longiores
efficiens. diutiusque commo-

ratus in aere. ipsum confla-
grantem reddit ac torridum.
Tellurem vero perficit sicciorem.
unde maturandis seminibus
atque pomis facultas optata
prestatur. eoque tempore habetur
ardentior et umbras meridi-
anas facit breviores. quam de
alto nimis loco nostram respicit
regionem. diesque maiores ha-
bentur. tunc quando breves sunt umbre.
sicut econtra dies parvi sunt. cum fu-
erint umbre longiores. quod apud
nos qui et (ciosen?) nominantur.
idest alias umbras habentes et
partes habitamus arctos ita con-
tingit. Nam sunt quidam qui per in-
tegrum biduum singulis annis omni-
modo sine umbra sunt cum sub
meridiano sole constiterint.
quos quia sol contra ipsum verticem
positus equalibus undique spa-
ciis illuminat. in nullam penitus
partem flectere sinit umbras.
Nam et putealis apud eos aque
ius tenuissimum per in altum de
sole lumen excipere. propter quod
eos quidam (ascios) idest exum-
bres appellant. Illi autem qui
extra terras odoriferas habi-
tant in utramque partem mutant
umbras. Nam soli qui nostram vi-
dentur incolere regionem ad-
versus austrum semper idest ad
meridiem umbras traduntur e-
mittere. Unde etiam a quibusdam
amfisen idest biumbres nomi-
nantur. Verum hec omnia sole ad
partes boreales commeante pro-
veniunt. Ex hiis considerandum
est quantum radiorum fervor ha-
beatur. et quantos hominibus casus
efficiat. ¶ Post hec igitur tempus
autumnale succedit quod frigo-
ris et caloris equatas obti-
nens portiones. sine moles-
tia nos tradit adventui sequen-
tis hiberni. denuo videlicet
sole ad australem regionem de
aquilonis partibus remeante.

Hee sūt vicissitudines tpm
que solis discursibȝ famulā
tes. vitā mtim dispensare
credūt. ¶ Et sint inqͭ in sig
nis et in tpibȝ et in diebȝ. nō
ut diē faceret sol. sed ut diei
moderaret. Nā olim nox et
dies anteqͣ lumiaria crearet
effecte sūt. qḋ declarat et
psalmꝰ dicēs. posuit solē in
potestatē diei: lunā et stel
las in potestatē noctis. Cū nō
igit sol habet diei ptātem.
qꝛ lucē in se ipse conferens
cū ad orbē quā nos habita
mꝰ accesserit. solutis tene
bris diē prestat. Nō ẜo fallit
quisq̄s diē nocitauerit aerē
istū solis radiis inlustratū.
de hinc diuini tpis esse men
surā. quo in emisperio ut o
pinātur qḋ supra terrā est
cōmorat. Sed et in ōnis in
quit signis ista disposita sūt
Cū duodecies igit spacia sui
cursus luna pegerit: ānū
facit vnū. Tamen inserit sibi
flagitat mensem: ut diligē
tius horaꝝ possit colligi pfe
cta cōclusio. sicut hebrei an
nū antiquitꝰ obseruabāt.
et grecoꝝ uetustissimi. An
nus āt solis vnꝰ notatur
ordinatio solis: de certo sig
no in eodē cursus p sua se
uestigia reuolutātis. ¶ Et
fecit deꝰ duo lumiaria mag
na. Nuncupatio igit mag
noꝝ duplex est. quoꝝ vna
intellectū habet absolutū.
alia uerō est que respcū mi
noris illud quo est maius
assignat. utpote magnꝰ
eques aut magnꝰ equus.
Nō eī ex nimia īmēsitate
suoꝝ corpoꝝ. sed ex cōpa
ratione alterius testioniū
sortit eiusmodi. Cū nō ẜo
nūc sensū sup magnoꝝ ap
pellatione ducamꝰ. Sed

priorē sine dubio sensū
tūc maiorē a maioribꝫ cō
feratēs. uel formicā aut
aliud quidā aial natura p
uū. maximoꝝ collatiōe pꝰ
positū. an potius qꝛ pro in
genti forma sua merito lu
miaria magna dicūt. Et ma
gis opinor ita debē itellig.
Nō eīm qꝛ maiora sūt aliis
stellis magna nūcupātur.
sed qꝛ tanta āplitudo est
orbis illoꝝ ut fulgor qui
ex ipsis eradiat aerē totū
sufficiēter inluminet. Et ubi
qꝫ porrectꝰ terras oēs ma
riaqꝫ cōtingat. Cui cū in
qualibet poli pte uel ori
endo uel occidendo cōstiterit.
cūctoꝝ mortaliū visibus
equaliter apparescit. Cuiꝰ
magnitudo certissimū ha
bet documentū. qꝛ nec ipsoꝝ
lumiarioꝝ collatione lati
tudo terre quāta sit assig
nat. ut p hoc sol et luna
uel miores sese cōprahēdi
ualeant uel maiores. Nā
ea que eminꝰ posita sūt
exigua nris putātur ob
tutibȝ. Cū uero iuxta ue
neriꝰ magnitudinē e
oꝝ quāta sit facilius reppe
rimꝰ. Sol āt nulli ūquā
uel lōgius asserit esse ul
propius. ita ex pte que sub
iecta sūt equa lance res
pectat. quē et indi atqꝫ bri
tāni similiter intuētur.
Necqꝫ eī uergēs in occasū
hitantibȝ oriente de sua pp
piā magnitudiē sentitur
amittē. nec in occidente
positis minor apparet ex
oriens. nec qn mediū celi
tenet axem utriusqꝫ la
teris īmutat aspectū. Nō
te ẜo breuitas eiꝰ contē
plata decipiat. nec qꝛ cu
bitalis visentibȝ orbis suus

putatur esse. i vera ta
lis haberi putandus est. Se
per eni cohereñe solet inter
vallorum tractui rerum pro
lixitas spectantium. aciesque
oculorum interiecti spatii
longitudinem non assequitur
intuendo. sed quasi deficiens
expanditur. et magis extenua
tione quam visu ea que cer
nuntur attingit. et ideo pro
sua tenuitate res parvas
existimat esse que magne
sunt. inbecillitatem videlicet
suam hiis que conspicit adscri
bendo. Profecto ergo fallitur
optutus. et indicium fidele
non habet. Recordare namque
infirmitatem propriam et ex te
ipso capies eorum que dicta
sunt argumentum. Itaque si
quando ex alto montis vertice
subiectam camporum planiciem
respexisti. nonne boum iuga
tam grandia vel aratores
eorum formicis similes indi
casti? nichilominus etiam
dum in excelsa specula lo
catus oculos in pelagus
convertisti. quales tibi vi
debantur insule? Nonne co
lubarum prius speciarum tibi fanta
siam quandam exhibebat?
aut naves ingentes velis
tumentibus candidis prospect
te procul nigre putaban
tur? Ob hoc videlicet quia
sensus ut diximus oculorum
aeris distensione tenuatus
non sufficit comprehendere ple
nius que visuntur. Nam et
rupium maximarum in altum
cavatarum rotunda planaque
putatur aspectio. dum emi
nentibus undique marginibus oc
cupata. medium cavationis
locum non valet visio defecti
onis attingere. ita nec cor
porum schemata qualia sint
advertit intuitus. Si ter et eras

esse cunctas que quadrate
sunt opinantur. Certum est ergo
quia in prolixioribus intervallis
non definitam sed confusam
corporum capimus visionem.
Sit et magna luminaria scrip
ture testimonio multipliciora
sunt quam cernuntur. Licet il
lud quoque magnitudinis eorum
sit probabile documentum. quia
cum sint infinite numero stel
le. fulgor tamen qui procedit ex
eis non potest nocturnam scindere
densitatem. Sol autem fusa per
mundum luce. non modo cum visus
fuerit. sed etiam cum venire
spectatur. et antequam terram
illuminet obscuritatem noc
tis infringit. et superat astra
candore. aeremque tante prius
mum frigore nebulisque concre
tum dissolvit ac discutit. ex quo
matutinus ventus et humor
roscidus qui serenum est gene
ratur. Tellus autem cum sit ampla
nimium. quomodo poterat sub uno
temporis momento in diis tota lu
strari? nisi de maximo solis
orbe lux ei largissima pre
beretur? Hinc nunc sapientiam
conditoris adverte. quomodo imme
sitati eius mediocrem vim fer
voris adhibuit. ut nec ar
dor immoderatus terram possit
exurere. nec infructuosam eam
denegatio penitus caloris effi
ceret. Hiis vero consentanea
de luna quoque intelligito. cuius
corpus cum sit lucidum. non tamen
sic magnitudo conspicua est.
Sed nec quod extra videtur in glo
bo nec semiplena scilicet et
minuata monstratur. defectum
que suum gemina parte designat.
Alio enim latere deprehenditur esse
tenebrosa cum crescit. et alio
cum senescit. ratio sane doctr
ior est. dispensationem decla
rans artificis conditoris. per quam
luna varietas nature nostre

nobis exēplū subiciat. eo qđ
nichil in rebus hūanis pseue-
rabile diuturnūq3 cōstat. sed
ea que de nichilo pducūt
ad aliquid: cū adoleuerit ad
sūmāq3 naturā sue fuerint
etatis euecta. paulatī tabes-
cētia dissoluūtur. Ex lune
ḡo cōsiderationē docemur ad
uertere res mortales ⁊ mu-
tabilitates illarum cogitatiōe
capiētes. cauere debemus ne
rebus elati secūdis adfecte-
mus supbiā uel insolentiam.
nec confidamus tpali potētie
nec opibz aut diuitiis q̄ minus
certe sūt exaltemur. sed cupi-
ditatē corpis castigemus que
maxime habet instabilis et
diligentiā potius aīe tribua-
mus. cui9 bonū sp manet ī-
mobile. Quod si te forsitan lu-
na cōtristat sensim deposita
luce deficiens. plus te aīma
debebit adficere que honorē
quē ex diuina ueritate pce-
pit amittit. intēporātie uici-
o nūq̄ firmū ppositū seruās.
sed assidue se uertens. utpote
nullis cōstantie fulta repa-
gulis. hec eū uera. sed puer-
biū sine nota luna imitatur.
Opinor aūt qđ et aīalibz cre-
andis ceterisq3 oībus que ter-
ra pducit. nō pua cōfertur
ex lune mutatione formatio.
Aliter nāq3 cū pfcā est
et aliter cū decrescit eorum cor-
pa disponuntur. Modo eī laxio-
ra uidentur et uacua cū sene-
scit. mō integra et repleta
cū crescit. qm̄ humorē quēdā
cū calore pmixtū internis
hiis latātar infudit. qđ ita eē
demōstrāt hii qui sub diuo
dormientes lucente luna post-
q̄ surrexerūt. īueniūt capi-
ta sua largissīo rore madē-
tia. Sed et recētes carnes
si sub luna iacuerīt. fluida

mox putredie corrūpūtur.
Idēq3 significat pecorinū
cerebrū. uel etiā marinorum
aīaliū que sūt humectiora.
necnō arborum medulle. que
oīa utiq3 nullatenus suffice-
ret ad suā luna redigere
qualitatē. nisi āplitudine
uirtutis excelleret. Sed scrip-
ture testimonio et aeris motus
hisdē ipsis cōmutationibus
continetur. sicut lune noui-
tas attestatur. que ex lōga
plerūq3 serenitate subdi-
tas nubiū glomerationes
et pturbationes exsuscitat.
Euripor quoq3 meatus re-
fluus hoc indicat. uel etiā
reciprocatio sirtiū que uicine
habentur oceano. quas pro
lune scematibz concitari lo-
corum accole pdiderūt. Euripi
etiā in utrāq3 ptē soliti sūt
ppria leniter fluenta cōcur-
rere. reliquo uero oī tpe cū
luna nascitur. nullo mō pos-
sūt quiescē. sed uehemēti
feruore sp exestuant donec
luna rursus appareat. se-
dationē cōmotis turbinibz
allatura. Similiter occiduū
mare crebros accessus pa-
titur et recessus. modo al-
luens litora fluctibz. modo
destituens. Ita uelut qui-
busdā lune spiraminibus
retro subducitur. et iterū ei9
exūdat īpulsibz. Hec igitur
disserui ad exprimendam
magnitudinē luminariorum.
et qr nec usq3 ad unā silla-
bam ociosū quid esse potest
spiritaliu preceptorum. cū certe
nichil de secretioribz ser-
mo depropserit. Multa eī
sup āplitudinē uel īter-
uallis solis aut lune rep-
perire poterit cogitando.
qui nō desidiose effectiōes
eorum uirtutesq3 disquirit.

Quamobrē oportet accusare
suā quēq3 potius ībecillitatē.
ut nō magnificentiā creatu-
re uerbis hūanis metiri pos-
se credat᷑. Sed ex paucis que
dcā sūt. cōsiderari cōuenit
quāta et qualia sint illa q̄
preterim9. Nō ḡo ualis ocu-
lis lunā sed roē potius estiā
re. q̄ ualidius q̄ aspect9 ad
īuētionē ualet ueritatis ac-
cedē. Fabule igit᷑ aniles atq3
risibiles ubiq3 ꝑcrebuerūt.
q᷑ magicis carminibz luna
sedibz euocata de ꝓpriis dedu-
cat᷑ ad terrā. Primo quidē
quō pt̄ vi cantuū submoueri
quā ipē firmauit altissim9?
Deinde quis eā locus susciper-
ret descendētem. Vis tn̄ ex
ꝑuis indiciis magnitudīs
ei9 accipe documentū? Ciui-
tates igit᷑ que in orbe ter-
rar posite sūt. lōgis a se
spaciis disiūgūt᷑. Har pla-
tee que ad ꝑtem respiciūt
oriētis equaliter oēs lu-
nare lumē excipiūt. Hiis
igit᷑ cunctis nisi eor luna vi-
deret᷑. solos illos qui aduer-
sus eā positi sūt angi porto
ꝑlustraret. eos āt qui lati-
tudinē illius excedūt ut-
pote ex trāsuerso ueīentes
nullo mō visitaret. Ad' etiā
lucerna domi accensa decla-
rat. quā si plures circūste-
terīt. lūbra illor qui corā
fuerīt recta porrigit᷑. reli-
quor uēo in utrāq3 flectit᷑
ꝑtem. Ita nisi īmēsitate
et āplitudīe lunare corp9
excelleret. nūq̄ sil' oēs at-
tingeret. Nam cū solstici-
alibz exorit᷑ ꝑtibus eos qui
septētrionalis axis habitāt
frigidā regionē equaliter
illūinat. et illos qui infe-
riorib3 meridiane plage
solis sub zona uersantur.

estiferas ualitudines cōple-
ctēs. certissimū ꝓprie nobis
magnitudīs prestat īdiciū.
Q's ḡo cōtradicēs pt̄ astruēs
nō esse corpus ei9 īmensū?
cū ꝑ tot tantaq3 terrar īter-
ualla tendatur? Et de mag-
nitudīe quidē solis et lune
hactenu9. Qui uēo nobis pre-
stitit intellectū ut ex minimis
creature rebus infinitā sa-
pientiā cognoscam9 artifi-
cis. prestet etiā sup maiori-
bus nos maximas cogitati-
ones de cōditore ꝑcipē. quā-
quā ei9 cōlatione sol et luna
formicar credātur. habē mē-
surā. Et ideo licet digna nō
sint ut ex hiis diuine mag-
nitudīs contēplatio capiat᷑.
ꝑuis tn̄ quibusdā caliginosis-
q3 ꝑabolis videm᷑ insticui:
sicut nō nūq̄ aīalia mīora
uel herbas conferre solem9
ingentibz. Nūc uēo cōtenti
sim9 serie narrator. me vi-
delicet agēte grās ei qui in
hoc pusillū sermōīs exigui
muneg attribuit. nobis uēo
largitor est spūalis alimonie
ꝑdicātibz. qui uos uelut or-
deacio pane idest mīe uocis
tenuitate cibauit in p̄senti.
pasceatq3 in posterū pro ratu.
Cuius fidei portione prestās
nobis reuelationē spūs. cui
glā in xp̄o ihesu nūc et semp:
et in secula seculor. Amen.

Omelia septīa.

Et dixit deus. Eiciant aque reptilia aīarū viuar. et uolatilia uolantia sub firmamēto celi. Post lūinarior formationē aqua e-
tiā replet᷑ aīalibz. ut et hoc
ornaret᷑ videlicet elementū.
Terra eī iā dudū de ꝓpriis ger-
minibz cōgruū decus acceperat.

celū quoqȝ stellar̄ flores as-
susperat. et uelut geminis
oculis idest coniuctione maxi-
mor̄ lumi fuerat uenustatū.
reliquū erat ut aquis etiam
familiaris decoratio redderetur.
Venit p̄ceptio. confestimqȝ lacus
et fluuiī pro suo quisqȝ genere
uel natura pficiebātur uber-
rimi. mare quoqȝ etiā ita diuer-
sor̄ natantiū fetura cōplevit.
ut cenose paludes uadosaqȝ
stagna ociosā uel irritā minime
vim generandi tenuerūt. Ra-
ne etenī et musce culicesqȝ
inde sn̄ dubio pullularūt.
Nā ea que mō videntur trans-
actor̄ faciūt documentū. ita
oīs aqua cogebatur opificibus
seruire p̄ceptis. Nā quor̄ gene-
ra qd̄ quispiā sufficit explicare
eor̄ vitā mor̄ negatā mobi-
lēqȝ mōstrauit ineffabilis z
magnifica dei virtus. Similiqȝ
p̄ceptionē que data ē aquis.
oportunitas insequit̄. Eiciāt
aque reptilia aīar̄ viuarū.
Nunc primū aīalia spirantia
sensusqȝ capacia generantur.
utpote alendi crescēdiqȝ na-
ta virtutē. nō tn̄ cōtinuo aī-
mātia sūt intelligēda. Et ob
hoc dixit. eiciant aque repti-
lia. Omne genus igit̄ natatiū.
siue qd̄ summis fluctibȝ sup-
fertur. siue qd̄ in altis gur-
gitibȝ diuersat̄. pfecto na-
tura reptādi sortitū est. dū
p aquar̄ trahit̄. qd̄ et pedibȝ
nōnulla nitantur et gressibȝ.
Et licet multa de hijs habeāt
ambigua. sicut vituli marini
et crocodrilli et rane et cācri.
tamē eis p̄cipuus ē natatus.
propterea eiciant aque reptili-
a. In hijs igit̄ breuissīs ser-
mōibȝ oīa genera cōtinētur.
Qd̄ eis nō cōprehensū est p̄-
cepto creature. siue illa di-
xeris q̄ catulos pariūt idest

vitulos marinos et torpe-
dines et delphinos et hijs
similibȝ. siue ouifica noīa
ueris. qualia sūt oīa pene
genera piscium. Et uox quidē
preceptionis exigua ē. īmo
nō uox sed potius momentū
solū et īpetus uolūtatis. In-
tellectus uero ei9 tā multiplex
habet̄. quā ipā pisciū inter
se pt esse distinctio. Quos oēs
uerbis assequi nō minus ope-
rosū est quā si vndar̄ nume-
rū designare coneris. uel qd̄
āphoras habeat pelagus ex-
plicare. Eiciant aque rep-
tilia. In hijs sūt equorei. li-
torei. altinagi. petrei. grega-
les belluini. īmanes minuti-
qȝ pisces. Sub eadēqȝ virtute
precepti. tā maximi q̄ mini-
mi cōtinētur. Itaqȝ cū dice-
ret eiciant aque. demōstra-
uit q̄nta sit natantiū cū a-
qua cognatio. Deniqȝ si pau-
lisp ad terrā fuerīt educti
deficiūt. neqȝ eī suppetit il-
lis spiramē quo possint au-
ras vitales capere. Nā sicut
terrenis aīantibȝ dat9 aer
est. sic piscibȝ aqua. et ratio
maīfesta est. qȝ nobis vide-
licet adiacet latus et patu-
lus pulmo. qui p distinctionē
pectoris. aerē trahēs īterī-
orē. calorē uētilando cōtē-
perat. Illis aūt fauciū īter-
ceptio cōplicabilis. mō sus-
cipiens mō diffūdēs aquā.
respirādi explet officiū.
Est etiā ppria sors piscibȝ
ppriaqȝ natura et cibus dif-
ferens certaqȝ viuēdi cōdicio.
Propterea nichil de aquatilibus
māsuescit. nec patit̄ hoīm
se maībȝ cōtrectari. Eiciāt
aque reptilia aīar̄ viuar̄.
Vniuscuiusqȝ generis origi-
nē. nunc uelut quoddā se-
mē p̄cepit educi. nā multi

tudinē postmodū seruauit
in subolē. qn̄ eos crescē mlᵗ
tiplicariqꝫ necē est. Itaqꝫ al
terius generis sūt qui testi
tudes noīant̄. sicut conche
pectines et conclee marine
ac diuersoꝝ ostreoꝝ milia.
et alterius ea que molli tes
tia noīantur. idest astaci
sectini. et hiis prima. Ali
ud quoqꝫ gen⁹ est illoꝝ que
grece malicia nocitāt̄. idest
quoꝝ caro tenerioꝝ habet̄
et laxioꝝ. sicut sūt sepie et
polipedes et hiis silia. In
hiis iterū magna differē
tia est. Dracones eī et mu
lene et anguille q̄ in ceno
sis fluuiis paludibusqꝫ na
scūtur. uenenosis potius ser
pētibꝫ q̄ᵐ piscibꝫ pro nature
similitudiē copulātur. Ali
ud etiā gen⁹ est ouificoꝝ.
et aliud catuli generū. facit
aūt catulos mustela et assel
lus et oīa que sine squamis
sūt. que salatia greci noīant.
Sed et beluaꝝ ꝑ maria et
delphini et foce catulos pa
riunt. que fetus suos recens
editos cū ex aliqua causa ter
riti fuerit. denuo sublapsos
in uterū ꝓtegē ac fouē nar
rātur. Eiciant aque repti
lia scd̄m gen⁹. Aliud gen⁹
est imanium. et aliud minu
toꝝ piscium. Ita in hiis ipsis
multe differētie pro gene
ris qualitate diuise sūt. qbꝫ
et uocabula ꝓpria sūt et ali
mēta discreta. et magnitu
do mēbroꝝ dispar. et diuer
sa īter se specie separātur.
Quis igit̄ minoꝝ specula
tor tātoꝝ nobis poterit ex
plicare distantiā quāquā
eos asserāt cōspectis piscium
maximū gregibꝫ. nō solū ge
neribꝫ. sed etiā posse signi
ficare numerū. Quibus aūt
nobis eoꝝ artificiū qui in li
toribꝫ habitātes. et in mari
nis diuersoriis senescētes.
notitiā subtiliter ualebit pa
tefacē singuloꝝ. Alios eī pis
ces nouerūt hii qui mare pi
scātur indicū. et alios q̄ᵉ pe
lagus rimātur egiptiū. Alios
etiā sciūt insulaꝝ incole. et
alios maris usu piscatores.
Sed oēs tā teneres q̄ᵐ maiores
siliter prima ꝑceptio et ineƒ
fabilis uirtus illa ꝓduxit. Ma
gna est illis vimēdi diuersitas.
nimia etiā in cuiusqꝫ gene
ris successione discretio. Mul
ti piscium nō incubāt suis ouis
sicut aues. nec nidos edificāt.
nec cū labore ꝓprios natos e
nutriūt. sed aqua suscipiens
ouū facit animal. Manetqꝫ ī
singulis generibꝫ īmutabilis
ad aliā naturā incōfusaqꝫ ꝓ
genies. et nō sicut muloꝝ
terrestriū. uel alitum mani
festarū stirpē adulterinā cor
rūpit admixtio. Nullus piscium
ex parte dimidia dētibus est
armatus sicut oues esse vide
mus et boues. nec ruminat
quispiā piscium ꝑter scarū ut
quidam ꝓdiderūt. Cuncti uero
pisces acutissiā dentiū acie cō
densant̄. ut nō esca diutius
ore subacta diffflueret. que
nisi discerpta celeriter cele
riter utero traderet̄. facile
īmutata spergeret̄ a fluctibꝫ.
Victus uero alius aliis scd̄m
gen⁹ aptatus est. Nā certi
limo alūtur. nōnulli herbis
que nascūtur in aqua cōtēti
sūt. plurimi aūt deuoratione
satiant̄ alterna. sempꝫqꝫ qui
minor est apud eos maiori
fit cibus. et si qn̄ cōtigerit eū
qui minorē ceperat morsu
ualidioris absumi. in vnū
quoqꝫ aluū posterioris mit
tit̄. Quasi uero nos hoīes ali

ud quid agimꝰ dū īferiores
potētia premimꝰ. Aut q̄d
distat a pisce illo nouissīo
vir qui diuitiaꝝ amore flā-
matos captos īopes īexple-
tis hiatibꝫ ꝓprie capacitatis
absorbuit. alter substantiā
paupis vi sublatā cōtētabat.
Quē tu minis ac terroribꝫ cir-
cūuentū tui fecisti pr̄imonij
partiū. atqꝫ ita iniusto iniu-
stior extitisti. et raptore ra-
pacior. Caue igit̄ ne te
idem qui pisces euētus ex-
cipiat idest hamꝰ aut rete
uel cophinꝰ. Nā nos quoqꝫ
necesse est nefandis faci-
noribꝫ īquinatos suprema
supplicia nō vitare. Pretea
ībecillis etiā aīalibꝫ subesse
dolos et insidias expertus.
malo te callidorꝫ fraudes ef-
fugē. Ferūt nāqꝫ cancrū os-
tree carnē cōcupiscē. cuius
captio difficilis illi est ꝓpter
operimēta testaꝝ. quibꝫ mul-
titudinē carnis eiꝰ natura cō-
supsit. vnde etiā testitoria
noīant̄. Ergo qꝛ sūt cōcaua
facile ostree interiores ptes
cōplicata defendūt. et ob hoc
irrita īpugnātis adgressio.
Q̄d ergo molit̄ aduersarius.
Qn̄ viderit in apricis locis os-
treā se libēter sub sole pan-
dētem minutū tenēs calcu-
lū latēter apponit. cuiꝰ ob-
iectu neq̄at sua tegimēta
cōcludē. atqꝫ ita q̄d efficere
virtute nō ualuerat. astu po-
tuit īpetrare. Hec igit̄ ē ma-
licia eoꝝ. quibꝫ nec ratio n̄
uox ulla subpeditat. Sed
ego te cupio lucratiua machi-
mēta cancri contēplatum
abstinē a lesionibꝫ pximoꝝ.
Talis est eī qui subdolo aīo
pgit ad frēm uel ꝓpinquorū
bona diuastat. uel qui alie-
nis calamitatibꝫ oblectat̄.

Quapropter desine vitupe-
ratos emulari. paupertas cū
ueritate. maximis opibus cū
sapiētē pfertur. Itaqꝫ nō p-
teribo calliditatē fraudulen-
tis furatisqꝫ polipodis. qui
cū aliq̄d saxū porrectis cri-
nibꝰ āplexatur. illius assu-
mit colorē. multiqꝫ pisces
illuc īprudēter adlapsi ue-
lut ad petrā simpliciter se
trahētes decipiūtur. facilē
sui captionē maligno ptinꝰ
exhibētes. Tales sūt qui sū-
matibꝫ obsequētes assidue
mētis uarietate mutātur.
nec in vno ꝓposito pdurātes
alios atqꝫ alios se demōstrāt.
pudiciciā cū castis. luxuriā
cū libidinosis exercentes.
et oīno ut cuiusqꝫ mēs fue-
rit ita ꝓprios aptātes mores.
Quos etiā vitare difficile ē
ꝓpter nequiciā que in simu-
latione latet officij. Huiꝰmoī
hoīes lupos raptores dn̄s
appellauit. uestitu se simpli-
ces oues esse fingētes. Fuge
igit̄ euismodi morū uarie-
tatē. et sectabere potius
ueritatē. sinceritatē. inocē-
tiā. qm̄ et vipera uaria est.
ꝓpter q̄d eā dn̄s uetire ser-
pere condēpnauit. Iustus
nichil habet fictū sicut iob.
ꝓpterea dn̄s inhabitare fa-
ciet vniꝰ moris in domo. H
mare magnū et spaciosū.
illic serpētes quoꝝ nō est
numerus. aīalia pusilla
et magna. Sed tamē est
in hiis sapiens quedā mo-
derata dispositio. Non ergo
totos pisces debemꝰ argu-
ere. sed etiā certos quoqꝫ lau-
dare atqꝫ imitari. Nā vide
quō singula genera regio-
nes sibi detinent deputatas.
nullusqꝫ alterius fines oc-
cupat. sed suis quisqꝫ sedi-

bus est contātus. Et certe
nemo illis agri mēsor. ha
bitacula deserēda distribu
it. nec murorum circūscrip
tione signauit. nec termi
nos posuit obseruādos. sed
oībus utilitas in cōe collata
est. Hic etenī sing9 certū pi
sciū geni9 nutrit alter ali
ud. et qui in hoc habūdāt
loco. mini9 litoribz habētur
in alijs. nō quo aliquibus
montiū iugis asperimis se
parētur. aut fluuiorum īter
positis obicibz arceātur a
transitu. sed lex nature si
gulis equaliter pro ut usus
cuiusqz postulat qd' neces
sariū est īpendēdo. cunctos
obseruatione sue sanxio
nis astrinxit. Sed nos tales
nō sumus. Nā maiorum nrōrum
fines audacter excedimus
et saltus trāsgredim9 vici
norum. et domos domibz. et
agros agris iūgimus. et ali
ena rura mutilamus. Scimt
marini cetus concessū sibi
a natura diuersoriū qd' in
extremis pelagi situ est
ptibz. cū nulla penit9 ī cō
spectu terra mōstratur.
qdqz īnauigabile penitus
habet'. Nā nec quale sit
uel historia referētē cōper
tū est. utpote nemine inde
cōfidente trāsire. In hoc
igit' loco memorate belue
que sūt instar montiū cō
morantur. neqz urbibz ali
quibz neqz insulis īfestan
tes. ita singula genera in
stationibz ā natura sibi da
tis uelut in regionibz ter
rarum larē priū incolere co
gūtur. certi sane pisces qi
cōi quodā decreto cibū ad
exteriora directi. laborē pe
regrinationis arripiūt. sil'
qz oēs tmp̄' signo dato ad lō
ginqua discedūt. Nā cū fe
tandi ceperit tps urgere.
alij ex alio sinu nature le
gibz excitati. pfectionē mox
ad ptes pelagi borealis in
tendūt. Quos in reuertēdo
cū videris densissiā gloma
ratione cōfertos. torrētem
violētissimū putabis efflu
ere pro propōti de litus ad
mare cōmeātes cur. Quis
igit' eos exagitat? que ī
peratis auctoritas? que e
dicta pposita statutū illis
tēpus ānūciant? qui sūt
duces eorum? Nōne vides or
dinationē diuinā cuncta cō
plentē et p hec etiā parua
diffusā? pisces igit' dei
legibz nō repugnant. et
hoīes doctrinā minime reci
piūt salutarē. Nō spnas
pisces qz muti et irratio
nabiles. sed uerere potius
ne et illis irrōnabilior esti
meris. preceptionibz creato
ris obsistēs. Ausculta pisces
cur tantū qd' uocē nō emit
tūt. tam certis significati
onibz fateri videtur. qz pp
ter īmortalitatē generis
desiderabilē pegrinationē
subire cogūtur. Ipi nō utū
tur suis sermonibz. sed habēt
legē nature fortiter illis he
rentē. et que sint agenda
mōstrantē. Pergamus igi
tur ad borinū pelagus. Dul
cis ei ceteris equoribz ē ei9
aqua. qm brevi tpe sol ibidē
cōmoratus. nō totas penit9
radijs potabiles exhaurit
undas. Nā dulcioribz aquis
etiā marina aīalia delectāt'.
unde pcul a pelago uenie
tes pisces. p fluuios sepe
reperiuntur ascendere. Pterea
pontū libētius expetūt qm
sing9 alios. qz magis opor
tun9 est eis ad educandā

fouendāq; p̄geniē. Qui
tū sufficienter destinata
pegerit. caternati simul
cuncti reuertūtur ad p̄pria.
Que aūt cā sit a tacitis au
diamus. q2 ipulle videlicet
est amenū pelagus et di
uinū. et ob hoc expositū vi
olētie cōmotionisq; uētoꝝ
qđ tēpestatibz exortis ab
ymo fūdo cōtutit. adeo ut
arena inferior. nō nūq̄ ī
sūmis fluctibz misceatur.
Sed et frigidū nimis est
hiemali tp̄e. utpote multis
ac maximis āmibz repletū.
Qua tū fuerīt estiuis po
titi mēsibz. iterū sub aspeti
tate succedētis hiberni de
territi. in altiora maris lo
ca q̄ sūt trāquilliora se cō
ferūt. Spectaui hec ego ꝛ
admiratus sū dei sapientiā.
q2 irrōnabiles animātes
p̄uide. custodesq; habētur
p̄prie. et intellegūt quid
sibi conueniens sit. quid ad
uersū. Nos igit̄ tur dicimus
qui rōe sumus honestati p̄
missionibz īuitati. spūta
liter eruditi. piscibz irrō
nabilius nr̄a negocia dis
ponētes. licet illis etiā stu
diū sit sciētie futuroꝝ. nos
aūt infidelitate uētiti scli
deprauati. rr̄am vitā p
actus fedissimos. et inli
citas uolūtates expendi
mus. pisces igit̄ tot maris
īteruualla transcurrūt. ut
possint īuenire qđ utile
est. Quid tandē tu dictu
rus es habēs cohererentē
tibi desidiam que nequi
cie princeps est. Nullus i
git̄ de ignoratione causet̄.
naturalis ei insita nobis
est ratio. uel in appetēdā
bonoꝝ familiaritatē. uel ī
declinandā noxioꝝ lesionē.

Itaq; nō recedā ab exēplis
aīaliū marinoꝝ. qm̄ hec vobis
examinanda p̄posuimus. Audi
ui ego quedam de litoreis ha
bitatoribz referentē. q2 mari
nus echinus cū sit vilissimus ac
sprebilis. fit index sepe na
uigātibz future serenitatis
aut hiemis. Nā cū p̄senserit
flatq; imīnēe uētoꝝ sub lapide
collocat se quo uelut ancho
ra dente subnixus quassati
onē tēpestatis euitat. pati
turq; tantisp deprimi ponde
re supposito. dūmodo nō iac
tetur fluctibz. Hoc cū vident
signū nautici. sciūt moꝝ uē
toꝝ fremitū cōcitandū. Et
certe nullus astrologus aut
chaldeus ortu sideꝝ colligēs
aeris qualitatē docuit echi
nū. sed maris tēpestatumq;
dn̄s. Huic quoq; aīali exi
guo magnifice sapie sue
uestigia maīfesta signauit.
Ita nichil īprouidū nichil
p̄termissū est apud deum.
Cuncta ei speculat̄ oculus
ille insopitus. et oībz presto
est remedia salutis appor
tans. Qui si echinū sue vi
sitatiōis nō relinquit expor
tē. ͂ te tuaq; hō nō respiciat.

Viri diligite uxorēs cōiu
ges. Qđ et si terraꝝ inter
iecta plixitas deiūgēs uos
ad tp̄s forte videbit̄. natura
tū fedus et bn̄dictiōis iugū
sit nobis īdisiuncta cōiunctio.
Vipera cū sit seuissimā serpē
tiū p̄git ad conubiū mure
ne. sibilisq; significans se
uenisse. puocat eā de p̄fū
do maris ad consortiū nupti
ale p̄cedē. Que moꝝ obe
diens copulat̄ ei. Quid igi
tur iste sermo desiderat?
Nā licet asper sit vir. et
moribz habeat īmitis. huic
tū uxor ferre necessario de

bet. nullis occaſionibꝫ con-
tractā ſemel dirimēs affe-
ctionē. At ueͦ dicis illū ira-
cundū eſſe uel crudelē. ſed
maritus eſt. Vinolentū. ſꝫ
cōiūctus tibi eſt ꝑ naturā.
Durū et īplacabilē. ſꝫ cor-
ꝑis tui ꝑs habetᷣ ꝑciosior.
Audiat et maritus cōgru-
am ſibi monitionē. Vipe-
ra peſtiferū uirus euomit.
nuptialis cauſa reuerētie.
tu feritatē animi et ama-
ritudinē nō deponis coactꝰ
pudore cōiugii. Forſant vi-
pere nobis exemplū alias
etiā reppeiremꝰ cōuenies.
Qꝛ magis adulteriū nature
facit coitio vipere cū mure-
na. Recognoſcāt igitᷣ qui
alienis matrimoniis inſi-
dias parāt. quali beſtie cō-
parātur. Itaqꝫ unū ſꝑ eſt
ꝓpoſitū quo poſſit ecclesia
fabricari. et ob hoc hortor
ut ceſſent libidines flagi-
tioſoꝝ marinis exēplis et
terreſtribꝫ caſtigande. Hic
me ſermonē ſtatuere tā
ueſꝑtinū tps quā corporis
cogit infirmitas. Nā plu-
ra forent que tractatui
debemꝰ adicē ꝑcipue cū
ſtudioſi ſint auditores ⁊
ſuꝑ hiis que in mari naſ-
cūtur admiratione digniſ-
ſimi. uel de ipſo mari quō
aqua eiꝰ gelatur in ſalem.
Vel quō lapis ille ꝑcioſus
qui corallius noīatᷣ herba
eſt dū habetᷣ in pelago.
Poſtqͧ uero in aerē fuerit
educta mox mutatᷣ in la-
pidē. uel unde uiliſſiꝰ ai-
mantiū oſtreis margari-
tā precio grauē natura
ſubiecit. ut eā quā reges
magnoꝑe deſiderāt. ꝑ litꝰ
et aſperas cautes teſta in-
cluſam conce pauꝑ piſca-

tor īueniat. Unde aurora
lanā maritime pinne nu-
triūt. uel unde purpuram
conchilia miſtirant īpera-
toribꝫ. que florū pulchritu-
dinē uenuſtate ꝓprii coloꝛꝰ
exſuperat. Eructant aque.
Quid nō neceſſariū factū
eſt? Aut qͩ nō optimū vite
nrē conlatū eſt? Quoꝝ ꝑs
miſteriis hoīm ꝑficit. alia
ſibi contēplatio mirabilis
vindicat creature. nōnulla
terribilia que nrām ſalicet
deſidiā cohercerēt. Fecit deꝰ
cetos magnos nō uarios.
Na anbariis aliis piſcibus
exiguis maius eſt. nō id-
circo magnꝰ dicitᷣ. ſed qꝛ in
mēbroꝝ īmanitate mōtibꝫ
coequatᷣ excelſis. qͩ etiā
ſepe putatᷣ eſſe inſula cū
ſe ad ſūmas undas leui na-
tatu ſuſtulerit. Hoc tn̄ nō
in litoribꝫ uſitatis aut in lo-
cis habitabilibꝫ diuerſatᷣ.
ſed antiquū pontū fertur
incolere. Tales igitᷣ ad in-
cutiendū nobis timorē atqꝫ
terrorē belue ſūt formate.
Cū ueͦ audieris qꝛ naues
ingētes ſinu tumēte uelo-
rū uētorꝫ ꝓſpere uolitātes
in pelago. piſcis tenuiſſi-
mꝰ ita retardatas retinet.
ut diutius efficiātur īmo-
biles uelut quibuſdā fūda-
ta radicibꝫ in ꝓfūdo. nōne
et ꝑ hoc minimū aiat dīne
virtutis accipies documē-
tū? neqꝫ ſolus canis aut
xiſius aut balena formido-
loſa eſt. ſed etiā paſtinace
aculeus et certa deſūcte
lepuſqꝫ marinas pari cō-
re cauētur. indeclinabilē
celeriaqꝫ portādo ꝑniciem.
Que cū ita ſint maluit te
ꝓuidētia conditoris ſemꝑ eē
ꝑuigilē. quatenꝰ ī cū fides

cunctas subinde novias pestes effugias. Sed iam de gurgite pelagi remeantes iam revertamus ad terram. Nam alia nobis ex aliis occurrunt. Iam creature miracula velut quidam fluctus crebris alternisque iactationibus nimium submersere sermonem. Et sane mirabor si non sensus noster causis ingentioribus occupatus, in terram denuo sicut Iona in mare fugiat. Quamobrem videtur michi disputationis nostre series multum simplex ad miraculorum milibus, ac sue mediocritatis oblita similis esse navigantibus in alto, qui ad certum locum cursum minime dirigentes ignorant quantum spatii velificando peregerint. Quod utique nostro sermoni provenisse probavimus, qui dum per creature curiositates latius evagatur, multitudine relatorum sensum non percipit. Sed quamquam sit cupidus audiendi cetus astantium, iocundissimaque cordibus eorum videatur divinorum narratio mirabilium, tamen hic finem faciamus disserendi, sequenti die residua fenoris soluturi. Nunc vero simul omnes gratias super hiis que dicta sunt referamus, et supplementum eorum que minus explicuimus postulemus. Fiat vobis inter epulas reminisci que vel mane vel vespera noster affatus expresserit, eorumque memoriam cohercere. Vobis etiam cum sonno quiescatis et suavitatem quam interdiu percepistis, noctis quoque tempore ruminate, ut ita vobis liceat dicere: Ego dormio et cor meum vigilat, meditando die noctuque legem domini. Cui gloria et honor nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

Omelia octava.

Et dixit deus: Eiciat terra secundum genus quadrupedes et serpentes et bestias secundum genus suum. Et factum est sic. Venit preceptio passim gradiens, et recepit proprium terra cursum. Ibi iussit aquas eicere reptilia animarum vivarum, hic eiciat terra animam vivam. Putasne ergo est anima tellus, et locus prebebitur vaniloquis manicheis animam terre dandi? Non omnimodis, quia dixit eiciat quod in ipsa erat eduxit. Sed deus qui preceptionem dedit, etiam virtutem terre dedit educendi. Neque enim cum audisset ut herbam germinaret feni et lignum fructuosum latens intra se, videlicet herbam feni tantum protulit, nec palmas aut esculos aut cupressos in suis abstrusa sinibus ad superna produxit. Sed sermo divinus nascentium profecto creator est. Germinet terra, non ut quod habebat educeret, sed ut quod non haberet assumeret, deo scilicet operationis et prebente virtutem. Sic et modo eiciat animalia, non ea que recondita erat in terra, sed que illi a deo collata est per mandatum. Deinde in contrarium manicheis sermo vertendus est. Si enim animam quam habebat tellus eduxit, exanimis ipsa facta est. Sed eorum detestabilitas nota subinde est. Illud sane videamus, cur aque iusse sunt reptilia vivarum animarum producere, tellus autem animam vivam. Arbitramur igitur eo quod natura natantium imperfecta quodammodo putatur habere vitam, ob hoc quia crassiores sunt aque. Nam demum et tardior auditus est animantibus in aqua degentibus, et visus hebetior, utpote per aquam cernendo. Nec ulla apud eos memoria vel opinatio vel agnitio est priorum. Declarat ergo sermo divinus quia

vita carnalis aquatiorū
moderat᷑ animi motionibꝫ.
Nā in terrigenis bestiis q̄
vitā pfectiorē sortite sūt.
animꝰ corporis obtinet prī-
cipatū. Etenī sensus eorū
uegetior est. manifestaqꝫ
aīalia cū pitiū maximā
curā gerant. cū diligēter
meōriam custodiūt tirasac-
torꝫ. Unde cōsiderandū est
qꝛ pisciū quidē corpa aīa-
ta pduxit aqua. reptilia
et aīarꝫ vivarꝫ pduxit ter-
ra. ut scriptura significat.
In terrestribꝫ at aīa corpo-
regēs generari pcepta ē.
utpote que plus vivifice
virtutis assūpserit. Quā-
quā ipa quoqꝫ terrestria
sint inrōnabilia. tn̄ vnūqdꝫ
qꝫ eorꝫ multa p naturalem
uocē sup animi passione
significant. Nā et leticiā ꝛ
merorē et inediā et sepa-
rationē suarꝫ uariasqꝫ mo-
lestias uoce declarāt. Cū a-
quatia nō solū muta sed e-
tiā imitia sint et indocta.
et ad oēm vite societatē
prorsus hoībꝫ intractabilia.
Recognouit bos possessorē
suū et asinꝰ psepe dn̄i sui.
piscis uero nūquā pt dino-
scere nutrimēta prestātē.
Intellegit asinꝰ et hoīs
consuetam uocē. nouit i-
ter. qd sepius ābulauit.
interdūqꝫ dux fit agita-
tori suo cū errauerit. ad
audiendū ita uehemēter
acutus sꝑ. ut nullū ei pos-
sit de terrestribꝫ cōparari.
Camelus habet sꝑ tenacē
meōriā malorꝫ. et ad iracū-
diā grauis et pseuerās
est. Deniqꝫ si fuerit percus-
sus. diu dissimulato dolo-
re cū repperierit oportunū
tps. inlatā ptinꝰ reponit
iniuriā. Sed hūc nulla de
marinis beluis imitat᷑.
Audite igit᷑ iracūdi hoīes
qui recordationē dudū lesi-
onis accepte p uirtute ma-
xima adsectatis. cui belue
similes habeamini. qui p̄ui-
am bilē tqꝫ aliquā scintillā
cineri sopitā. usqꝫ eo reti-
netis in cordibꝫ. quo usqꝫ
nacti occasionē stimulos do-
loris uelut igniculū puū
fomite nutritū suscitetis
in flāmā. ¶ Eiciat terra aī-
mā viuā. Cur terra pducit
aīam viuā? ut differētiā
discas aīe pecoris hoīsqꝫ.
et paulo quidē inferius
cognosces quō sit aīa hoīs
constituta. nūc uero audi
de aīa mutorꝫ. qꝛ scdm scrip-
turā. cunctorꝫ aīaliū aīa sā-
guis est ꝑprius. Sanguis
at gelatus cōuerti solet in
carnē. caro at corrupta re-
dit in terrā. Merito ḡo est
tabida aīa iumētorꝫ. Eici-
at terra aīam viuā. Vide
cōsequētiā aīe ad sangui-
nē. sanguinis ad carnē. car-
nis ad terrā. iterūqꝫ reuol-
uēs hec. redi repetendo p
eadē. idest de terra ad car-
nē. a carne in sanguinē.
a sanguīe in aīam. et īue-
nies qꝛ pecorū aīmꝰ terra
est. nec eā opineris anti-
quiorē esse substātie cor-
poralis illorꝫ. nec expecta-
re ut cū corpe dissoluat᷑.
Fuge garrulitates anxias
philosophorꝫ. qui asserere
nō erubescūt. suas cāuqꝫ
aīas simile cane speciem.
Siquidē pfitētur. etiā mu-
lieres quondā pisces ꝛ fru-
tices fuisse. Ego at si fue-
rit aliqn̄ qd nō credā. tn̄
dū ista scriberet inrōnabi-
liores piscibꝫ habebantur.

Eiciat terra aiām viuā. Hic
igit passim currēte sermone
subito nō breui tpe cōticue
rim. et credo mirari nō nullos
adstantiū. quāquā studio
sissimos auditores nō arbi
tror causas ignorare silētii.
quippe qui respectu nutuqz
inter se vicissim ad mēoriam
nos eorū que intermisimus re
duxerūt. certamē in partē
creature nō vilissimā pene
preterimus indiscussā. Eiciat
aque reptilia aiarū viuarū
scdm genus. et uolatilia uo
lantia sub firmamēto celi.
Diximus superius de natā
tilibz quātū tpe pmiserat ves
ptinū. hodie trāsimus ad ex
aminationē terrestriū. Sed
interea nos in narratione
media uolucres effugerūt.
Quapropter imitādi nobis
sūt obliuiosi viatores. qui
cū aliquid in māsione reli
querint preciosū. cuius ma
ximā partē vie pro gradiē
do cōfecerint reuertūtur. di
gnū laborē sue neglegētie
preferētes. Sic et nobis p
eā quā uenimus callē redeū
dū est. Neqz eī contēptibile
est qd omisimus. utpote que
tertia portio sit aialiū crea
ture. Nā tria genera sūt ai
mantiū. terrestriū. uolati
liū. marinorū. ¶ Eiciat igit
aque reptilia aiarū viuarū
scdm genus. et uolatilia uo
lātia sub firmamēto celi
scdm genus. Cur igit ex ele
mēto maris. auibus quoqz
natiuitatē tribuit. qr uelut
affinitas quedā uolucribz ha
bet et piscibus. Sicut eī pisces
aquā secant motibus alarū
in priora tēdentes. cauda vero
gubernaculo flexus dirigūt
pprios. ita et aues aerē pē
nis scindūt natādo ppere.

Ergo quī una pprietas ī ge
nere utriusqz natandi est. ea
de etiā subpetit illis ex aq
cognatio. Quorū hec differē
tia est. qr nullus alitū sine
pedibus esse pt. utpote qui
pastū consequit e terra. et
ob hoc necessariū pedū po
tiūtur obsequio. Raptoribz
at etiā vnguiū acies ad cō
uectādas predas accōmoda
est. Nā ceteris tā pter ali
monie questū. quā pter
alia vite dispēsationē pe
dū ministeria sūt tributa. P
pauce vero auiū pedes inu
tiles habēt neqz gressui neqz
uenatui oportunos. sicut
hirūdines meropesqz. qbz
esca solo prebet ex aere.
Sed hirūdo solet uolare te
pressior terrāqz pene con
tingere. ut p hoc usū pedū
videat explere. Sūt sane
multa genera. que si quis
eo mō uoluerit explicare
quo nos pisciū multitudi
nē pro pte descripsimus in
ueniet unū quidē auiū cū
ctarū generale uocabulū.
sed plurimas in hiis differē
tias. uel habitus. uel magni
tudines. uel colores. Nā et
morū et actuū et victus ni
mia diuersitate distīcti sūt.
Quidā et adfectauerūt nōi
bus circa eas uti uariis ut
tamquā p inusitata sigilla noue
inauditeqz nūcupationis pprie
tas in singulis uolucrū ge
neribus agnoscatur. Sed nobis
sufficiens significatio ad
qualitatē cuiusqz generis
contēplandā. usus qz scrip
ture que mūdas īmūdasqz
discernit. Aliud eī genus ē
eorū que carne vescunt. ali
udqz forma suis cōgruens mo
ribus. habēt eī falcatos
vngues. obūcū rostrum.

uolatū p[er]nicē quo preda ci-
tius capiat᷑. discerptaq[ue] pe-
dibꝫ facilē cibū suggerat
captori. Alia sp[eci]es est eaꝝ
que semetipsis nutriunt᷑. et a-
lia eaꝝ q̄ pro alimonia p[er]-
cipiūt quicq[ui]d casus obtule-
rit. Et in hiis rursus maxi-
ma differentia est. quedā
ei sūt gregales exceptis p[er]-
dicibꝫ. quaꝝ nulla cū a-
liis p[re]ter coitū sociatur.
Alie ei sūt coiter uiuētes.
sicut colūbe. sturni. grues.
graguli. ex quibꝫ quedā sūt
ducib[us] habētur. semetipsas
regētes. alie sub modera-
mine continēt᷑. ut grues.
Est etiā alia distīctio ī eis
s[e]c[un]d[u]m quā certas uidem[us]
esse aduenas. alias īdige-
nas. nōnullas hieme con-
pellēte causa pastus ad
p[er]egrina discedē. plurimas
mansuetas et patientes
fieri. exceptis insūmori-
bus q̄ p[ro]pter nimiā timidi-
tatē contractionē manus
nequeūt tollerare. Alie
īter hoīes diuersātur. his[que] dē
quibꝫ illi dōicilis cōmanē-
tes. alie locis desertis et
mōtibꝫ delectātur. Est etiā
auibꝫ magna differentia
uocū. et sua cuiq[ue] p[ro]prietas.
Sūt ei quedā loquaces ꝛ gar-
rule. alie taciturne. nōnulle
canose atq[ue] clamose et stri-
dule. nulliq[ue] penit[us] habē-
tes cantū. Alie naturaliter
emulatrices sūt. uel ex hoī-
nū traditionibꝫ erudite. a-
lie unicū nūq[uam] mutabilē
sonū uocis habēt. lasciu[us]
est gallus. diligēs pauo.
libidinosa colūba. domesti-
caq[ue] gallina. dolosus et ze-
lotipus p[er]dix. cerduq[ue] ue-
nātibꝫ hoībꝫ ad alioꝝ captū
maliciose consentiens. et
oīno multiplex. In illis actu-
ū moruq[ue] distinctio est. Sūt
et certa aīalia urbana. si-
cut urbanitati ē ead unū cō-
muneq[ue] finē op[er]ationē p[ro]du-
cē singuloꝝ. sicut in apib[us]
est uidere. quibꝫ coīs habita-
tio est et uolatus et un[us] la-
bor oībus. et q[uo]d maximū ē
sub regibꝫ et ducibꝫ unaq[ue]q[ue]
p[ro]priū mun[us] exercet. nec
prius audēt cāpos pratātos
appetere. quā suū principē
uiderīt uolasse. Rex aūt ap[u]d
eas nō cōstituit᷑ a populo.
nā sepe suffragia multitu-
dis īperita solēt īdignos ad
culmen īpiale p[ro]uehere. ut
regnū sorte p[ro]stat᷑. Sūt
etiam nō īrracōnabiles exit[us]
fortune. quippe qui sepius in
fūmo cuiq[ue] potestatū dederī-
nt insignia. Sed nec ex pa-
rentū hereditate īpialia &
sceptra tradūt᷑. q[uonia]m principū
liberi p[er] uoluptates et deli-
cias facile corrūpūt᷑. et ue-
cordes efficiūt᷑ et stulti. sed
nature iudicio qui dign[us] fu-
erit infulas accepit᷑ princi-
pat[us] nō min[us] p[ro]ceritate mē-
broꝝ quā lenitate moꝝ ce-
teris prestās. et habet spi-
cula quedā. sed hiis ad lesi-
onē nō utit᷑ alioꝝ. Ita le-
ges quasdā tacitas eis na-
tura p[re]scripsit quibꝫ retinēt᷑
ad inferēda tormēta suppli-
cibꝫ. Ipse uero apes si secu-
te nō fuerīt instituta reg-
nantiū. p[ro]pria penitudine
castigātur. Nā si pupuge-
rīt aliquē. dimittūt aīam
cū aculeo sil[icet] in uulnē. Audi-
ant hec xp[ist]iani quibꝫ mā-
datū est nulli malū pro
malo reponē. sed in boni-
tate sup[er]are maliciā. Quā-
obrē imitamini mores apū
q̄ nulli molestiā faciētes

nec alia patrimonia rapie-
tes fingũt quidẽ fauos cõ-
structos ex floribz. mel at
de hũore rosido qui arboꝝ
foliis insidet ore collectũ
in cereis recondũt cellis.
Nã denique liquidius habet
mel qd̕ primo ꝑcipit. deinde
paulatĩ tpe procedente di-
gestũ ad suã spissitudinẽ
suauitatẽqz reuertitur. Nã
inmerito ergo tantaꝝ laudũ
apes gloriã nõ cõsequũtur.
utpote quas laboriosas
et sapiẽtes uocitauit anti-
quitas ita studiose victũ
ꝓpriũ reponẽtes. quaꝝ u-
sus tã regibz quã priuatis
remedia salutis ĩpetit. Et sic
qz sapiẽter horrea mellis
edificãt. in tenera eĩ herba-
nã crebras theras sibiqz co-
tiguas extruũt. ut eaꝝ con-
densatio tenuissiã textũ cõpa-
ginatiõis artata. et uelut
quibusdã fulta repagulis
opus omẽ cõtineat. Vnũ-
qd̕qz uero spiramen mutuo
strictũ nexu sustẽtat ab a-
lio et subtilissiã furuloꝝ ĩ-
terceptione discludit. qui
binis aut ternis sup se sũt
ordinati tegminibz. Neqz eĩ
diuersitas uel simplicitas ca-
uernaꝝ ꝓfunditates efficẽ
maluerũt. ne sui ponderis
stipatus humor manaret ex-
trinsecus. Disce quõ geome-
trica affectatio sapiẽtissĩs
apibus cõparata postponitur.
Sex eĩ angulis totidẽqz la-
teribz ceraũ fistule cõtinẽt.
nec tñ erecte sũt ne fundus
videlicet laboraret si uicẽ-
rarũ natiuũ foret auxilio.
sed inferiores illi sex anguli
sedes et firmamentũ quon-
dã supiectũ habẽt. quo tole-
rabiliter pondus suppositũ
subuectitent. Hudoreqz recon-

ditũ in cauationibz singul'
cõseruaret. Quis igitur ualeat
diligẽter cunctas uolatiliũ
ꝓprietates expon'e. ul' quẽ-
admodũ grues excubias vi-
cissim noctu suscipiũt. qua-
rũ aliis corpa sopore curan-
tibz. nõnulle et tutionẽ illis
ꝑhibẽt vigilãdo. Que cũ sta-
tutũ sibi tps excubãdi ꝑe-
gerit. ipse quidẽ clamore
dato quiescẽ incipiũt. alie
sorte succedũt. Hũc at ordi-
nẽ et in uolatu custodiunt.
dũ diuersis vicibz ductãdi
operã cogũtur explere. Cico-
nie sane nõ ꝓcul distãt ab
hiis quibz rõnabilis cõlata
prudẽtia est. Nã vno tpe sil'
oẽs adueniũt. itẽqz sub vno
signo cuncte ꝑiter ad longi-
qua discedũt. Suffragãtur
at eis cornices. quas et ꝑ-
fici scẽtes horifice ꝓsequun-
tur. et sicut michi videtur
auxiliũ prestãt illis ad-
uersus quasdã uolucres
pugnatiuis. Cui rei certũ
est documentũ primũ. qd̕
qz cornix eo tpe penitus nõ
videtur. deinde qd̕ saucie re-
deũtes maĩfestissiã plioꝝ
signa demõstrant. Quibus ro-
go illis hospitalitatis iura
mãdauit. aut quis sub cõ-
minatione ꝑcepit ut ciconi-
as in procincto positas. suo
nõ destituerint comitatu.
Audiãt hec auari hoĩnes
qui negata ꝑegrinis ad-
uẽtantibz hũanitate ia-
nuas suas claudũt. et nec
tectis eos succedẽ noctis
aut hiemis tpe patiũtur.
Liberalitas vero quã senibus
ciconiis a iunioribz exhi-
betur. sufficeret hoĩm filiis
si mallẽt aduertẽ amato-
res suoꝝ reddẽ genitoꝝ.
Quis eĩ insipiens est ut non

ita

recenseat ignominia nota-
re cum auibus irrationabilibus cultum
postponit pietatis. Ille pa-
rentes suos etate confectos pen-
nisque eorum uetustate deiectis
circumstantes propriis plumis
fouent alimoniaque conuectant.
et in uolatu quo potuerint
hinc inde se supponentes se-
nectutis lassitudinem conso-
lantur alarum suarum eas auxi-
lio sustentantes. Que res per
omnes ubique gentes ita percrebu-
it. ut hodie et remuneratio
relati beneficii apud gre-
cos antipelargosis nominetur.
Caueat nemo se penitus ob-
tentu paupertatis excuset.
de uita propria desperet. cum uis
nulle domi suppeditent fa-
cultates. dum ingeniosum con-
templatur hirundinem. Illa cum in
fabricando nido paleas quidem
reportat. limum autem pedibus
ferre non ualens alarum sum-
mitates humectat in fluuio.
deinde in cinere uolutata
cementi usum uidetur explere.
paulatimque surculos inter se
luto apposito. uelut quodam
gluto coniungens suos educat
pullos. Quorum si quispiam o-
culos effuderit. habet eorum
mater a natura traditam
medicinam. qua mox ad sa-
nitatem fetuum suorum reducat
aspectum. Hec te uidelicet hor-
tabuntur ne ad improbitatem ue-
lis egestatem occasione con-
uerti. nec in pessimis artibus
spem uiuendi collocans immu-
nis bonitatis exsorsque red-
daris. sed ad deum confugias.
Qui cum hirundini tam magna
donauerit. quanto maiora
prestabit hiis qui eum tota
intentione cordis implorant.
Alcyon auicula est quedam
in litoribus marinis fetare
consueta. que super harenam po-

nit oua. eo tempore quo mare
multis grauibusque sedatur
per integros septem dies quibus
auis memorata cubare nar-
ratur. nutriendorumque gratia pul-
lorum. postquam fuerint educta de
ouis. septem dies alios illi deus
magnorum largitor adiecit.
quos dies nautici diligen-
tius obseruantes. alcionias eos
uocant. Hec tibi perscripta sunt
super remediis indubitatis
a deo salutaribus deprecandis.
Quid ei non mirabile fiat
cuius causa qui ad ymaginem
dei factus est. cum propter aliter
paruulam. maximum formido-
losumque mare uideas tempes-
tuoso tempore fieri tranquillum.
diuina preceptione frenatum.
Turturem ferunt. si quando
casu aliquo separetur a con-
iuge. nulla coire cum altero.
sed memoria prioris connubii
perdurante. contactum sed copu-
lationis abnuere. Audiant
mulieres. quod apud aues
irrationabiles. continentia ui-
duitatis. frequentibus nupti-
is anteferatur. Aquila in
educandis pullis propriis in-
iusta fertur esse. Duobus
enim procreatis unum uerberibus
alarum multatum proicit in ter-
ram. alterum retentum fouet.
et ita propter uictus inopiam.
cogitur necare quem genuit.
Nec tamen eum sinit iterum offi-
fragus. sed adsumptum propriis
applicat pullis. et studiose
nutrit. Tales sunt nonnulli
parentes hominum. qui paupertate
causati. suos exponunt
liberos. uel hereditatis sortem
non equam constituunt inter e-
os. quibus cum pares causas
prestitere nascendi. iustum
esset ut in hiis uiuendi etiam
pares tribuerent portionem.
Ne uelis ergo perdicum auium

mores emulari. que cum viderint pullos suos iam volatui confidentes de nidis eos precipites et turbant atque proiciunt. nullam penitus curam deinceps impendentes. ¶ Laudatur econtra circa natos cornicis affectio. quos et volantes prosequitur. et escam largiter subministrat. Certe nec volucres ad nutriendos fovendosque fetus masculorum iuvamine non utuntur. Alie sane eorum que altius volitant steriles omnino sunt sicut vultures quos asserunt sine coitu generare. precipue cum sint longevi. Nam vitam eorum centum annis manere confirmant. Sit igitur hec tibi per historiam notata de avibus. ut cum videris aliquos cachinnantes propter ineffabile misterium catholice fidei. quod quasi impossibile sit alienumque nature virginem peperisse statu virginitatis integro custodito. cogites quia ille qui dignatus est in stulticia predicationis salvare credentes idem quoque innumerabiles causas ex natura suppetens ad fidelitatem mirabilium prestitit. ¶ Eiciant aque reptilia vivarum animarum, et volatilia volantia super terram sub firmamento celi. Volare ideo iusse sunt super terram: quia victus omnibus e terra suppeditat. Sub firmamento autem celi dixit. propter illa que supra disseruimus. Celum autem hic intelligere debemus a celando dictum. Creatum enim notatur.

Nam comparatione corporis etherii aer iste qui super nos est ex vaporibus terre coactus et crassus efficitur. Habes itaque polum decoratum. terram formosissimam. mare opulentissimum. aerem repletum avibus. que omnia ex nichilo ad hanc vitam dei preceptione producta sunt. et alia multa que nunc consulto sermo preterit. ne in ista diutius commoratus modum disputandi videatur excedere. Tu autem cuncta hec tecum ipse reputans, et intente sapientiam que in omnibus habetur inquirens nunquam deficias admirando. nec conditorem glorificando desistas.

¶ Habes etiam volatilia nocturna diurna. Vespertiliones enim et noctue lucifuge sunt. Ergo si quando te minime sopor oppresserit. sufficiat te conversationis eorum exaratio vitaque proprietas ad predicandam sapientiam creatoris impellere. quando luscinia vigilat ovis incubans. omni tempore noctis cantilenam trahendo. Quod etiam vespertiliones non minus quadrupede sunt quam pennate. quas etiam solas ex avibus omnibus dentes habere constat. et catulos procreare. Feruntur autem non plumis in aere. sed quadam membrana pellita. Est etiam illis mutua inter se magnaque dilectio per naturam. Nam velut sere quedam piscatorie de alternis herent nexibus. quod in hominibus utique videmus non facile provenire. quorum nonnulli separati ab aliorum conversationibus. singularitate et solitudine delectantur. Quorum etiam noctuarum oculi similes habentur secularis sapientie professores. Nam et illarum aspectus noctibus quidem acrior est. exorto autem sole cecatur. Sicut istorum sit acutissimus ad contemplandam vanitatem sensus. circa inquisitionem vere lucis hebescit. ¶ Interdum

at facile tibi est admiratio-
nē mūdiq; cōditoris attra-
he. quēadmodū gallus do
mesticus hoīes ad labores
cōpellit. et opa clara uoce
ꝓclamās solem ꝑcul adueni
re significat. ¶ Anserū quoq;
genus quā vigilās habeat et
prouidū. et cito sentiens
que ceptātur occulte. hij
quondam urbē romā noctur
nis hostiū liberasse dicūtur
insidijs. quos ꝑ obscuros a
ditus latenter ingredi mo
liētes. cacareq; ꝑuadere
festinātes ꝑdidere clamā
do. In quo et genere ꝓpria
miracula nō usq; quaq; na
tura demostrat. ¶ Cuius
vulturibus futurā nūciat hoi
nū mortē. quos contra se
bella gesturos mox caterue
uulturū ꝑsequūtur. ar
morūq; īstructiōe uel appa
ratu qualis sit exitus habē
dus intellegūt. Qd' quidē
nō ꝑcul est iōis humane. quē
admodū tibi locustarū etiā
expeditioēs apperiā. que
sub vno signo ꝑgressis egres
se de sedibus in spatioso cāpo
castra constituunt. et nō an
te contingūt. quā datur eis
diuina preceptio. ¶ Quō
etiā mergus insatiabilem
nesciendi patitur orexim. per
quā vulneribus sui uātis re
media sanitatis adquirit.
O uirtutis admiratio cele
stis. que rabiē famis in
usu meditamīs reforma
uit. ¶ Quāta quoq; ratio ī
cantibus cicadarū que sub ar
dēti sole plus resonāt tra
ctu aeris īpulse. qui ꝑ earū
pectus inlabitur dū respirāt.
Sed iā sentio sermonē no
strū nō minus miraculis
uolatiliū superari. quā si ex
periri ipē ꝑnicitatē suam
medijs pedibus ante ire.
Sane cū videris apes z ves
pas. considera qz nullus eis
spūs aut pulmo subest. Sed
sp ex aere nutriūtur. Deniq;
si oleo tacte fuerit. cōtinuo
perimūtur. utpote preclusis e
arū spiramētis. et si aceto
rursus aspseris resipiscūt.
uenarū videlicet meatibus
patefactis. Ita nichil qd'
sup sit aut desit nris utilita
tibus fecit deus. ¶ Iterū si a
quatiorū genus examiare no
lueris. inuenies in illis aliā
dispositionē. Pedes eī nō
habēt fissos ut coruus. nec
obūcos ut aquila. Sed latos
atq; mēbraneos ut natan
tes facile supferātur vndis
tamquam remis quibusdā pedū
nisibus repellētes aquam.
¶ Itē si consideras quo cig
nus in altū guttur extēdēs.
ab imo fūdo trahit alimoni
am. tūc aduertere poteris
sapiam creatoris. que ob
hoc illi lōgiora colla quā
pedes adhibuit. ut tamquam
se quandam porrigēs in ꝓ
fundū reconditū possit īue
nire nutrimentū. Igitur
simpliciter īspecta uerba
scripture. sillabe quedā vi
dentur esse. ¶ Faciant aque
reptilia uolātia sup terrā
sub firmamēto celi. Si cō
siderata fuerit vis uerborū.
tūc cōditoris mirificatio de
claratur. qui futuras auiū
differētias longe puidit.
et tamen scdm genus a se dis
creuit. Dies me ꝑfecto de
ficiet. si cuncta nobis aeria
miracula referre voluero.
Verūtamē terra nos uocat
ad inspiciendas bestias et
pecudes et serpētes. Pa
rata est ei similia piscibus
et uolatilibus quadrupedū

et uirgultorz genera se de
mōstrare. Eiciat terra aiāz
uiuā. Quid dicitis q̄ paulo
aplō de resurrectione nō cre
ditis. cū uideatis certe de ae
riis aiātibz figurā ꝓpriam
cōmutare. sicut indaicū uer
mē qui est corniger. p̄mo
in uerrucā spēm trāsfor
mantē. deinde fieri bonbu
tionē. nec tū in eo sremate
ꝑsistentē. sed mēbranis
mollioribz ac latioribz plu
mescentē aligerū reddi.
Itaqz uos matrone qn̄ se
detis eorz reuoluētes opa
idest stamina q̄ seres huc
dirigūt ad confectionē ue
stiū delicatarz. rememisamini
hui⁹ aīalis refigurationē
ut euidēs de resurrectione
capiatis exēplū. et nichil
dubitetis de reformatione
corpis quā paulus expoīt.
Sed iā sentio me modū dis
putatiōis excedē. Etenī si
ad multitudinē respexero
relatorz. in infinitū uideor
sermonē ꝓlapsus. Sin au
tē oculos ad diuersitatem
creature cōuertero. nec
exordiū narratiōis arbi
tror adtigisse. Verūtamē
nō est utile uos p̄terire tā
facile. Quid ei faciatis usqz
ad uesperam? a prāsoribus
certe nō urgemi. nō cōui
uiorz apparat⁹ abire uos
cōmonet. qm̄ tps est ieiu
nādi. Quapropter si placet
abstinētiā corpis ī uolup
tates aī cōuertam⁹. Sepi⁹
itaqz corpibz paruistis. hos
saltem dies deputem⁹ usi
bus aiorz. sicut scriptū est.
Delectare in dño. et dabit ti
bi petitionē cordis tui. Di
uitias amas. opes tibi pre
sto sūt spirituales. idest iu
ditia dei uera iustificata ī

semetipsa. desiderabilia su
ꝑ aurū et lapidē preciosū.
Si edax ac gulosus es. ha
bes uerba dñi dulciora su
per mel et fauū. Nūc si di
misero uos cetuqz soluero.
aliī mox uestrū currūt ꝓpe
rāter ad aleā in qua iura
tio et contētio uehemēs et
lucrādi cupiditas habetur.
adstatqz demon obscenus
mō huc erigēs exultatiōē
uictorie. faciensqz aduersa
riū tristē. modo illū alacrē
supbūqz demōstrās. Quid iu
uat corpe ieiunare? si aī
m⁹ multis prauitatū mili
bus oneratur? porro at q
nō ludit tesseris sed uacat.
quas nō uanitates ex ore
depromit? aut q̄d nō ꝑap
auribz excitandū? Ita o
ciositas sine tīore dei ma
gistra nequicie est. Et q̄dē
presumo aliquid nobis uti
litatis ex hiis que locuti su
m⁹ adquiri. Quod si secus fu
erit. tū pcō uos uacuos co
moratio loci huiuscemodi
ꝑficiet. qn̄toqz plus uos in
ecclesia dei retentam⁹. tā
to magis a malorz cogitati
onibz separam⁹. Sufficiētia
sūt que disserim⁹ apud
equissimū cognitorē. si tū
nō ad copiosas creature di
uitias. sed ad puritatē nrē
possibilitatis aspexerit.
uel ad mēsurā sup letitia
capienda ꝑutiū. Sit itaqz
termin⁹ hic matutini con
uiuii. ne ultra modū īge
sta satietas fastidiū uesꝑ
tine nobis epulatiōis īci
at. Dñs sane qui creatura
sua corpis cuncta cōpleuit. z
qui in rebus oībus mirabi
liū suorz nobis eterna mo
nimēta pbuit. cumulet
mētes urās gaudio spiri

tuali in xpo ihu. cui glia et
honor nunc et semper et in secula
seculorum Amen. Omelia nona.

Dicite queso qua-
lis vobis nostre
sermocinationis
matutina visa e
mensa. Michi
eni libet compara-
re tenuitatem nostram. Ego ne
cupia exhibenti convivium q
munificentia ani sui copiose
desiderans ostentare deficit fa-
cultatum tenuitatis inopia. et
ob hoc apparatum pauperem
qualiscumque est. iurgiis mi-
nistrare molitur. risum de se pro-
hibens invitatis. Ita fit ut exp-
brationis ignominiam libera-
litas affectata non careat. Ta-
le quippe et in nobis est. si tamen
vos non aliter sentitis. Ve-
runtamen ut cumque se habent
nostra non extenuabuntur a
vobis. Neque enim helisenum ut
improbum pastorem refutabat
illius temporis communie. et certe
agrestibus eos reficiebat ho-
lusculis. Comptas itaque leges
habeo quasdam super alle-
goria. non quas ex me ipse
confeci. sed quas didici ali-
orum voluminibus recondisitis. per
quas hii qui non adquiescunt
communibus consentire scripturis
aquam dicunt non esse aquam.
sed aliam quandam naturam.
Pisces quoque vel serpentes
aut bestias non pro veri-
tatis ratione. sed pro suo com-
mentantur arbitrio. sicut in-
terpretes somniorum visis per
soporem variis ymaginibus
quid futurum sit pro sua vo-
luntate pronuntiat. Ego autem
cum audiero fenum. hoc intel-
ligo quod dictum est. Ita pis-
ces aut quadrupedes aut
virgulta. quomodo relata sunt
ita percipio. Neque enim erube-

sco euangelium. Nam licet hii
quidem multo plura scripse-
runt certa de terre scemati-
bus disputaverunt. modo etiam
spere. modo cylindro. modo
circulo similem et equalibus
undique collectam partibus desig-
nantes et in medio esse cavam.
Ad omnes enim huiusmodi opi-
niones scriptores cosmogra-
phie prolapsi sunt. alter alte-
rius dogmate rescindendo. ego
tamen non adducor ut dicam idcirco
deteriorem nostram mundificati-
onem videri. quia nichil de sce-
matibus eius famulus dei dis-
seruit. et quia non dixit tot mi-
lia stadiorum ambitum tenere
telluris. vel quod metitus non
est quantis spaciis obumbratio
eius in aere distenditur. cum sol
cursus proprios agit sub terra.
qui cum lune propinquaverit
lunis ei defectum prestat. De quibus
omnibus prudenter ille reticuit.
sciens inutilia nobis haberi.
que ad nos minime pertinerent.
Ideone debemus verba spi-
ritualia viliora esse vanis-
sis philosophorum assertionibus arbi-
trari. et non glorificare deum
potius qui nostram mentem
superfluis quidem questionibus
liberavit. Ad edificandas
vero excitandasque animas nostras
proficere cuncta disposuit. Unde
videntur michi quidam rerum
ignari. seductionibus pra-
vis et suasionibus falsis a-
miti. quo possit honestatis
quedam colorem per argumen-
ta propria divinis scripturis
obducere. Quo quid aliud in-
telligendum est quam sapien-
tiores esse tales homines ver-
bis spiritualibus profiteri. suaque
magis dicta sub pretextu
interpretationis astruere. que
propter ut scriptum est intelle-
gatur. ¶ Germinet terra animam vivam.

pecudū et bestiaꝝ et serpen
tiū. Adverte igit̃ dei verbū
curreꝰ ꝑ oēm creaturā. qđ
quidē olim cepit. ſ usq; nūc
et ꝑpetrat et opatur ad finē.
donec consūmationē mūdus
accipiat. Sicut eī pila cū ab
aliquo fuerit īpulsa cū spaci
a diversa repperierit. ipa sui
volubilitate locisq; ꝓclivita
te velocius incitata ꝓfertur.
nec prius stare poterit quā
ad plana descēdat. ita natu
ra rerū dei ꝓceptione cōmo
ta nascentiū morientiūq;
passim fructuū penetrans
uniuscuiusq; generis subolē
ꝑ similitudinē sui custodit
equaliter. donec ad statutū
terminū valeat ꝑvenire.
Equū eī facit equo succedē
et leonē leoni. et aquila a
quile. et singulas aīantes
sequētiū successiōe servata
usq; ad finē rerū oīm exitū
q; ꝓducit. Nullū eī tps vale
bit ꝓprietates aīantiū com
mutare. sed tamq̃ nup cōstitu
ta natura sit. ita recens fert̃
cū tpe. ¶ Eiciat terra animā
vivā. hec ꝓceptio mās̃it in
terra. et nullatenꝰ famulā
do desinet cōditori. Certa eī
ex eoꝝ posteritate q̃ ꝑ̄ma
fctā sūt nasci nō dubiū est.
alia de terra nūc etiā forma
ri et vivificata cōspicimꝰ. Nō
eī terra cicadas solū ex ībribz
rigata ꝓducit. vel alia pluri
ma volatiliū milia quorū
maxima ps ꝓpter sui tenu
itatē notabilis caret. Sed
etiā mures et ranas ex t̃ra
generari videmꝰ. Denīq; in
egiptiacis thebis si pluvias
largiores estivo tpe fuderit.
mox infinitis muribz regio
tota cōplet̃. Anguillas etiā
nō aliter. nisi de ceno cernis-
simū est nasci. Quaꝝ genꝰ

nec ovū nec alter aliquis
ꝑtus instaurat. sed ut dixi
mꝰ de limo gignēdi sortiūt̃
originē. Eiciat terra aīaꝫ
vivā. pecudes oēs terrene
sūt. ob hoc inclināt̃ ad t̃rā.
Sed alia est planta celesti
homo. qui quantū habitu
figure. tantū dignitate di
stat a pecoribz. Illaꝝ facie
deorsū flexa est. ventrēq;
ꝓspectat. et qđ eiꝰ libidini
iocundū est hoc sectat̃. tuū
vero capud ad celū sꝑ erigi
tur. oculi tui supna respi
ciūt. Sed si tu quoq; corꝑis
te voluptate fedaveris obe
diendo luxui ventris et īfe
rioribz eiꝰ ꝑtibz. cōparatꝰ es
iumētis insensibilibz. et
similis factꝰ es illis. At vo
tibi alia sollicitudo nimisq;
decora est querēdo sublimi
a ubi habetur xp̄s. Cōve
nit ei te altius ferri terre
stribz. ut quō natꝰ es ita
ꝓpriā disponas vitā. Con
versatio tua sit in celo. ve
ra tibi patria est supior
iherusalē. cives et sodales
habes primogenitos assūp
tos in celo. Eiciat t̃ra aīaꝫ
vivā. Igit̃ quadrupedū
aīa nō olī sub terra reposi
ta subito tūc eiecta ꝓsiliut.
sed sil' creata est cū ꝓceptō.
Una est illis aīa et decor
oīs in figura locatꝰ ꝓprie
tatibz variis singule dis
cernūt̃. Boves sūt graves
et cōstantes. asini hebetes.
calidi equi desiderio feraꝝ
lupus īdomitꝰ. vulpes do
losa. cervꝰ timidus. labo
riosa formica. gratissimus
canis et memor amicicie.
singularūq; nativitatibz
morū etiā qualitates ap
tate sūt. sicut iracūdia cō
generata leoni est et soli

tudo conuersationis similium-
que vitatio. Nam uelut tirannus
quidam bestia vicio superbie
naturalis elata refugit a-
liorum consociationem. nec coti-
diano cibo pascitur. quamuis
reliquias sue captionis adi-
cerit. Huic nimium grandem uo-
cis ministerium natura prebuit.
adeo ut ut cetere quadrupe-
des cum sint cursu velociores
rugitu eius pauefacte defici-
ant. Tonnus est pardus et
acutus in impetu. conueniensque
cui sui motibus habet corpus.
Ursorum segnior natura est.
mens aspera subdola. et
non minus quam simultate
contecta. Quod si sermonem lati-
us extendentes voluerimus
asserere. quanta mutis animalibus
diligentia est conseruande proprie
salutis. sine cuiusquam traditi-
one subpeditet. Fortasse quo-
dam incitabimur erga studium
nostre munitionis. Sed uereor
ne in emulandis quoque besti-
is minores esse credamus.
Ursus letali vulnere sepe trans-
fixus. omnibus utitur machinamen-
tis ut se curare preualeat.
herba precipue quadam natu-
ra sicciore plagas proprias o-
pilando. Vulpes etiam frequen-
tius dephonsa succo pineo
sibimet remedium contulisse.
Testudo autem cum viperinis vis-
ceribus ingluuiem ventris exple-
uerit. origani medicamine
quod est serpentibus contrarium pe-
stem venenosi cibi fertur effu-
gare. Coluber vero dolores
grauissimos oculorum feni-
culum depastus extinguit.
Nam presciencia pecudum de fu-
turis celi mutationibus. quam
non racionabilem prudentiam cre-
ditur superare? Itaque ouis im-
pendente hieme herbam ca-
pit auidius. tamquam rasitare sa-

largius indicans ad toleran-
dam ex futura tempestate pe-
nuriam. Boues autem cum diutius
inclusi fuerint hiberno tempore.
perturbationem aeris presenti-
entes intellectu. de stabu-
lis foris similiter omnes aspiciunt.
mutantes vultum. Multi sane
homines echinum terrestrium cap-
tauerunt duplices cauernas
in suis fecisse cubilibus. ut
cum flatibus aquilonis urgetur.
ad australem se conferat partem.
iterumque cum nothus spirauerit
boreale foramen appetat. Quod
igitur nobis hominibus per hec signa
scriptura significat non solum ut
per omnia nostri creatoris quanta sit er-
ga nos indulgentia contemple-
mur. sed etiam consideremus quia cum
nimia futurorum prudentia mi-
nutis pecoribus habeatur. nec
utique nos debemus presentis vite
voluptatibus contaminare. sed
intentionem nostram ad uenturum
seculum destinare. Tu ne ergo
homo non laborabis in hoc mundo
ut possis tibi subsidia quie-
tis future reponere. cum videas
formicam hiemis memorem vic-
tum sibi studiose tempore estatis
attrahere. Que ideo non mi-
nus diligens est. quia nondum pericu-
la experitur hiberni quin potius
omni nisu curaque peruigili labo-
rat et operatur. cunctaque discernen-
do precaptat quo possit suffici-
entia sibimet alimenta recon-
dere. mirabilique prudentia pro-
spicit ne que collecta sunt cor-
rumpantur. Secat enim dentibus gra-
num. ne incipiens germinare pa-
stum sibi prebeat inutilem. Semen
quoque ipsum si fuerit humec-
tatum vapore telluris siccat
in solem. nec tamen semper hoc facit.
sed cum serenitatem stabilem
fore presenserit. Denique non vi-
debis ymbres emitti de nu-
bibus. quousque formica torre-

dū sub sole semē exponit.
Qͥs igit sermo cōprehendē
qͦs auditꝰ capet: uel qͥntū
tpis suffitē poterit ad expla
nanda cūcta mirabilia? Qͥ
ꝓpter et nos sil' cū ꝓpha dica
mꝰ. Quā magnificata sūt
opa tua dn̄e. oīa in sapīa fe
cisti. Ergo nō pderit nobis
illa satisfactio qua putamꝰ
excusare nō posse dicētes
minime litteris didicisse qd'
expedit. cū legis magistrū
o naturalis electioēȝ utiliū
ꝑcepisse credamꝰ. Nosti eni
tu bonū qd' facē debeas in
ꝑximū. et malū qd' idē nolis
ab alio ꝑpeti. Nulla scilicet
ars medendi nec aliqͦs usus
herbaꝝ remedia pacoribus
querēda mōstrauit. sed na
turaliter aīal vnūqdqȝ no
uit ꝓprie saluti cōsulere. et
īeffabilē diligentiā cōniti
ua captare prudētia. Sunt
tn̄ et apud nos genera nō
nulla virtutū. quas nō ex
hoīnū doctrina. sed ex natu
re tradicione sortimꝰ. Sicut
eī nulla nos institutio mo
net odisse languorē. ß spon
taneū habemꝰ erga oīa q
nos cōtristari credūt' erro
rem. sic et aīmo naturali
subest officiū noxia declinare.
Omē aūt malū morbus est
animi. virtꝰ aūt eodem sanita
tis apportat. Vnde bene qͥdā
statuerūt asserētes sanitatē
esse motuū naturaliū constā
tiam. qd' etiā in animi vigorē
profitēdo qͦs nō iudicabit er-
rare? Sui eī sp appetēs est
naturaliter aīmꝰ. ideoqȝ lau
danda prudētibȝ est castitas.
assequēda iusticia. sectanda
sapīa. mirāda fortitudo. Cē
tes magis aīmis familiares
sūt. quā corpibȝ ualitudo. pa
rētes diligite filios. filii no

lite parētes exasperare. Nū
qͥd nō hoc idem natura pci
pit? Nichil ergo noui paulus
hortatꝰ. sed altius astringit
vinculū nature. Cuiꝰ tanta
vis est in affectu. ut etiā lu
pus pro catulis suis pugnet.
Qͥd dicturꝰ est hō. qui et mā
datū dei spnit et naturā des
picit. cū aut iuuenis defor
mat in viuus caniciē geni
toris. aut pater secūdas natꝰ
nuptias. liberos ex matrimo
nio priori cōtristat? infucatꝰ
est amore ferarū īter parē
tes et filios. qm̄ qui eas
creauit deꝰ. qd' minꝰ in rōē
illis prestitit. sensus bene
ficio cōpensauit. Ex quo fit
ut pn̄tibȝ tot ouiū milibȝ de
mandra laxatꝰ agnꝰ. mox
mrīs uocē agnoscat. et ad eā
currat exultās. fontesqȝ lac
tis inquirat. Qd' et si forte
mater sterilior habeatꝰ. sola
cōtentꝰ ubera preterit alie
na. qͤuis copiosa sint et re
ferta. materqȝ nichilominꝰ
in tanta multitudīe suū re
cognoscit fetū. Et certe uox
una est in diuersis. color v
nꝰ et odor idem. quātū nos
videlicet nrō possumꝰ odore
colligē. Verūtamē est illis
acutior intellectꝰ ab hoīe. per
quē cuiqȝ subpetit agnitio ꝓ
prior. Nec dū scilicet catu
lo dentes formati sūt. et tn̄
infestātes conatꝰ ore repel
lere. Nondū vitulo cornua
surrexerūt. et nouit iā in
qua pte sibi futura sint ar
ma pugnādi. Hec igitꝰ in
dicīū nobis faciūt. qȝ natu
ralis prudētia doctrine tra
ditione nō utitꝰ. et qȝ nichil
īordinatū uel īprouidū ha
betꝰ in rebus. sed oīa certis
simū specimen in se sapīe
cōditoris ostentāt. qui sic

instructas pecudes ad defen-
sionē ꝓprie salutis īstituit.
Ex parte quidē ī oīb ē canis.
sed equiperantē ībi sensū
creditur possidē. Nā ea q̄ p̄
ociū vite longū quidā redden-
tes vix īuenire potuerunt
idest phi seculares silogis-
mor dico tendiculas bene-
ficio. natura canis cōsecutꝰ
assentit. q̄r uestigia ferarꝫ
sagaciter indagando. cū vi-
derit multipliciter īterciscas
semitas. oēs deuīs sibi īter-
rūpit uocē tantū articula-
tā nō emittēs. Nā p̄ ea que
agit indicat ꝑfecto qua be-
stie que lustratum abierūt.
Nec illū relinquēs īexplo-
ratū locū ubi suspicias nulla
uestigia esse. donec oībus
odore repetitis. explicatisq̄
fallētibꝫ viis cubile reperi-
at. Q̄d amplius hij faciūt in
descriptionibꝫ qui ociose se-
dētes pulucrē stilo signāt.
et ex tribꝫ ꝓpositioibꝫ duas
auferūt. in illa at̄ que re-
liqua est īueniūt ueritā-
tē. Memoria igit̄ canes
depensū sibi beneficiū. quē
nō ingratū hoīem suo bene-
factori pudorē confūdit.
cū etiā dn̄is īter factis in
loco deserto. multi canes ob-
seruatiōe lōgissiā defecerit.
Alij ꝑemptis dn̄is. indicia
hoīcidij fuerūt. reosq̄ p̄sen-
tanes iudiciis. accusationē
latratu pagētes. Q̄d igit̄
dicturi sūt. qui creatorem
pastoremq̄ suū deū nō mō
nō diligūt. sed etiā male-
dicos eiꝰ amicos habēt. et ī
eadē cū illis sil̄ cibatum mē-
sa largitorēq̄ epularꝫ sa-
crilegis blasphemiorꝫ ser-
moībꝫ lacerare patiūtur.
Sed nūc ad creature con-
tēplationē redeamꝰ. Ideo

scilicet inbecilliores bestie
fecundiores sūt. idest lepores
et dāme ouesq̄ siluestres.
ut nō facile deleret̄ genꝰ
earꝫ a carnificibꝫ expensū
feris. Hee at̄ que deuorati-
ces sūt. aliarꝫ steriliores ha-
bētur. Nā deniq̄ leoni vix
leena fit mater. Vnguibꝰ
eī dū nascit̄. uuluā genitri-
cis exulcerat. Sicut uipa
que nō aliter nisi mūs ex-
eso discerptoq̄ uētre pre-
dit. congruā genitricis cre-
atrici mercedem pro tali p̄-
tu rependēs. Ita nichil in
rebus hūanis habet̄ īpro-
uidū. nec illa diligētie sibi
cōpetētis īminuta est. Q̄d si
studiosius ipa pecorꝫ mēbra
discusseris. īuenies nichil illis
sup̄fluū dedisse conditorem.
nichil necessariū denegasse.
Beluis nāq̄ carnisumes acu-
tos dētes apposuit. Quondā
talibꝫ opus erit ad speciē ali-
monie ꝑfinite ministeriis. Eis
uō quibꝫ ex vna p̄te dentes
instituit. pluriorꝫ receptacu-
la pabulorꝫ īesse disposuit.
ut pars que prior assūpta ē
de stomacho denuo recurrat
ad dētes quo facilius eā pos-
sit ruminādo cōterē. at sine
labore digerē. Neq̄ ei sine
causa gurgulionē stomachū
q̄ ceteris aīalibꝫ dedit ut spō-
te necessarios usus prebentē.

Camelus igit̄ idcirco lon-
gū gutturi habet. ut coequa-
tū pedibꝫ facile escā quā q̄rit
attingeret. Breuis at̄ hume-
risq̄ suppressa ceruix ursorꝫ
est. Itaq̄ leonis et tigridis ꝛ
similiū ferarꝫ quibꝫ herbosa
sūt alimēta. nec habēt aliq̄
necessitatē inclinādi se ad
terrā. q̄ppe qua carne uescū-
tur. Q̄d de ꝓmuscide dicamꝰ
elefanti. cū oīm sit maximꝰ

beluarum uirtutibusque terribilis
par fuit in mēbris inmani
formaret. quorum magnitudi
ni si cerui[x] fuisset equiparatus
ĩmobilis haberet pondē ipō
deorsū curuatus. Nūc aūt pau
cis ossibȝ ceruicis et caput in
nexu spine coheret. habetque
promuscidā ministeriū sibi col
li longioris explentē. q̃ pas
tū capit et aquā trahit. pedes
que eius nullis geniculorum cōiū
gūt articulis. ut tāq̃ colūne
quedā grauitatē supiecti po
deris subuectarēt. Si eī gran
lia nutātiaque fuissent ut cetera
rum sine dubio erectionis iuctu
ram pateret assiduas. utpo
te nō sufficientiū molē tantā
subleuare cū surgeret. Itaque
uides quō uelut quedā corpo
rea turres belli tpe locantur
ante aciē uel motes animati
opponūt. hostiū munimenta
rapturi. Quorum si magnitu
dini fūdamēta gressuū non
haberēt equalia. nullatenus
tanta mēbrositas portaret.
Fertur aūt elefans trecentos
ānos et āplius uiuere. mi[ste]
rioque promuscidis cibū sibimet
ut diximus āmouere. qui ue
lut serpens quidā sinuosus
et lubricus huc atque illuc flec
titur. Ita uerus est sermo qui
asserit. nichil minus. nichil sup
fluū in rerū creatura repperi
ri. Hanc tamē ipām beluam
tā ingentē deus subiectā no
bis esse precepit. ut et qđ doce
ret intellegat. et dū tradit
patiat. manifeste declarās.
cuncta nobis ideo subiecta q̃a
nos ad ymaginē dei facti su
mus. Et nō solū in maximis
aīalibȝ eius ĩestimabilē sapi
entiā possumus contēplari
sed in minimis quoque bestio
lis eadē miracula cōsiderare.
Sicut eī nō satis admirari

magnorum uertices montiū.
qui cū proximi nubibȝ habeāt
assiduis flatibȝ grauissimas
preferūt tēpestates. uel e
cōtra speluncarum cauationes quę
nō solū uentorum firmitus emi
ttere solēt quibȝ ardua qua
tiuntur. sed sēpiterna etiā
tpa gratulatur. Sic in aīa
liū forma nō tantū ualitu
dinē elephanti stupeo. quātū
murē qui formidolosus est
elephanto. uel aculeū subti
lissimū scorpij. que tāq̃ fistu
lam quādā sapiā perforauit
artificis. ut p eā uirus a se
wlneratis iniceret. Sed
nullus ad hec reprehēdat con
ditorē. qđ uite nr̃e bestias
uenenosas adhibuit. Ita
eī q̃s et preceptorē insimu
labit infantū qui officia eorum
discipline custodire cōpelles
lasciuias et proteruitates il
lorum. minis uerberibusque ca
stigat. quin potius professionē
fidei nobis intellegamus
res noxias indicare. Si eī
confidis in deū. sup aspidē
et basiliscū ambulabis. et
cōculcabis leonē et draconē.
Reminiscere namque quō paulus
cū ligna colligeret morsu
uipe sauciatus nichil lesio
nis accepit. ob hoc scilicet
qđ fide plenus uir sanctissimus
habebat. Sin autē fueris
infidelis. nō tam serpentē
metuere debebis. sed infi
delitatē propriā p quā tu te
ipse perditioni obnoxiū fe
cisti. Sed iā sermo me hu
mane natiuitatis debet flagi
tari et auditorum uoces in
cordibȝ audio mussitantes.
eo qđ nr̃a quidē qualia sit
doceamus. nosmet uero ipos
ignoramus. Necessariū ergo
nubē illā que hoim sensus
caligat eripe. nā renascia

oīm causaꝝ difficilimū ē
seipm̄ cognoscere. Non eīn
solus oculus ea que extrīn
secus habētur. inspiciens se
ipm̄ nō ualet intueri. sed
etiā mens ipa satis acute
aliena delicta contēplās
tardior est circa suoꝝ cogni
tionē viciorꝫ. Unde etiā ut
quoqꝫ velociter alienis ac
tibꝫ sermo datur. suis obtū
sior habetur et pigrior ad
examinanda que sua sūt.
et nō tam ex elemētoꝝ
cōpositione reputare pos
sumꝰ conditorē. quā etiā
ex nrā ipoꝝ formatione.
si tamē se quisqꝫ uelit pru
dēter inspicere. sicut dicit
pp̄ha. mirificata ē noticia
tua ex me. idest dū meip
sū intueor. ineffabilis tue
sapie disco virtutē. ¶ Et
dixit deus. Faciamꝰ hoīem.
Ubi nūc sūt iudei qui in se
quētibꝫ uelut ꝑ quasdam
cauernas deitatis luce ful
gente. secūdaqꝫ ꝑsona q̄
mistica quidē declaratur.
nec tamē cū maifeste cō
spicitꝰ repugnabāt dicētes
sibimet ipm̄ loqui deū. qm̄
ipse dixit et ipse fecit. Fiat
lux et facta est lux. Erant
quidē in ꝓmptu et nūc q̄
mō ab eis ꝓferūtꝰ ineptie.
Quis eīn faber ferrarius q̄
carpētarius aut corioꝝ cō
fector solus in suo cōsistēs
ergastulo. cui nullus ar
tis socius presto est sibi
metipsi dicit. Faciamus
gladiū uel airitiū. cōpagi
nemꝰ aut formemꝰ calce
ū. et nō magis tacitꝰ spe
ciē quā in mente destina
uit inceptat. Etenī uana
garrulitas est hoīm quē
piā uelut indicē aut cen
sorē districte sibimet ali
quid ipare. quāquā hīj q̄
qꝫ qui dn̄m crucifixerūt q̄d
nō dicturi sint exercitatas
ad mendaciū linguas ha
bētes. licet presens uox eo
rū ora ꝑcluserit. ¶ Et dixit
deꝰ. Faciamꝰ hoīem. Donꝰ
igit minime qui doceatꝰ ex
isteret in ꝓfūdo fuit abdi
ta ꝓdicatiō deitatis. Ubi uō
cepit hoīs expectare crea
tio reuelata est fides. et
euidēter dogma ueritatis
emicuit. Ausculta iudee
xp̄i repugnator. Quō so
ciū mūdificatiōis alloqui
tur. ꝑ quē secula fecit qui
agit oīa uerbo potētie sue.
sed tuus quiꝫ uerba non
recipit pietatis. Sicut eīn
fere cū includūtꝰ in caueis
ualuas eaꝝ dētibꝫ exedūt
amaritudinē ꝓpria demōs
trātes. furorem tamē suū
nequeūt explere. sic iu
deus aduersarius alliga
tionū coartatꝰ angustiis.
multas asserit esse perso
nas ad quas uerbū dei ꝓ
cessisse mētitꝰ. Ferūt eīn q̄d
angelus dixerit Faciamꝰ
hominē. Iudaica uē fictio
saqꝫ digna ꝑfidie fabulo
sitas. ut vnū nō recipiat
plurimos cōfitentꝰ. Filiūqꝫ
ꝑ famuli ꝑticipationē dig
nitatis adsciscit. et cōliber
tos nrōs auctores huane
formatiōis efficiūt. hoīsqꝫ
ꝑfectorē uoluit angelis co
equare. cū sit absurdū ut
quelibet factura possit
equalis esse factori. Con
sideremꝰ quoqꝫ sequētia.
¶ Faciamꝰ hoīem ad ymagi
nē nr̄am. Ecce d īudeus: nūm
q̄d nō dei et angeloꝝ vna
ymago est: nā pris necē
est eandē esse quā filij.
sit tamē ut deo decēs ītel

ligatur esse figura. idest nō
in habitu corporeo. sed in di
uina proprietate consistens.
Ausculta tu etiā qui de no
ua circumcisione pergrauderis.
iudaismi cultū sub xpiani
tatis simulatione commēdās.
cui dicit ad ymaginē nrām
nisi illuminatio glorie et titu
lo paterne substātie qui ē
ymago dei inuisibilis. Que
ergo loquitur ymagini
qui dixit. ego et pater v
nū sumus. et qui me videt
et patrē meū videt. Huic
dicit faciamus hominē ad
ymaginē nostrā. Etenī
ubi unitas ymaginitatis
est. nichil potest esse dis
simile. Non ei dixit ad
ymagines nostras sicut
et scriptura testatur. fecit
deus inquit hominē. nō
fecerūt. Prudenter vitauit
nē multitudinē psonarū.
ut ibi quidē iudeū cōfun
deret. hic ritū gentilitatis
excluderet. Ideo cōmendra
uit unitatē. ut et filiū si
mul esse cū patre cognos
ceres. et periculū de pso
narū multitudine decli
nares. Ad ymaginē dei
fecit hominē. rursus p
sonā cooperātis induxit.
Nō enī dixit fecit ad yma
ginē suā. sed ad ymagi
nē dei. Vel quomō recepit
similitudinē diuinitatis.
in sequētibus xpo sensū
largiente narrabitur. nūc
uero tantū dixisse se suf
ficiat. quia una ymago
est. Tibi uero cur incidit
in mentē tam sacrilege
blasphemare. ut diceres
filiū patri esse dissimilē.
Animū ingratū similitu
dinē dei quā tu ipse sus
cepisti benefactorē tuū ha
bere nō pateris. et ibi q
dem prim vis esse qd de
celesti grā percepisti. filio autē
similitudinē natura insitam
cū genitore nō sinis ee cōmu
nē. Sed iā nobis silentiū ues
pere tēpus indicit. dudū ad
occasū sole delapso. quapropter
hic nos etiā sermonis curri
cula terminemus. huius conte
ti que dicta sūt tantū in pre
sentia disseruimus. quantū
intentionē urām possitis
attingere. Pleniorē uō de p
positis questionē. alias uo
bis spū scō adstipulāte red
demus. Ite nūc exultantes.
et pro dapibus copiosis po
missis diuersis memoria re
latorum mensas uestras in
struite. Confūdatur. ipnus.
erubescat iudeus. exultet
iustus predicationibus ueri
tatis. glorificetur dns. nūc
et semper. et in secula secu
lorum. Amen.

Explicit Examerōn beati
basilii epī Anthiocheni.
Scriptus p frām Jacobū
bacher professū domus no
ue lucis ordis Carthn̄ prope
Traiectū Anno lxxii. fini
tus undecima die februarii

6.a.p.938.fo^a

279